

Studieplan

Valgfrie fordypningsemner

Misjonsvitenskap

Profesjonsstudiet i teologi (cand. theol.)

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

(Valgfrie fordypningsemner 10-25 studiepoeng)

Innhold

Profesjonsstudiet i teologi.....	3
Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng).....	4
Felles bestemmelser	5
Fordypningsemner i Misjonsvitenskap.....	9
Allmenne emner	9
MV601 Teologi og kirke i sør (10 studiepoeng)	9
MV602 Misjon i forandring – hovedspørsmål i misjonsteologien (5 studiepoeng).....	10
MV603 Kristen interkulturell kommunikasjon (5 studiepoeng)	11
MV604 Den tredje verdens kirke- og misjonshistorie (5 studiepoeng).....	12
Studieturer.....	12
MV690 Studietur i MV: Kina, Singapore/ Malaysia, India, Etiopia, Tanzania, Latin- Amerika, Midt-Østen (5 studiepoeng)	12
Åpne fordypningsemner.....	13
MV691 Åpent fordypningsemne i ST (5 studiepoeng)	13
MV692 Åpent fordypningsemne i ST (10 studiepoeng).....	13
MV693 Åpent fordypningsemne i ST (15 studiepoeng).....	13

Profesjonsstudiet i teologi

Valgfrie fordypningsemner	TE504: Ev. luthersk bekj. og lrd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til preke (5p)	PT-504 7/5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH30 el. AVH55 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypn. studier el.avh.	↑ ↑ ↑ MET5XX Metode (5p)	9. sem

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng. Det finnes fordypnings-emner innenfor følgende kategorier:

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk
 NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk
 KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin
 ST601-693 Fordypningsemner i ST
 PT601-693 Fordypningsemner i PT
 MV601-693 Fordypningsemner i MV
 RV 01-693 Fordypningsemner i RV
 TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

Avhengig av hvilken studieretning en velger, kan en velge 10-25 studiepoeng med fordypningsemner. Fordypningsemnene er enten påbygningsstudium i forhold til et eller flere av de andre emnene i masterstudiet, eller fordypning i et nytt fagområde. Fordypningsemnene skal bidra til faglig fordypning og konsentrasjon i mastergradsstudiet.

Fordypningsemner kan hentes fra hele det teologiske fagfeltet. Masterstudenter kan etter godkjenning av fagrådsleder velge obligatoriske emner fra cand.theol.-planen som fordypningsemner.

Studenten kan fritt komponere sine fordypningsemner innenfor den rammen studiepoeng som står til rådighet for fordypningsemner.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå.

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk

NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk

KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin

ST601-693 Fordypningsemner i ST

PT601-693 Fordypningsemner i PT

MV601-693 Fordypningsemner i MV

RV 01-693 Fordypningsemner i RV

TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Felles bestemmelser

Denne delplanen omfatter valgfrie fordypningsemner i Systematisk teologi, ST601-693.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Masterplanene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Fordypningsemner i Misjonsvitenskap

Allmenne emner

MV601 Teologi og kirke i sør (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner/valgemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner/valgemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Den største delen av den kristne kirke befinner seg i dag i den ikke-vestlige verden, Asia, Afrika og Latin-Amerika.. Fellesskap og samarbeid mellom kirker over geografiske, kulturelle og konfesjonelle skillelinjer blir stadig vanligere og viktigere. Samtidig blir vårt eget land mer flerreligiøst og flerkulturelt. Dette emnet vil ta opp i et historisk og aktuelt perspektiv hvordan kirkene i sør har forsøkt å kontekstualisere den kristne tro ved å utvikle en egen teologi og praksis både innad i kirken og med sikte på å formidle evangeliet til ikke-kristne. Det vil også bli fokusert på forholdet mellom det globale og det lokale i kirkenes liv. Det vil også bli drøftet hvordan kirkene i vest kan lære og la seg utfordre av kirkene i sør når det gjelder teologi, spiritualitet og misjon. (Dette emnet kan med fordel kombineres med en studietur eller et studieopphold i utlandet med spesialisering i studiet av kirke og teologi i det området en besøker, enten som et 5 studiepoengs tillegg eller som 5 studiepoeng av emnets 10 studiepoeng).

MÅL

Studentene skal ha:

- god kunnskap om hva som kjennetegner teologi og praksis i kirkene i sør i forhold til i vesten,
- god kunnskap om hvordan kirkene i sør møter de diakonale og missiologiske oppgavene de står overfor i en flerreligiøs og fattig kontekst,
- innsikt i og evne til å drøfte de teologiske spørsmål som reises av kirker i sør,
- innsikt i og evne til å drøfte forholdet mellom kirkens globale og lokale identitet og vurdere ulike former for kontekstualisering,
- innsikt i og evne til å drøfte hva kirker kan lære av hverandre i teologi, spiritualitet og misjon,
- innsikt i og evne til å drøfte hvilke fellesskaps- og samarbeidsformer som bør utvikles for å virkeliggjøre kirkenes felles oppdrag .

LITTERATUR

Bediako,K.: Theology & Identity. The Impact of culture upon Christian thought in the second century and modern Africa. Oxford: Regnum, 1999,s. 1-12, 225-334, 386-416

- Hwa, Y.: *Mangoes or Bananas? The Quest for an Authentic Asian Christian Theology*. Oxford: Regnum, 1997, s. 1-122, 135-242
- Nordstokke, K.: *De fattiges kirke. Basismenigheter og frigjøringsteologi i Latin-Amerika*. Oslo: Kirkelig kulturverksted, 1987, s. 107-156
- Núñez C., E.A.; Taylor, W.D.: *Crisis and Hope in Latin America... an Evangelical Perspective*. Rev. ed., Pasadena, CA.: William Carey Library, 1996, 15-44, 133-184, 239-318, 331-369, 393-433
- Schreiter, R.J.: *The New Catholicity. Theology between the global and the local*. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1997, s. 1-60

Supplerende litteratur

- Engelsviken, T.: "Misjon og kultur" i Berentsen, J.-M., Engelsviken, T. og Jørgensen, K. (red.): *Missiologi i dag*. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 225-242
- Gutierrez, G.: *A Theology of Liberation. History, Politics and Salvation*. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1973
- Hesselgrave, D.J. & Rommen, E.: *Contextualization. Meanings, Methods, and Models*. Leicester: Apollos, 1989
- Schreiter, R.J.: *Constructing Local Theologies*. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1986
- Stott, J. (ed.): *Making Christ Known. Historic Mission Documents from the Lausanne Movement 1974-1989*. Carlisle, Cumbria: Paternoster Press, 1996, s. 1-56, 73-114, 155-214, 225-250.

MV602 Misjon i forandring – hovedspørsmål i misjonsteologien (5 studiepoeng)

Emnets studiekra

Se felles studiekra for fordypningsemner/valgemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser for vurdering for fordypningsemner/valgemner (5 studiepoeng)

Mål og Innhold

Dette emnet vil fokusere på de hovedspørsmål som misjonsteologien arbeider med. De ulike "paradigmer" innen misjonsforståelsen fra oldtiden til i dag vil bli analysert og vurdert med sikte på å møte de utfordringer som kirken står overfor i dagens misjonssituasjon. Dette vil bl. a. gjelde kirkens og misjonens forhold til andre religioner, lokal kultur, fred, rettferdighet, frigjøring, økumenikk, evangelisering og eskatologi. En vil drøfte de svarene som gis innenfor de store kristne tradisjonene; ortodoks, katolsk, protestantisk økumenisk, evangelikal og pentekostal. Siktemålet er å utvikle en misjonsteologi som både er bibelsk forankret og relevant i en ny kontekst.

MÅL

Studentene skal ha

- god kunnskap om hvorledes kirken i sin ulike konfesjonelle former har forstått og praktisert sitt misjonsoppdrag opp gjennom historien,
- god kunnskap om de hovedfaktorer i kirke og samfunn som har påvirket og formet kirkens misjonsteologi og –misjonspraksis,

- innsikt i og evne til å drøfte de misjonsparadigmer, de misjonsteologiske hovedspørsmål og den misjonspraksis som kjennetegner vår egen tid,
- evne til å fremstille en misjonsteologi for vår tid.

LITTERATUR

Bosch, D.J.: Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1991 s. 1-11, 79-83, 113-129, 170-520

Supplerende litteratur

Berentsen, J.-M.: Teologi og misjon: trekk fra protestantismens historie fram til vårt århundre. Oslo: Luther, 1990

Berentsen, J.-M., Engelsviken, T., Jørgensen, K. (red.): Missiologi i dag. Oslo: Universitetsforlaget 1994

Engelsviken, T.: "Convergence or Divergence? The Relationship between Recent Ecumenical and Evangelical Mission Documents", I: Swedish Missiological Themes, No. 2, 2001, s. 197-220

Kirk, J.A.: What is Mission? Theological Explorations. London: Darton, Longman & Todd, 1999

Yates, T.: Christian Mission in the Twentieth Century. Cambridge: Cambridge University Press, 1994

MV603 Kristen interkulturell kommunikasjon (5 studiepoeng)

Emnets studiekra

Se felles studiekra for fordypningsemner/valgemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner/valgemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

I en verden hvor globaliseringen griper om seg og hvor de fleste samfunn blir flerkulturelle og flerreligiøse, og kommunikasjon på tvers av religiøse, kulturelle og sosiale skillelinjer blir stadig mer vanlig og nødvendig, møter kirken i sitt arbeid med å kommunisere det kristne budskap i vårt eget og i andre land nye og store utfordringer. Dette emnet vil se både på problemene og mulighetene for forståelse og kommunikasjon på tvers av kultur- og religionsgrenser. Særlig vil det fokusere på evangelieformidling i kristent interkulturelt arbeid i Norge og i andre land. Emnet vil bli behandlet tverrfaglig med bidrag fra kommunikasjonsteori og sosialantropologi. (Dette fordypningsemne/valgemne vil med fordel kunne kombineres med en studiereise (5 studiepoeng) eller et studieopphold i utlandet der en får erfaring og innsikt i interkulturell kommunikasjon)

MÅL

Studentene skal ha

- god kunnskap om ulike former for kommunikasjon,
- god kunnskap om de faktorer som påvirker kommunikasjon,
- innsikt i forholdet mellom kultur og kommunikasjon,

- innsikt i interkulturell kommunikasjon av det kristne budskap og evne til å vurdere ulike kommunikasjons- og kontekstualiseringsteorier,
- evne til interkulturell kommunikasjon av det kristne budskap i forhold til en bestemt kultur eller subkultur.

LITTERATUR

Dahl, Ø.: Møter mellom mennesker. Interkulturell kommunikasjon, Oslo: Gyldendal Akademisk, 2001, s. 15-128,175-205

Hiebert, P.G. Anthropological Insights for Missionaries. Grand Rapids, MI: Baker, 1985, s.13-224.

MV604 Den tredje verdens kirke- og misjonshistorie (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner/valgemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelse om vurdering for fordypningsemner/valgemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

I dette emnet må en velge å studere kirke- og misjonshistorien til ett større land eller område i enten Asia, Afrika eller Latin-Amerika. En kan ikke studere det samme land som en valgte i det obligatoriske studiet av kirke og misjonshistorie. Det utarbeides et spesielt pensum for hvert land/område etter nærmere avtale. Dette fordypningsemnets/valgemnets innhold og mål bestemmes ut fra det valget som foretas og i samråd med faglærer. Dette emnet kan med fordel kombineres med en studiereise (5 studiepoeng) eller et studieopphold i det landet/området som skal studeres.

Studieturer

MV690 Studietur i MV: Kina, Singapore/ Malaysia, India, Etiopia, Tanzania, Latin-Amerika, Midt-Østen (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Studenten skal

- delta på den forberedende undervisning og på studiereisen
- levere en oppgave på inntil 7-10 sider om emne oppgitt av lærer
- delta i evalueringen av turen

Vurdering

For å bestå emne MV690 må studenten oppfylle studiekravene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven.

Mål og innhold:

Studieturene går til steder som er særlig interessante i forhold til kirke- og misjonshistorie, kontekstuell teologi, tverrkulturell etikk og religionsteologi, praktisk teologi, misjonsteologi og religionsvitenskap. Studentene vil få et personlig møte med kirker som lever i en ikke-vestlig og oftest ikke-kristen kontekst, kunne studere hvordan kirken møter de sosiale, åndelige og teologiske utfordringene og bli i stand til å trekke linjer tilbake til sin egen kirkelige situasjon. Studieturene vil også gi en særlig mulighet til å studere de store verdensreligionene og annen ikke-kristen religiøsitet i deres egne historiske, kulturelle og geografiske miljø. Studieturene vil være tverrfaglige.

Studieturene kan også kombineres med ulike andre 5 eller 10 studiepoengs fordypningsemner/valgemner med vekt på misjonsvitenskap og/eller religionsvitenskap og danne utgangspunkt for oppgaver og avhandlinger.

LITTERATUR

Et samlet pensum på om lag 200 sider.

Åpne fordypningsemner

Studenter som velger åpent fordypningsemne må få disse godkjent av faglærer. Emnet kan ha følgende omfang. Pensumlitteraturen må ha et omfang på 70 sider per studiepoeng. Følgende varianter finnes:

MV691 Åpent fordypningsemne i ST (5 studiepoeng)

MV692 Åpent fordypningsemne i ST (10 studiepoeng)

MV693 Åpent fordypningsemne i ST (15 studiepoeng)

Studieplan

Valgfrie fordypningsemner

Det gamle testamente og Hebraisk

Profesjonsstudiet i teologi (cand. theol.)

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

(Valgfrie fordypningsemner 10-25 studiepoeng)

Innhold

Profesjonsstudiet i teologi.....	16
Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng).....	17
Felles bestemmelser	18
Fordypningsemner i Det gamle testamente og Hebraisk	22
GT- teologiske emner	22
GT601 Gammeltestamentlig teologi (10 studiepoeng)	22
GT602 Gudstjeneste, bønn og fromhetsliv i Det gamle testamente (5 studiepoeng)	24
GT603 Profeti og apokalyptikk (10 studiepoeng)	25
GT604 Skapelsesteologi og visdomslære (5 studiepoeng)	27
GT605 Lov, rett og etikk i Det gamle testamente (5 studiepoeng)	28
GT606 Messias i Det gamle testamente (5 studiepoeng)	29
GT619 Det gamle testamente og Jobs bok: Innledning til historisk og eksistensiell lesning (10 studiepoeng)	31
GT - tekststudium	32
GT607 Leviticus-Numeri (utformes senere)	32
GT608 Fortellinger i Det gamle testamente (5 studiepoeng)	32
GT609 Tekster fra Jesaja 40–55 (5 studiepoeng)	34
GT610 Salmene (utformes senere)	35
GT611 Proverbia (utformes senere)	36
Perspektiv og kontekst	36
GT612 Kjønnsperspektiver i møte med Bibelen (5 studiepoeng)	36
GT613 Tekst og tolkningshistorie i GT og Qumran (10 studiepoeng)	37
GT614 GT-tekster og deres mytologiske omverden (5 studiepoeng)	41
GT615 Bruk og tolkning av GT i afrikanske kirker (5 studiepoeng)	42
Historie og kulturhistorie	44
GT616 Israels historie og arkeologi (5 studiepoeng)	44
GT617 Gammeltestamentlig kulturhistorie: Ettereksilsk tid (10 studiepoeng)	45
Språklig særemne	46
GT618 Hebraisk språk (10 studiepoeng)	46
Studieturer	52
GT690 Studieturer i GT: Israel m.v. (5 studiepoeng)	52
Åpne fordypningsemner.....	53
GT691 Åpent fordypningsemne i GT (5 studiepoeng)	53
GT692 Åpent fordypningsemne i GT (10 studiepoeng)	53
GT693 Åpent fordypningsemne i GT (15 studiepoeng)	53

Profesjonsstudiet i teologi

Valgfrie fordypningsemner	TE504: Ev. luthersk bekj. og lrd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til preke (5p)	PT-504 7/5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH30 el. AVH55 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypn. studier el.avh.	↑ ↑ ↑ MET5XX Metode (5p)	9. sem

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng. Det finnes fordypnings-emner innenfor følgende kategorier:

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk
 NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk
 KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin
 ST601-693 Fordypningsemner i ST
 PT601-693 Fordypningsemner i PT
 MV601-693 Fordypningsemner i MV
 RV 01-693 Fordypningsemner i RV
 TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

Avhengig av hvilken studieretning en velger, kan en velge 10-25 studiepoeng med fordypningsemner. Fordypningsemnene er enten påbygningsstudium i forhold til et eller flere av de andre emnene i masterstudiet, eller fordypning i et nytt fagområde. Fordypningsemnene skal bidra til faglig fordypning og konsentrasjon i mastergradsstudiet.

Fordypningsemner kan hentes fra hele det teologiske fagfeltet. Masterstudenter kan etter godkjenning av fagrådsleder velge obligatoriske emner fra cand.theol.-planen som fordypningsemner.

Studenten kan fritt komponere sine fordypningsemner innenfor den rammen studiepoeng som står til rådighet for fordypningsemner.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå.

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk

NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk

KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin

ST601-693 Fordypningsemner i ST

PT601-693 Fordypningsemner i PT

MV601-693 Fordypningsemner i MV

RV 01-693 Fordypningsemner i RV

TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Felles bestemmelser

Denne delplanen omfatter valgfrie fordypningsemner i Systematisk teologi, ST601-693.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Fordypningsemner i Det gamle testamente og Hebraisk

GT- teologiske emner

GT601 Gammeltestamentlig teologi (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Siden rundt 1980 har det vært en intens debatt innen disiplinen gammeltestamentlig teologi. I dag gis en rekke ulike forståelser av disiplinen grunnlag og oppgave, og også av dens materiale og gjennomføring. I dette emnet får studenten kjennskap til forskningssituasjonen og et møte med ulike opplegg for en gammeltestamentlig teologi. Målet er å utvikle forståelse for disiplinen særpreg og å oppmuntre til selvstendig refleksjon om gammeltestamentlig teologi og dens aktuelle relevans.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til ulike opplegg for gammeltestamentlig teologi i nyere forskning
- ha god kunnskap om metodiske, hermeneutiske og epistemologiske spørsmål knyttet til faget
- ha god kunnskap om ulike måter å forstå (definere) disiplinen på
- ha innsikt i ulike utkast til gammeltestamentlig teologi og deres innbyrdes ulikheter og karakter

Tekst i oversettelse:

2 Mos 1-15, Jeremia.

LITTERATUR

Gowan, Donald E.: "Introduction, Kap. 1-6" i Theology in Exodus : biblical theology in the form of a commentary. Louisville, Ky.: Westminster/John Knox Press, 1994, s. IX-XVIII, 1-167.

Perdue, Leo G.: "Kap. 1-5, 7-10" i The collapse of history : reconstructing Old Testament theology. Eugene, Or.: Wipf and Stock, 2002, s. 17-150, 197-307.

Stordalen, Terje: "Gammeltestamentlig teologi anno 2002" i Svensk exegetisk årsbok 68 (2003), s. 7-42.

og dertil ca. 250 valgfrie sider fra en eller flere nyere fremtilling(er) om gammeltestamentlig teologi, om teologisk relevante emner, eller om fagets historie og problematikk (velges i samråd med faglærer, jf. listen for støttelitteratur)

Supplerende litteratur

- Anderson, Bernhard W. og Steven Bishop: *Contours of Old Testament theology*. Minneapolis, Minn.: Fortress Press, 1999.
- Barr, James: *Biblical faith and natural theology : the Gifford lectures for 1991, delivered in the University of Edinburgh*. Oxford: Clarendon Press, 1993.
- Barr, James: *The Concept of biblical theology : an Old Testament perspective*. London: SCM Press, 1999.
- Brooks, Roger og John J. Collins, redaktører. *Hebrew Bible or Old Testament? : studying the Bible in Judaism and Christianity*. Notre Dame, Ind.: University of Notre Dame Press, 1990.
- Brueggemann, Walter: *Old Testament theology : essays on structure, theme, and text*. Minneapolis: Fortress Press, 1992.
- Brueggemann, Walter: *Theology of the Old Testament : testimony, dispute, advocacy*. Minneapolis: Fortress Press, 1997.
- Childs, Brevard S.: *Biblical theology of the Old and New Testaments : theological reflection on the Christian Bible*. Minneapolis: Fortress Press, 1993.
- Eichrodt, Walther: *Theology of the Old Testament*. Bind 1-2. London: SCM Press, 1961-1967.
- Gerstenberger, Erhard S.: *Theologies in the Old Testament*. London: T&T Clark, 2002.
- Hayes, John Haralson og Frederick C. Prussner: *Old Testament theology : its history and development*. London: SCM Press, 1985.
- Kvanvig, Helge S.: *Historisk bibel og bibelsk historie : Det gamle testamentes teologi som historie og fortelling*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 1999.
- Lang, Bernhard: *The Hebrew God : portrait of an ancient deity*. New Haven: Yale University Press, 2002.
- Levenson, Jon D.: *Sinai and Zion : an entry into the Jewish Bible*. Minneapolis: Winston Press, 1985.
- Lundager Jensen, Hans Jørgen: *Gammeltestamentlig religion : en indføring*. Frederiksberg: Anis, 1998.
- Manns, Frédéric, red. *The sacrifice of Isaac in the three monotheistic religions : proceedings of a symposium on the interpretation of the Scriptures held in Jerusalem, March 16-17, 1995*. Jerusalem: Franciscan Printing Press, 1995.
- Ollenburger, Ben C., Elmer A. Martens og Gerhard F. Hasel, redaktører. *The Flowering of Old Testament theology : a reader in twentieth-century Old Testament theology, 1930-1990*. Winona Lake, Ind.: Eisenbrauns, 1992.
- Olsson, Birger, red. *Kristna tolkningar av Gamla testamentet : bidrag från en Lundakonferens om kristen tolkning av Gamla testamentet, Stiftsgården Åkersberg, Höör, den 26-27 april 1996*. Stockholm: Verbum, 1997.
- Pardes, Ilana: *Countertraditions in the Bible : a feminist approach*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1992.
- Pedersen, Sigfred, red. *Bibelsk teologi*. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2000.
- Penchansky, David: *The politics of biblical theology : a postmodern reading*. Macon, Ga.: Mercer University Press, 1995.
- Preuss, Horst Dietrich: *Old Testament theology*. Bind 1-2. Edinburgh: Clark, 1995-1996.
- Rad, Gerhard von: *Old Testament theology*. Bind 1-2. London: SCM Press, 1975.
- Sheriffs, Deryck: *The friendship of the Lord*. Carlisle: Paternoster, 1996.
- Whybray, R. N.: *The good life in the Old Testament*. London: T&T Clark, 2002.

GT602 Gudstjeneste, bønn og fromhetsliv i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Det gamle testamente inneholder en rekke tekster som gir innblikk i gudstjenesten i det gamle Israel: De store høytidene med offerhandlinger på helligstedet stod sentralt, likeså bønn, lovprisning og syndsbekjennelse. Historiske forhold gjenspeiles også i disse tekstene; vesentlige momenter i kongetidens fromhetsliv videreføres eller endres i etter-eksilsk tid, samtidig som nye trekk kommer til. Sene tekster tegner derfor et sammensatt bilde av gudstjenesten og fromhetslivet, der bønn får en mer sentral plass og funksjon enn tidligere. Utvalget av tekster sikter på å fremheve dette mangfoldet, med særlig vekt på karakteristiske trekk i etter-eksilsk tid.

MÅL

Studenten skal

- ha innsikt i hvordan høytidene ble feiret på helligstedet
- ha god kunnskap om offertjenesten, spesielt i forbindelse med høytidene
- ha god kunnskap om bønnens betydning i fromhetslivet, herunder ulike former for bønn i Salmenes bok
- ha kjennskap til nyere forskning i Salmenes bok, herunder modeller for å relatere Salmene til troens liv
- ha evne til å eksegere følgende tekster: Leviticus 23; 1 Kong 8,12-53; Neh 8,13-9,37

LITTERATUR

- Alexander, T.D.: "The Passover Sacrifice" i *Sacrifice in the Bible* / redaktør Roger T. Beckwith, et al. Carlisle: Paternoster, 1995, s. 1-24.
- Balentine, Samuel E.: "Et utvalg" i *Prayer in the Hebrew Bible : the drama of divine-human dialogue*. Minneapolis: Fortress Press, 1993, s. 48-145, 260-295.
- Brueggemann, Walter: "'Part one' og 'part two'" i *The psalms and the life of faith*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1995, s. 3-189.
- Fensham, F. C.: "Et utvalg" i *The Books of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1982, s. 219-234.
- Gray, John: "Et utvalg" i *I & II Kings a commentary*. 2nd, fully rev. London: SCM Press, 1970, s. 214-231.
- Hartley, John E.: "Et utvalg" i *Leviticus*. Waco, Tex.: Word Books, 1992, s. 247-260, 363-376, 383-394.
- Jenson, Ph. P.: "The Levitical sacrificial system" i *Sacrifice in the Bible* / redaktør Roger T. Beckwith, et al. Carlisle: Paternoster, 1995, s. 25-40.
- Mays, James Luther: *The Lord reigns : a theological handbook to the Psalms*. Louisville, Ky.: Westminster/John Knox, 1994.

Vaux, Roland de: "Et utvalg" i *Ancient Israel : its life and institutions*. London: Darton Longman & Todd, 1973, s. 325-330, 372-405, 410-414, 447-456, 468-517.

Supplerende litteratur

Miller, Patrick D.: *They cried to the Lord : the form and theology of Biblical prayer*. Minneapolis: Fortress Press, 1944.

Reventlow, Henning, greve: *Gebet im Alten Testament*. Stuttgart: W. Kohlhammer, 1986.

GT603 Profeti og apokalyptikk (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Profetbøkene i GT ble til i sen kongetid og eksilsk/etter-eksilsk tid. De historiske bøkene i GT viser at profeter og profetier står i en lang tradisjon som går tilbake til tidlig kongetid og enda før. Profetene er Guds menn og kvinner som gir formaning, kritikk, doms- og frelsesforkynnelse. De har som åpenbaringsbærere vært avgjørende for den gammeltestamentlige samlingen av kanoniske skrifter. Det profetiske fenomenet i Israel lar seg også sammenligne med delvis like fenomen i den kanaaneiske og mesopotamiske omverden.

Den gammeltestamentlige apokalyptikk, som først og fremst er å finne i Danielboken, viderefører temaer fra annet gammeltestamentlig materiale, særlig de seneste deler av profetbøkene. Danielboken har også hatt en omfattende virknings- og tolkningshistorie innenfor tidlig jødisk og nytestamentlig apokalyptikk. Definisjon og beskrivelse av apokalyptikkens egenart og innhold i GT vil særlig orientere seg ut fra Danielboken. Utenombibelske tekster vil brukes som komparativt materiale.

Målsettingen med dette emnet er å bestemme den gammeltestamentlige profetis egenart i forhold til omverdenens, se utvikling og endring i profetforståelsen fra eldre til yngre tid, finne kriterier for å avgjøre hvorvidt det er saksvarende å anse apokalyptikken som en videreføring av profetismen, og bestemme apokalyptikkens formelle og innholdsmessige egenart, herunder dens bruk av eldre tradisjoner og senere virkningshistorie.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til debatten om de gammeltestamentlige profetenes historisitet
- ha innsikt i den rolle og funksjon profetene hadde i samfunnet i eldre og yngre gammeltestamentlig tid
- ha god kunnskap om likheter og forskjeller mellom profetismen i Israel og omverdenen
- ha kjennskap til profetforkynnens betydning for den gammeltestamentlige kanondannelse

- ha god kunnskap om den gammeltestamentlige apokalyptikkens fremvekst og egenart, særlig i forhold til profetismen og visdomstenkningen
- ha kjennskap til den gammeltestamentlige apokalyptikkens eldste virkningshistorie
- ha evne til å tolke utvalgte tekster på grunnlag av den hebraiske tekst og en norsk oversettelse

Hebraisk tekst

Num 24; 1 Sam 3, 1 Kong 22,18-23; Dan 9,1-3.20-24

Tekster i oversettelse

Jes 24-27; 60-66; Esek 38-47; Sak 12-14; 1 Henok (i utvalg)

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Blenkinsopp, Joseph: *A history of prophecy in Israel*. Rev. and enl. Louisville, Ky.: Westminster Press, 1996.

Collins, John J.: *Apocalypticism in the Dead Sea Scrolls*. London: Routledge, 1997.

Hanson, Paul D., red. *Visionaries and their apocalypses*. Philadelphia: Fortress Press, 1983.

Russell, D.S.: *The method & message of Jewish apocalyptic*. London: SCM Press, 1964.

Sæbø, Magne: "Old Testament apocalyptic in its relation to prophecy and wisdom : the view of Gerhard von Rad reconsidered" i *In the last days : on Jewish and Christian apocalyptic and its period : Festschrift til Benedikt Otzen / redaktør Knud Jeppesen, et al.* Århus: Aarhus University Press, 1994, s. 78-91.

Weippert, M.: "The Balaam text from Deir Alla and the study of the Old Testament" i *The Balaam text from Deir Alla re-evaluated : proceedings of the international symposium held at Leiden, 21-24 August 1989 / redaktør J. Hoftijzer, et al.* Leiden: Brill, 1991, s. 151-184.

Wilson, Robert R.: *Prophecy and society in ancient Israel*. Philadelphia, Pa.: Fortress Press, 1984.

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Allen, Leslie C.: *Ezekiel 20-48*, 1990.

Budd, Philip J.: *Numbers*, 1984.

Collins, John J.: *Daniel : a commentary on the book of Daniel*. Minneapolis: Fortress Press, 1993.

DeVries, Simon J.: *1 Kings*, 1985.

Goldingay, John E.: *Daniel*. Waco, Tex.: Word Books, 1989.

Klein, Ralph W.: *1 Samuel*. Waco, Tex.: Word Books, 1983.

Meyers, Carol L. og Eric M. Meyers: *Zechariah 9-14 : a new translation with introduction and commentary*. New York: Doubleday, 1993.

Supplerende litteratur

Westermann, Claus: *Basic forms of prophetic speech*. Cambridge: Lutterworth Press, 1991.

GT604 Skapelsesteologi og visdomslære (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Skapelsesteologiske tekster og utsagn utgjør en viktig del av Det gamle testamente. De finnes ikke bare i de første kapitler av Genesis, men også på flere andre steder, ikke minst i visdomslitteraturen (Salomos ordspråk, Job og Forkynneren) og i flere salmer. Det er også innslag av skapelsesteologi i de historiske og de profetiske skrifter. I de senere år er skapelsesteologien i GT blitt gjenstand for betydelig større oppmerksomhet enn tidligere. Spørsmål som er blitt drøftet, gjelder særlig skapelsesteologiens forhold til andre former for teologi i GT, spesielt visdomslæren og historieteologien, foruten dens forhold til viktige skapelsestekster og visdomslærere i Israels omverden. Dette emnet sikter på å bestemme skapelsesteologiens plass og funksjon innenfor denne helheten.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til skapelsesteologiens og visdomslærens særpreg i forhold til det som kommer til uttrykk i omverdenens skapelses- og visdomstekster
- ha god kunnskap om den gammeltestamentlige skapelsesteologiske miljøbakgrunn og forholdet til visdomslærens ordningsteologi
- ha innsikt i skapelsesteologiens plass og funksjon innenfor Israels samlede trosvitnesbyrd ifølge GT
- ha innsikt i hvordan skapelsesteologi og visdomslære bidrar til å prege gudsbildet i GT

Tekster i oversettelse

Sal 8, 104; Job 28; 38-42,6; Jes 41,17-24; 42,5-9; 43; 51,9-16

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstildeling)

Perdue, Leo G.: "Et utvalg" i *Wisdom & creation : the theology of wisdom literature*. Nashville, Tenn.: Abingdon Press, 1994, s. 19-192, 325-342.

Rad, Gerhard von: "Et utvalg" i *Wisdom in Israel*. London: SCM Press, 1972, s. 151-228.

Sæbø, Magne: "Creator et redemptor : om skapelsens teologiske plass og funksjon i Det gamle Testamente" i *Deus creator : bidrag til skapelsesteorien ; tilegnet Ivar P.Seierstad på hans syttiårsdag 13. september 1971*. Oslo: Universitetsforlaget, 1971, s. 1-28.

Sæbø, Magne: "Et utvalg" i *Ordene og Ordet : gammeltestamentlige studier*. Oslo: Universitetsforlaget, 1979, s. 138-165.

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Det forutsettes at en i tekststudiet gjør bruk av en kommentar i en av de anerkjente seriene, for eksempel AB, OTL eller WBC.

Supplerende litteratur

Anderson, Bernhard W.: "Et utvalg" i *Creation versus chaos : the reinterpretation of mythical symbolism in the Bible*. New York: Association Press, 1967, s. 11-109.

Jeremias, Jörg og Bernd Janowski: "Et utvalg" i *Jahrbuch für biblische Theologie : (JBTh)* (1990), s. 11-69.

GT605 Lov, rett og etikk i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

Emnets studiekra

Se felles studiekra for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

I Det gamle testamente er det ofte og på mange måter tale om lov og rett. Det finnes også en spesiell etikk i Det gamle testamente, f. eks. i rammen av den gammeltestamentlige teologi, denne har i mindre grad vært undersøkt. Arbeidet med dette emnet vil derfor gi perspektiver også på aktuelle etiske problemstillinger.

MÅL

Studenten skal

- ha innsikt i de største gammeltestamentlige rettssamlingenes særpreg
- ha god kunnskap om den gammeltestamentlige retts historie, med særlig henblikk på lovforståelsen
- ha god kunnskap om den gammeltestamentlige etikk i rammen av gammeltestamentlig teologi

Tekster i oversettelse

Paktsboken, Ex 20,22-23,19

Hellighetsloven, Lev 17-26

Den deuteronomiske lov, Deut 16-21; 25-27; 30,9-13

Neh 8

LITTERATUR

Kunnskapensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Crüsemann, Frank: "Et utvalg" i *The Torah : theology and social history of Old Testament law*. Edinburgh: Clark, 1996, s. 109-327.

Johnson, Bo: "Et utvalg" i *Rättfärdigheten i Bibeln*. Göteborg: Gotha, 1985, s. 43-90.

Sæbø, Magne: "Fra kong Salomo til kong Harald : refleksjoner omkring den gammeltestamentlige etikk overføringsverdi" i *Forankring og forandring : verdier for det nye Europa : festskrift til Ivar Asheim på 65-årsdagen den 5. august 1992* / redaktør Sverre Dag Mogstad, et al. Oslo: Universitetsforlaget, 1992, s. 81-96. Finnes i engelsk oversettelse: Sæbø, Magne: "Reflections on Old Testament ethics : its dual character and

its modern application" i *On the way to canon : creative tradition history in the Old Testament*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998, s. 162-181.

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Det forutsettes at en i tekststudiet gjør bruk av en kommentar i en av de anerkjente seriene, for eksempel AB, OTL eller WBC.

Supplerende litteratur

Clements, R.E.: "Loving one's neighbour : Old Testament ethics in context". London?: University of London, 1992,

Harrelson, Walter J.: *The ten commandments and human rights*. Rev. Macon, Ga.: Mercer University Press, 1997.

Otto, Eckart: "Et utvalg" i *Theologische Ethik des Alten Testaments*. Stuttgart: Kohlhammer, 1994, s. 18-263.

GT606 Messias i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Den salvede (Messias) i Det gamle testamente er i første rekke kongen av Davids ætt. Forventningene til davidskongene var store og mange. Kongen hadde en rekke politiske og religiøse funksjoner. Men også øverstepresten var salvet – og dermed en messiaskikkelse. Tekstene avspeiler messianismens historie i Israel, der både konge og prest er aktører, og der forholdet mellom dem kunne bli spenningsfylt. Dette emnet vil gi innføring i denne historien og samtidig gi grunnlag for å forstå den videreføring og nytolkning av messiasforventningen som kommer til uttrykk i mellomtestamentlige og nytestamentlige tekster.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om messiasstankens opprinnelse i GT, herunder spørsmålet om mulig innflytelse fra omverdenen og forholdet mellom messianisme og eskatologi
- ha innsikt i de ulike messiasforventninger som finnes i Det deuteronomistiske historieverk, Det kronistiske historieverk, profetoverleveringene og Salmene
- ha kjennskap til om enkelte utsagn i Pentateuken, kan kalles messianske
- ha god kunnskap om forholdet mellom Messias og Herrens tjener (i de såkalte Tjenersangene) og Menneskesønnen (i Danielboken)
- ha god kunnskap om messiasstanken i mellomtestamentlig litteratur, særlig i 1. Henok

Hebraisk tekst

2 Sam 7,1-17

Tekster i oversettelse

2 Sam 23,1-7; 1 Krøn 17,1-15; Jes 7,10-17; 9,1-6; 11,1-10; 42,1-9; 49,1-6; 50,4-11; 55,3-4; Jer 33,14-17; Esek 37,24-25; Mi 5,1-5; Hag 2,23; Sak 4,11-14; 9,9; Dan 9; Sal 2; 132; 1 Henok 45-51

LITTERATUR

Kildetekster

1. Henok 45 - 51 leses i én av følgende oversettelser:

"1. Henok 45-51" i *De gammeltestamentlige pseudepigrapher* / redaktør Erling Hammershaimb, bind 1. København: Gad, 1953-1963, s. 104-110.

"1. Henok 45-51" i *The Old Testament Pseudepigrapha* / redaktør James H. Charlesworth, bind 1, 1983, s. 33-37.

"1. Henok 45-51" i *Das äthiopische Henochbuch* / redaktør Siegbert Uhlig. Gütersloh, 1984, s. 585-594.

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Block, D.I.: "Bringing back David : Ezekiel's Messianic hope" i *The Lord's anointed : interpretation of Old Testament Messianic texts* / redaktør P. E. Satterthwaite, et al. Carlisle: Paternoster, 1995, s. 167-188.

Collins, John J.: "Et utvalg" i *The scepter and the star : the Messiahs of the Dead Sea Scrolls and other ancient literature*. New York: Doubleday, 1995, s. 1-101, 123-126, 154-214.

Hugenberger, G.P.: "The Servant of the Lord in the "Servant Songs" of Isaiah" i *The Lord's anointed : interpretation of Old Testament Messianic texts* / redaktør P. E. Satterthwaite, et al. Carlisle: Paternoster, 1995, s. 105-140.

McConville, J.G.: "Messianic interpretation of the Old Testament in modern context" i *The Lord's anointed : interpretation of Old Testament Messianic texts* / redaktør P. E. Satterthwaite, et al. Carlisle: Paternoster, 1995, s. 1-17.

Mettinger, Tryggve N. D.: "Et utvalg" i *King and Messiah : the civil and sacral legitimation of the Israelite kings*. [Lund]: CWK/Gleerup, 1976, s. 48-63, 233-293.

Sæbø, Magne: "Messianisme hos Kronisten?" i *Israel - Kristus - kirken festschrift til professor dr. theol. Sverre Aalen på 70-årsdagen 7.desember 1979* / redaktør Ivar Asheim. Oslo: Universitetsforlaget, 1979, s. 53-75.

Sæbø, Magne: "Messias - Herrens tjener og menneskesønn" i *Hvem er Jesus? : forelesninger ved Menighetsfakultetets 75-års jubileum* / redaktør Torleiv Austad, et al. Oslo: Luther, 1984, s. 19-30.

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Til 2 Sam 7,1-17:

McCarter, P. Kyle: "Nathan's oracle (7,1-17)" i *II Samuel*. New York: Doubleday, 1984, s. 190-231.

Det forutsettes at en i studiet av tekster i oversettelse gjør bruk av en kommentar i en av de anerkjente seriene, for eksempel AB, OTL eller WBC.

Supplerende litteratur

Kaiser, Walter C.: *The Messiah in the Old Testament*. Carlisle: Paternoster, 1995.

Mowinckel, Sigmund: *Han som kommer : Messiasforventningen i Det gamle testament og på Jesu tid*. København: G.E.C. Gads forlag, 1951.

GT619 Det gamle testamente og Jobs bok: Innledning til historisk og eksistensiell lesning (10 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

GT619 overlapper med følgende emner:

KRL204 3 studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordybningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Dette er et ikke-grunnspråklig studium som tar sikte på å gi en teologisk innføring i sentral gammeltestamentlig problematikk for studenter uten utdanning i hebraisk språk.

MÅL

Studenten skal:

- ha god kunnskap om Jobs bok som historisk og litterær størrelse
- ha god kunnskap om bibelsk visdomsteologi
- ha kjennskap til ulike opplegg for gammeltestamentlig teologi i nyere forskning
- ha kjennskap til teologiske hovedtrekk i Det gamle testaments bøker

LITTERATUR

Birch, Bruce C. [et al.]: "Et utvalg" i *A theological introduction to the Old Testament*. Nashville, Tenn.: Abingdon Press, 1999, s. 11-371, 417-475.

Blenkinsopp, Joseph: *Wisdom and law in the Old Testament : the ordering of life in Israel and early Judaism*. Rev. ed. Oxford ; New York: Oxford University Press, 1995.

Eaton, J. H.: "Et utvalg" i *Job*. Sheffield: JSOT Press, 1985, s. 31-60, 62-68.

Habel, Norman C.: "Et utvalg" i *The Book of Job : a commentary*. Philadelphia: Westminster Press, 1985, s. 25-35, 42-53.

"Job" i *Bibelen : Den hellige skrift : Det gamle og Det nye testamente*. [Bokmålutg.], 2. utg. Oslo: Det norske bibelselskap, 1985, s. 543-[584].

Lasine, Stuart: "Job and his friends in the modern world : Kafka's The Trial" i *The Voice from the whirlwind : interpreting the book of Job* / redaktør Leo G. Perdue, et al. Nashville: Abingdon Press, 1991, s. 144-155.

Mettinger, Trygve N. D.: "Job och hans Gud" i *Namnet och närvaron : gudsnamn och gudsbild i böckernas bok*. Örebro: Libris, 1987, s. 169-191.

Spilling, Gunnar: "Fra Job til Faust" i *Kirke og kultur* 59 (1954), s. 436-444.

GT - tekststudium

GT607 Leviticus-Numeri (utformes senere)

GT608 Fortellinger i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Store deler av GT består av fortellende (narrative) tekster, som spiller en viktig rolle i nyere metoddebatt i faget. Forskningen har særlig lagt vekt på å avdekke de litterære kvaliteter ved fortellende tekster, både generell fortellerteknikk og spesifikke bibelhebraiske virkemidler og grep. Tekster der kvinner fremstilles som fortellingens hovedperson, har skapt ny interesse for kvinnens stilling i datidens samfunn; de har også vist seg å ha en viktig funksjon for kvinnebevegelser (frigjøringsbevegelser) i jødedommen, kristendommen og islam i nyere tid. Målsetting for studiet av de tekster som er valgt ut, er å identifisere de nevnte litterære kvaliteter ved fortellingene og avdekke det tolkningspotensial fortellingene rommer.

MÅL

Studenten skal

- ha innsikt i de viktigste fortellerteknikkene som brukes for å formidle tekstenes budskap
- ha god kunnskap om tekstenes egenart og funksjon i den litterære kontekst
- ha kjennskap til nyere forskning på dette studieområdet
- ha kjennskap til hvordan tekstene kan fungere innenfor jødedommen, kristendommen og islam i dag
- ha evne til å eksegere følgende tekster fra fortellingsstoffet: Gen 16; 17; 21,1-21; Rut 1; 4,1-12

LITTERATUR

Kunnskapspensum til Genesis (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Abugideiri, H.: "Hagar : a historical model for "Gender Jihad"" i *Daughters of Abraham : feminist thought in Judaism, Christianity, and Islam* / redaktør Yvonne Yazbeck Haddad, et al. Gainesville, Fla.: University Press of Florida, 2001, s. 81-107.

Levine, A.-J.: "Settling at Beer-lahai-roi" i *Daughters of Abraham : feminist thought in Judaism, Christianity, and Islam* / redaktør Yvonne Yazbeck Haddad, et al. Gainesville, Fla.: University Press of Florida, 2001, s. 12-34.

Steinberg, Naomi A.: "The Sarah-Hagar cycle : polycoity" i *Kinship and marriage in Genesis : a household economics perspective*. Minneapolis: Fortress Press, 1993, s. 35-86.

Teubal, S.J.: "Sarah and Hagar : matriarchs and visionaries" i *A feminist companion to Genesis* / redaktør Athalya Brenner. Sheffield: JSOT Press, 1993, s. 235-250.

Wenham, Gordon J.: "Et utvalg" i *Genesis 16-50*. Dallas: Word Books, 1994, s. XX-XXV, XXVIII-XXXVIII.

Westermann, Claus: "Et utvalg" i *Genesis 12-36 : a commentary*. London: Spck, 1986, s. 44-58.

Zakovitch, Y.: "Juxtaposition in the Abraham cycle" i *Pomegranates and golden bells : studies in biblical, Jewish, and Near Eastern ritual, law, and literature in honor of Jacob Milgrom* / redaktør David P. Wright, et al. Winona Lake, Ind.: J.E. Eisenbrauns, 1995, s. 509-524.

Kunnskapspensum til Rut (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Nielsen, Kirsten: "Et utvalg" i *Ruth : a commentary*. Louisville, Ky.: Westminster John Knox Press, 1997, s. 1-35.

eller

Sasson, Jack M.: "Kap. 2, 4 og 5" i *Ruth : a new translation with a philological commentary and a formalist-folklorist interpretation*. 2nd. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1989, s. 8-13, 1

sammen med

Sakenfeld, K.D.: "Loyalty and love : the language of human interconnections in the Hebrew Bible" i *Backgrounds for the Bible* / redaktør Michael Patrick O'Connor, et al. Winona Lake, Ind.: Eisenbrauns, 1987, s. 215-229.

Tischler, N.M.: "Ruth" i *A Complete literary guide to the Bible* / redaktør Leland Ryken, et al. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1993, s. 151-164.

Trible, Phyllis: "A human comedy" i *God and the rhetoric of sexuality*. Philadelphia: Fortress Press, 1978, s. 166-199.

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Til de enkelte tekstene leses relevante avsnitt fra en av standardkommentarene, f.eks.

til Genesis:

Wenham, Gordon J.: *Genesis 16-50*. Waco, Tex.: Word Books, 1994. (se ovenfor)

Westermann, Claus: *Genesis 12-36 : a commentary*. London: Spck, 1986. (se ovenfor)

til Rut:

Bush, Frederic William: *Ruth, Ester*. Waco, Tex.: Word Books, 1996.

Nielsen, Kirsten: *Ruth : a commentary*. Louisville, Ky.: Westminster John Knox Press, 1997. (se ovenfor)

Supplerende litteratur

Alter, Robert: *The art of Biblical narrative*. London: George Allen & Unwin, 1981.

Bar-Efrat, Shimon: *Narrative art in the Bible*. Sheffield: Almond, 1989.

Berlin, Adele: *Poetics and interpretation of biblical narrative*. Sheffield: Almond Press, 1983.

Gunn, David M. og Danna Nolan Fewell: *Narrative in the Hebrew Bible*. Oxford: Oxford University Press, 1993.

Ska, Jean Louis: *Our fathers have told us : introduction to the analysis of Hebrew narratives*. Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1990.

GT609 Tekster fra Jesaja 40–55 (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Jesaja 40–55 kalles ofte for trøsteboken og har opp gjennom historien vært mye brukt for å formidle nytt mot til mennesker i vanskelige situasjoner. Trøstebudskapet danner en gjennomgående tråd i boken, og boken inneholder mye billedtale som har vist seg å kunne tilpasses nye situasjoner. En målsetning for dette emnet vil være å avdekke bokens hovedproblemer og dertil den ”strategi” bokens forfatter anvender i møtet med sin leser. Også tekstenes virkningshistorie vil til en viss grad bli berørt. Dessuten vil spørsmålet om Jesaja-bokens helhet i nyere forskning bli presentert.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om hvilke problemstillinger og påfølgende ”løsninger” som etableres i Jesaja 40–55
- ha god kunnskap om billedbruk Jesaja 40–55, og hvordan denne billedbruken bidrar til å etablere det samlede budskapet i Jesaja 40–55
- ha kjennskap til forskningens syn på tilblivelsen til Jesaja 40–55 og den betydning dette spørsmålet har for synet på Jesajabokens tilblivelse
- ha kjennskap til disse kapitlenes plass i Jesaja-boken som helhet
- ha kjennskap til Jesaja 40–55’s bruks- og virkningshistorie innenfor jødisk og kristen tradisjon
- ha evne til å eksegere følgende tekster i Jesaja 40–55: 40,1-31; 42,1-25; 48,1-22; 49,1-17; 55,1-13.

LITTERATUR

Kunnskapssum (leses med henblikk på kunnskapstegnelse)

Coggins, R.J.: "Do we still need Deutero-Isaiah" i *Journal for the study of the Old Testament* 80 (1998), s. 77-92.

Conrad, E.W.: "Prophet, redactor and audience : reforming the notion of Isaiah's formation" i *New visions of Isaiah* / redaktør Roy F. Melugin, et al. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996, s. 306-326.

Darr, K.P.: "Like warrior, like woman : destruction and deliverance in Isaiah 42:10-17" i *Catholic biblical quarterly* 49 (1987), s. 560-571.

Haag, E.: "Der Weg zum Baum des Lebens : ein Paradiesmotiv im Buch Jesaja" i *Künder des Wortes : Beiträge zur Theologie der Propheten* / redaktør Lothar Ruppert, et al. Würzburg: Echter, 1982, s. 35-52.

Koole, J.L.: "Et utvalg" i *Isaiah III*, bind 1. Kampen: KOK Publ. House, 1997, s. 1-43.

- Leene, H.: "Lawsuit, debate and wisdom discourse in Second Isaiah" i *Studies in the Book of Isaiah : Festschrift Willem A.M. Beuken* / redaktør J. van Ruiten, et al. Leuven: Leuven University Press, 1997, s. 251-271.
- Melugin, R.F.: "Reading the Book of Isaiah as Christian Scripture" i *Society of Biblical Literature 1996 seminar papers : one hundred thirty-second annual meeting : November 21-28, 1996 New Orleans Marriott New Orleans, Louisiana*. Atlanta, Ga.: Scholars Press, 1996, s. 188-203.
- Rendtorff, Rolf: "The Book of Isaiah - a complex unity : synchronic and diachronic reading" i *New visions of Isaiah* / redaktør Roy F. Melugin, et al. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996, s. 32-46.
- Sheppard, G.T.: "The scope of Isaiah as a Book of Jewish and Christian Scriptures" i *New visions of Isaiah* / redaktør Roy F. Melugin, et al. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996, s. 257-281.
- Sommer, B.D.: "The scroll of Isaiah as Jewish scripture, Or, Why Jews don't read books" i *Society of Biblical Literature 1996 seminar papers : one hundred thirty-second annual meeting : November 21-28, 1996 New Orleans Marriott New Orleans, Louisiana*. Atlanta, Ga.: Scholars Press, 1996, s. 225-242.
- Sweeney, Marvin A.: "The Book of Isaiah as prophetic Torah" i *New visions of Isaiah* / redaktør Roy F. Melugin, et al. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996, s. 50-66.
- Sweeney, Marvin A.: "The Book of Isaiah in recent research" i *Currents in research : biblical studies*, bind 1, 1993, s. 141-162.
- Williamson, H. G. M.: "Recent study of the book called Isaiah" i *The book called Isaiah : Deutero-Isaiah's role in composition and redaction*. Oxford: Clarendon Press, 1994, s. 1-18.
- Zenger, Erich: "Der Gott des Exodus in der Botschaft der Propheten : am Beispiel des Jesajabuches" i *Concilium : internationale Zeitschrift für Theologie* 23 (1987), s. 15-22.

Ferdighetspensum (leses med henblik på oppøvelse av ferdigheter)
enten

Koole, J.L.: *Isaiah III*. Bind 1. Kampen: Kok Pharos, 1997.

Koole, J.L.: *Isaiah III*. Bind 2. Kampen: Kok Pharos, 1998.

eller

Beuken, W.A.M., Jesaja Deel IIA (De prediking van het Oude Testament), Nijkerk: Callenbach, 1979.

Beuken, W.A.M., Jesaja Deel IIB (De prediking van het Oude Testament), Nijkerk: Callenbach, 1983.

Supplerende litteratur

Baltzer, Klaus: *Deutero-Jesaja*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1999.

Blenkinsopp, Joseph: *Isaiah 40-55 : a new translation with introduction and commentary*. New York: Doubleday, 2002.

Brueggemann, Walter: *Isaiah*. Bind 2. Louisville, Ky.: Westminster John Knox Press, 1998.

Childs, Brevard S.: *Isaiah*. Louisville, Ky.: Westminster John Knox Press, 2001.

Melugin, Roy F.: *The formation of Isaiah 40-55*. Berlin ; New York: W. de Gruyter, 1976.

Mettinger, Tryggve N. D.: *A farewell to the servant songs : a critical examination of an exegetical axiom*. Lund: Gleerup, 1983.

Moor, J.C.D.: "The integrity of Isaiah 40" i *Mesopotamica, Ugaritica, Biblica : Festschrift für Kurt Bergerhof zur Vollendung seines 70. Lebensjahres am 7. Mai 1992* / redaktør Manfred Dietrich, et al. Kevelaer: Butzon & Bercker, 1993, s. 181-216.

- Oorschot, Jürgen van: *Von Babel zum Zion : eine literarkritische und redaktionsgeschichtliche Untersuchung*. Berlin: De Gruyter, 1993.
- Oswalt, John N.: *The book of Isaiah : Chapters 40-66*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1997.
- Sawyer, John F. A.: *The fifth gospel : Isaiah in the history of Christianity*. New York: Cambridge University Press, 1996.
- Seitz, Ch.R.: "The book of Isaiah 40-66 : introduction, commentary, and reflections" i *The New Interpreter's Bible : general articles & introduction, commentary, & reflections for each book of the Bible, including the Apocryphal/Deuterocanonical books in twelve volumes*, bind 6. Nashville: Abingdon Press, 2001, s. 307-552.
- Sommer, B.D.: "Allusions and illusions : the unity of the Book of Isaiah in light of Deutero-Isaiah's use of prophetic tradition" i *New visions of Isaiah* / redaktør Roy F. Melugin, et al. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996, s. 156-186.
- Sommer, Benjamin D.: *A prophet reads scripture : allusion in Isaiah 40-66*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1998.

GT610 Salmene (utformes senere)

GT611 Proverbia (utformes senere)

Perspektiv og kontekst

GT612 Kjønnsperspektiver i møte med Bibelen (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

I den senere tid har det blitt rettet mer og mer oppmerksomhet mot de forutsetningene vi møter tekster med. En side ved dette er at vi leser tekster også i lys av vårt kjønn, som kvinner og menn. Dette er en utfordring i vårt arbeid med Bibelen, og dette emnet gir mulighet for å arbeide med en del nyere feministiske perspektiver i bibelfag, med vekt på Det gamle testamente.

MÅL

Studenten skal

- ha innsikt i hvilke utfordringer feministisk hermeneutikk stiller oss overfor
- ha innsikt i problematikken knyttet til spørsmålet om kjønn som en faktor i gudsbildet
- ha god kunnskap om den sosiale og religiøse stilling kvinnene hadde i gammeltestamentlig tid

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Bird, Phyllis A.: *Missing persons and mistaken identities : women and gender in ancient Israel*. Minneapolis, Minn.: Fortress Press, 1997.

"Et utvalg" i *Feminist interpretation : the Bible in women's perspective* / redaktør Luise Schottroff, et al. Minneapolis, Minn.: Fortress Press, 1998, s. 1-99.

Gruber, Mayer I.: "The motherhood of God in Second Isaiah" i *The motherhood of God and other studies*. Atlanta, Ga.: Scholars Press, 1992, s. 3-15.

Gruber, Mayer I.: "The motherhood of God in Second Isaiah" i *Revue Biblique* 90 (1983), s. 351-359.

Løland, Hanne: "Som moren trøster sin sønn Jes. 66:13 : noen aspekter ved bruken av feminine metaforer for Gud i Det gamle testamente" i *Feministteologi på norsk* / redaktør Dagny Kaul, et al. Oslo: Cappelen akademisk forlag, 1999, s. 184-194.

Schüngel-Straumann, Helen: "God as Mother in Hosea 11" i *A Feminist companion to the latter prophets* / redaktør Athalya Brenner. Sheffield: JSOT Press, 1995, s. 194-218.

Supplerende litteratur

Brenner, Athalya: *The Israelite woman : social role and literary type in biblical narrative*. Sheffield: JSOT Press, 1985.

Toorn, Karel van der: *From her cradle to her grave : the role of religion in the life of the Israelite and the Babylonian woman*. Sheffield: JSOT Press, 1994

GT613 Tekst og tolkningshistorie i GT og Qumran (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

I lengre tid har forskningen vært opptatt av det som kalles "tradisjonshistorie" innenfor GT. Dette har etter hvert vist seg å bli et vidt begrep, som er blitt definert på ulike måter. I de senere år er det blitt lagt særlig vekt på *teksters virkningshistorie*, både deres innflytelse på yngre tekster og endringer i den nye bruk og aktualisering av dem.

Men også Qumransamfunnets boksamling gir kunnskap om tolkninger av gammeltestamentlige tekster (f.eks. Gen 1,1-2) i jødedommen i førkristen tid. Funnet av Qumrantekstene gir dessuten innsyn i de gammeltestamentlige skriftenes *teksthistorie*. Studiet av Qumrantekster vil derfor ha betydning for både tekstkritiske og tolkningsmessige spørsmål innenfor det gammeltestamentlige fagfelt.

MÅL

Studentene skal

- ha god kunnskap om de prinsippene som ligger til grunn når én tekst tolker eller alluderer til en annen tekst i GT og i Qumran
- ha evne til å identifisere og innholdsbestemme den nye tekstanvendelsen
- ha innsikt i spenninger, eventuelt motsetninger mellom en tekst og nytolkningen av den innenfor GT og Qumran
- ha god kunnskap om de konsekvenser en slik indre-bibelsk og etter-bibelsk tolkning har for teologiens forståelse av tekstene som åpenbaringsvitnesbyrd
- ha god kunnskap om Qumransamfunnets plass i jødisk historie
- ha god kunnskap om den rolle Qumrantekstene har for arbeidet med den gammeltestamentlige tekstkritikk

Hebraiske tekster til tekst og tolkningshistorie i GT

Deut 28,28 og Sak 12,4; Deut 24,1-4 og Mal 2,16; 2 Krøn 34; Jer 25,11-12; 29,10 og Dan 9,2-3,22-24

Tekster i oversettelse

Sak 1–8 og 9–14

Hebraiske tekster til tekst og tolkningshistorie i Qumran

Jes 6 (Is^a); 1 QpHab Col.VII; 4QSam^a 1,22-28; 11Q5 Ps 154

LITTERATUR

Kunnskapspensum til tekst og tolkningshistorie i GT (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Anderson, A.A.: "Psalms" i *It is written : scripture citing scripture : essays in honour of Barnabas Lindars, SSF* / redaktør D. A. Carson, et al. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, s. 56-66.

Clements, R.E.: "Wisdom" i *It is written : scripture citing scripture : essays in honour of Barnabas Lindars, SSF* / redaktør D. A. Carson, et al. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, s. 67-83.

Clines, D.J.A.: "Nehemiah 10 as an example of early Jewish biblical exegesis" i *Journal for the study of the Old Testament* 21 (1981), s. 111-117.

Day, J.: "Prophecy" i *It is written : scripture citing scripture : essays in honour of Barnabas Lindars, SSF* / redaktør D. A. Carson, et al. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, s. 39-55.

Dirksen, P.B.: "Why was David disqualified as temple builder : the meaning of 1 Chronicles 22.8" i *Journal for the study of the Old Testament* 70 (1996), s. 51-56.

Fishbane, Michael: "Et utvalg" i *Biblical interpretation in ancient Israel*. Paperback. Oxford: Clarendon Press, 1988, s. 281-334.

Fishbane, Michael: "Inner-Biblical exegesis" i *Hebrew Bible/Old Testament : the history of its interpretation* / redaktør Magne Sæbø, bind 1. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1996, s. 33-48.

Mason, R.: "The relation of Zech 9-14 to Proto-Zechariah" i *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft* 88 (1976), s. 227-239.

Mason, Rex: "Et utvalg" i *Preaching the tradition : homily and hermeneutics after the exile : based on the 'addresses' in Chronicles, the 'speeches' in the books of Ezra and Nehemiah and the post-exilic prophetic books*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990, s. 7-144.

Nurmela, Risto: "Et utvalg" i *Prophets in dialogue : inner-biblical allusions in Zechariah 1-8 and 9-14*. Åbo: Åbo Akademis förl., 1996, s. 213-232.

Williamson, H. G. M.: "History" i *It is written : scripture citing scripture : essays in honour of Barnabas Lindars, SSF* / redaktør D. A. Carson, et al. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, s. 25-38.

Ferdighetspensum til tekst og tolkningshistorie i GT (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Fishbane, Michael: "Et utvalg" i *Biblical interpretation in ancient Israel*. Paperback []. Oxford: Clarendon Press, 1988, s. 500-505.

Hartman, Louis F. og Alexander A. Di Lella: "Et utvalg" i *The book of Daniel : a new translation with notes and commentary on chapters 1-9*. Garden City, N.Y.: Doubleday, 1978, s. 246-254.

Hugenberger, Gordon Paul: "Et utvalg" i *Marriage as a covenant : a study of biblical law and ethics governing marriage developed from the perspective of Malachi*. Leiden: Brill, 1994, s. 48-83.

Japhet, Sara: "Et utvalg" i *I and II Chronicles : a commentary*. London: SCM Press, 1993, s. 1015-1037.

Porteous, Norman: "Et utvalg" i *Daniel : a commentary*. 2nd rev. London: SCM Press, 1979, s. 131-144.

Til tekst og tolkningshistorie i Qumran

Kildetekster (se også oversettelser nedenfor)

1QIsa^a (Jes 6)

Leses i én av følgende tekstutgaver:

"1QIsaa (Jes 6)" i *The great Isaiah scroll (1QIa) : a new edition* / redaktør Donald W. Parry, et al. Leiden: Brill, 1999, s. 11-13.

"1QIsaa (Jes 6)" i *The Dead Sea scrolls of St. Mark's monastery* / redaktør Millar Burrows, et al., bind 1. New Haven, Con.: American schools of oriental research, 1950, s. Pls. V-VI.

"1QIsaa (Jes. 6)" i *The Dead Sea scrolls Bible : the oldest known Bible* / redaktør Peter W. Flint, et al. San Francisco: HarperSan Francisco, 1999, s. 279-280.

1QHab col. VII

Leses i én av følgende tekstutgaver:

"1QHab col. VII" i *The Dead Sea scrolls of St. Mark's monastery* / redaktør Millar Burrows, et al., bind 1. New Haven, Con.: American Schools of Oriental Research, 1950, s. Pl. LVIII.

"1QHab col. VII" i *Dødehavsskrifterne og de antikke kilder om essæerne i ny oversættelse* / redaktør Bodil Ejrnæs, et al. Frederiksberg: Anis, 1998, s. 379-380.

"1QHab. col. VII" i *The Dead Sea scrolls study edition* / redaktør Florentino Garcia Martinez, et al., bind 1. Leiden: Brill, 1997, s. 16-17.

4QSam^a 1 Sam 1,22-28

Leses i én av følgende tekstutgaver:

"4QSama 1 Sam 1,22-28" i *Discoveries in the Judaean Desert*, bind 17. Oxford: Clarendon Press, Utkommer nov. 2003, s. Ikke oppgitt.

"4QSama 1Sam 1,22-28" i *The Dead Sea scrolls Bible : the oldest known Bible* / redaktør Peter W. Flint, et al. San Francisco: HarperSan Francisco, 1999, s. 215-216.

11Q5 Ps 154

Leses i én av følgende tekstutgaver:

"11Q5 Ps 154" i *The Dead Sea scrolls : Hebrew, Aramaic, and Greek texts with English translations* / redaktør James H. Charlesworth, bind 4A. Tübingen: J.C.B. Mohr, 1997, s. 170-177.

"11Q5 Ps 154" i *The Dead Sea scrolls study edition* / redaktør Florentino Garcia Martinez, et al., bind 2. Leiden: Brill, 1997, s. 1172-1174.

Sanders, James A.: "11Q5 Ps 154" i *The psalms scroll of Qumrân cave 11 (11QPsa)*. Oxford: Clarendon Press, 1965, s. 64-67.

Oversettelser

1QIsa^a (Jes 6)

Ablegg, M. Jr. / Flint, P.W. / Ulrich, E. (trans. & comms.), *The Dead Sea Scrolls Bible*, Edinburgh: T. & T. Clark, 1999, 279-280

1QHab col. VII

"1QHab col. VII" i *Dødehavsskrifterne og de antikke kilder om essæerne i ny oversættelse* / redaktør Bodil Ejrnæs, et al. Frederiksberg: Anis, 1998, s. 379-380.

Lohse, E. (ed.), *Die Texte aus Qumran: Hebräisch und Deutsch. Mit masoretsischer Punktation, Übersetzung, Einführung und Anmerkungen*, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1986, 235-237

García Martínez, F. and Tigchelaar, E.J.C. (eds.), *The Dead Sea Scrolls Study Edition. Volume One: IQ1-4Q273* [Paperback edition] , Leiden; Boston; Köln: E.J. Brill; Grand Rapids, MI; Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 2000, 17

4QSam^a 1 Sam 1,22-28

Ablegg, M. Jr. / Flint, P.W. / Ulrich, E. (trans. & comms.), *The Dead Sea Scrolls Bible*, Edinburgh: T. & T. Clark, 1999, 215-216

11Q5 Ps 154

Oversettelser finnes i de anførte Tekstutgaver.

Kunnskapspensum til tekst og tolkningshistorie i Qumran (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Aschim, Anders: "Fra tekst til kommentar : bibeltolkning i Qumranbiblioteket" i *Dødehavsrullene : funn og forskning i 50 år* / redaktør Olav Hognestad, et al. Trondheim: Tapir, 1997, s. 211-226

Fishbane, Michael: "Use, authority and interpretation of Mikra at Qumran" i *Mikra : text, translation, reading, and interpretation of the Hebrew Bible in ancient Judaism and early Christianity* / redaktør M. J. Mulder, et al. Assen: Van Gorcum, 1988, s. 339-377.

Tov, Emanuel: "Et utvalg" i *Textual criticism of the Hebrew Bible*. 2nd. rev. Minneapolis: Fortress Press, 2001, s. 100-121.

Ulfsgard, Håkan: "Rättfärdighetens lärare och Qumranförsamlingens historia" i *Dødehavsteksterne og Bibelen* / redaktør Niels Hyldahl, et al. København: Museum Tusculanums Forlag, 1996, s. 129-157.

Supplerende litteratur

Ejrnæs, Bodil: "Peshet-litteraturen fra Qumran" i *Dødehavsteksterne og Bibelen* / redaktør Niels Hyldahl, et al. København: Museum Tusculanums Forlag, 1996, s. 27-39.

"Et utvalg" i *The Dead Sea scrolls : Hebrew, Aramaic, and Greek texts with English translations* / redaktør James H. Charlesworth, et al., bind 4A, 1997, s. 171-178.

"Et utvalg" i *The Dead Sea scrolls translated : the Qumran texts in English*. 2nd. / redaktør Florentino Garcia Martinez. Leiden: Brill, 1996, s. 185-229, 303-398.

Vermes, Géza: *The Dead Sea scrolls in English*. 4th. Harmondsworth: Penguin, 1995.

GT614 GT-tekster og deres mytologiske omverden (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Enkelte tekster i GT (særlig fra 1. Mosebok 1-11, Jesaja 40ff og utvalgte salmer) likner mytologiske tekster fra GTs fororientalske omverden (særlig fra ugaritisk, assyrisk, babylonsk og egyptisk kultur). Dette emnet tar for seg en del slike tekster, med henblikk på å vurdere likheter og ulikheter mellom de gammeltestamentlige og de utenombibelske tekster.

MÅL

Studenten skal

- ha innsikt i likheter og ulikheter mellom GTs "mytologiske" tekster og tekster i omkringliggende religioner og kulturer
- ha innsikt i den betydning disse likhetene har for vår forståelse av innholdet i GTs tekster
- ha god kunnskap om hva slike likheter betyr for vår forståelse av GT som åpenbaringsvitnesbyrd

LITTERATUR

Kunnskapssum (leses med henblikk på kunnskapstildeling)

Clifford, Richard J.: *Creation accounts in the ancient Near East and the Bible*. Washington, D.C.: Catholic Biblical Association, 1994.

"Introduction" i *I studied inscriptions from before the flood : ancient Near Eastern, literary, and linguistic approaches to Genesis 1-11* / redaktør Richard S. Hess, et al. Winona Lake, Ind.: Eisenbrauns, 1994, s. 3-72.

og ett av følgende alternativer

Westermann, Claus: "§4 Zur theologischen Bedeutung der Urgeschichte ; V Die theologische Bedeutung der Urgeschichte" i *Genesis*, bind 1. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1974, s. 89-97, 798-806.

Westermann, Claus: "Et utvalg" i *Genesis 1-11 : a commentary*. London: Spck, 1984, s. ikke oppgitt.

Westermann, Claus: "Urhistoriens teologiske betydning" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 44 (1973), s. 161-177.

sammen med

Mathews, Kenneth A.: "5. Interpreting Genesis ; 6. Genesis 1-11 and ancient literature ; 7. Creation and contemporary interpretation" i *Genesis 1-11:26*. Nashville, Tenn.: Broadman & Holman, 1996, s. 63-111.

GT615 Bruk og tolkning av GT i afrikanske kirker (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

I løpet av det 20. århundre har Afrika opplevd en kolossal kirkevekst, slik at Afrika sør for Sahara nå av og til omtales som et kristent kontinent. Noe av det som kjennetegner afrikansk kristendom og teologi, er en sterk interesse for Det gamle testamente. Spesielt med tanke på hva vi i en vestlig sammenheng kan lære av afrikanske kirker, vil dette emnet presentere og analysere afrikansk bruk og tolkning av GT.

MÅL

Studenten skal

- ha innsikt i hvordan GT har funnet gjenklang i den afrikanske sosio-kulturelle erfaring og i de afrikanske kirkenes tro, forkynnelse og liturgi
- ha god kunnskap om bakgrunnen for den afrikanske interesse for GT
- ha god kunnskap om det bildet GT gir av Afrika, og om hvilken betydning det har for de afrikanske kirkene
- ha kjennskap til karakteristiske trekk i afrikansk GT-forskning og til forholdet mellom afrikansk og vestlig GT-forskning
- ha kjennskap til de impulser som de afrikanske kirkenes bruk og tolkning av GT gir og kan gi den vestlige kirke

LITTERATUR

Abogunrin, S.O.: "Biblical research in Africa : the task ahead" i *African journal of biblical studies* 1 (1986), s. 7-24.

Adamo, D.T.: "Ethiopia in the Bible" i *African Christian studies* (1992), s. 51-64.

Ademi, S.: "The use of therapeutic psalms in inculturating Christianity in Africa" i *African ecclesial review* (1995), s. 221-227.

Burden, J.-J.: "Are Shem and Ham blood brothers? : the relevance of the Old Testament to Africa" i *Old Testament essays* 1 (1983), s. 49-72.

Bürkle, H.: "Patterns of sermons from various parts of Africa" i *African initiatives in religion* / redaktør David B. Barrett. Nairobi: East African Publishing House, 1971, s. 222-231.

Deist, F.: "Biblical interpretation in post-colonial Africa" i *Svensk teologisk kvartalskrift* (1996), s. 110-118.

- Dickson, Kwesi A.: "Et utvalg" i *Theology in Africa*. Maryknoll, N.Y.: Orbis, 1984, s. 141-184.
- Ela, Jean-Marc: "A Black African perspective : an African reading of Exodus" i *Voices from the margin : interpreting the Bible in the Third World*. New ed. / redaktør R. S. Sugirtharajah. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1995, s. 244-254.
- Holter, Knut: "Africa in the Old Testament" i *The Bible in Africa : transactions, trajectories, and trends* / redaktør Gerald O. West, et al. Leiden: Brill, 2000, s. 569-581.
- Holter, Knut: "It's not only a question of money : African Old Testament scholarship between the myths and meanings of the South and the money and methods of the North" i *Old Testament essays* (1998), s. Ikke oppgitt.
- Holter, Knut: "Old Testament scholarship in Sub-Saharan Africa North of the Limpopo River" i *The Bible in Africa : transactions, trajectories, and trends* / redaktør Gerald O. West, et al. Leiden: Brill, 2000, s. 54-71.
- Holter, Knut: "Relating Africa and the Old Testament on the polygamy issue" i *Yahweh in Africa : essays on Africa and the Old Testament*. New York: Peter Lang, 2000, s. Ikke oppgitt.
- Holter, Knut: "Should Old Testament "cush" be rendered Africa?" i *The Bible translator* (1997), s. 331-336.
- Mbiti, John S.: "Et utvalg" i *Bible and theology in African Christianity*. Nairobi: Oxford University Press, 1986, s. 46-66.
- Mijoga, H.B.P.: "Hermeneutics in African Instituted Churches in Malawi" i *Missionalia* (1996), s. 358-371.
- Mosala, Itumeleng J.: "Et utvalg" i *Biblical hermeneutics and black theology in South Africa*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1989, s. 13-66.
- Ndungu, N.: "The Bible in an African Independent Church" i *The Bible in African Christianity : essays in biblical theology* / redaktør H. W. Kinoti, et al. Nairobi: Acton publishers, 1997, s. 58-67.
- Pobee, J.S.: "The use of the Bible in African theology" i *Bible, hermeneutics, mission : a contribution to the contextual study of Holy Scripture* / redaktør Tord Fornberg. Uppsala: Swedish Institute for Missionary Research, 1995, s. 113-130.
- Ukpong, J.S.: "Rereading the Bible with African eyes" i *Journal of theology for Southern Africa* (1995), s. 3-14.
- Van Zyl, D.C.: "In Africa theology is not thought out but danced out : on the theological significance of Old Testament symbolism and rituals in African Zionist Churches" i *Old Testament essays*, nr. No. 8 (1995), s. 425-438.
- West, Gerald O.: "On the eve of an African Biblical studies" i *Journal of theology for Southern Africa* (1997), s. 99-115.
- West, Gerald O.: "Two modes of reading the Bible in the South African context of liberation" i *Journal of theology for Southern Africa* (1990), s. 34-47.

Historie og kulturhistorie

GT616 Israels historie og arkeologi (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Det gamle testamente gir oss et bilde av Israels (senere Israels og Judas) historie. Moderne arkeologi har gitt oss rike funn av innskrifter og annet arkeologisk materiale fra det gamle Israel og omverdenen. Dette gir oss i dag muligheter til å sammenligne det de historiske tekstene sier, med de arkeologiske data. Derfor vil Israels historie stadig være gjenstand for nyskriving. Vekten i dette fordypningsemnet vil bli lagt på studiet av sen kongetid og eksilsk og etter-eksilsk tid.

MÅL

Studenten skal

- ha innsikt i de politiske krefter som virket bestemmende på Israels og Judas historie
- ha god kunnskap om den kulturelle og åndelige utvikling i de ulike fasene av Israels og Judas historie
- ha god kunnskap om GTs historiebilde og ulike rekonstruksjoner av den samme historie på grunnlag av nyere arkeologiske funn, herunder spørsmålet om GT som ideologisk litteratur

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstildeling)

Miller, J. Maxwell og John Haralson Hayes: "Kap. 10-14" i *A history of Ancient Israel and Judah*. London: SCM Press, 1986, s. ikke oppgitt.

Skjeggstad, Marit: "Kap. 1-2, 6-7" i *Facts in the ground? : biblical history in archaeological interpretation of the Iron Age in Palestine*. [Oslo]: Faculty of Theology University of Oslo : Unipub, 2001, s. ikke oppgitt.

Dessuten leses tilsammen ca. 200 s. etter-eksilsk historie i

"Kap. 13" i *The Cambridge history of Judaism* / redaktør W.D. Davies, et al., bind 1. Cambridge: Cambridge University Press, 1984, s. ikke oppgitt.

eller

Grabbe, Lester L.: "Kap. 3-5" i *Judaism from Cyrus to Hadrian*, bind 1. Minneapolis: Fortress Press, 1992, s. ikke oppgitt.

Supplerende litteratur

Kofoed, Jens Bruun: *Israels historie som teologisk disiplin*. København: Dansk Bibel-Institut, 1998.

GT617 Gammelttestamentlig kulturhistorie: Ettoreksilsk tid (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Etter hjemkomsten fra Babylon (537 f.Kr.) stod jødene overfor nye utfordringer - politisk, nasjonalt og religiøst - sammenlignet med situasjonen under kongetiden. Som en persisk provins uten en salvet konge av Davids ætt på tronen og med det første tempel (Salomos tempel) lagt i grus, måtte de bygge opp en ny forståelse av hva det innebar å tilhøre Guds folk og tilbe fedrenes Gud, Herren. Studiet innenfor dette emnet sikter på å få klarhet i de endringene som fant sted i persisk tid, med særlig vekt på problemet Guds folk, gudsdyrkelsen, messianismen og profetforståelsen, og på den litterære aktivitet i denne tiden.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om den tidshistoriske bakgrunn for provinsen Jehud (Juda) i persisk tid
- ha innsikt i samfunnsutviklingen i Jehud, med særlig vekt på maktstrukturer og gruppedannelser
- ha innsikt i messias- og profetforståelsen i Jehud i persisk tid
- ha god kunnskap om litterær virksomhet i Jehud i persisk tid, med særlig vekt på såkalt skriftprofeti og Krønikebøkene fremstilling av Gud, Messias, Israels folk og gudsdyrkelsen
- ha evne til å tolke utvalgte tekster på grunnlag av den hebraiske tekst

Hebraisk tekst

Sak 14,4-5; Mal 1,1; 3,13-21; 3,22-24

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Blenkinsopp, Joseph: "A Jewish sect of the Persian period" i *Catholic biblical quarterly* 52 (1990), s. 5-20.

Blenkinsopp, Joseph: "The Sage, the Scribe, and Scribalism in the Chronicler's Work" i *The Sage in Israel and the ancient Near East* / redaktør Leo G. Perdue, et al. Winona Lake [Ind.]: Eisenbrauns, 1990, s. 307-315.

Bolin, Th.M.: "When the end is the beginning : the Persian period and the origins of the Biblical tradition" i *Sjot : Scandinavian journal of the Old Testament* 10 (1996), s. 3-15.

"Et utvalg" i *The Cambridge history of Judaism* / redaktør W.D. Davies, et al., bind 1. Cambridge: Cambridge University Press, 1984, s. 70-278.

Japhet, Sara: "Et utvalg" i *The ideology of the Book of Chronicles and its place in biblical thought*. 2nd rev. Frankfurt am Main ; New York: P. Lang, 1997, s. 41-198, 352-393, 395-444, 493-504.

Japhet, Sara: "People and land in the Restoration period" i *Das Land Israel in biblischer Zeit Jerusalem-Symposium 1981 der Hebräischen Universität und der Georg-August-Universität* / redaktør Georg Strecker. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1983, s. 103-125.

Redditt, P.L.: "The Book of Malachi in its social setting" i *Catholic biblical quarterly* 56 (1994), s. 240-255.

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Nielsen, E.: "A note on Zechariah 14,4-5" i *In the last days : on Jewish and Christian apocalyptic and its period : Festschrift til Benedikt Otzen* / redaktør Knud Jeppesen, et al. Århus: Aarhus University Press, 1994, s. 33-37.

Weyde, Karl William: "Et utvalg" i *Prophecy and teaching : prophetic authority, form problems, and the use of traditions in the Book of Malachi*. Berlin: Walter de Gruyter, 2000, s. 3-13, 57-69, 349-402.

Språklig særemne

GT618 Hebraisk språk (10 studiepoeng)

Dette fordjupingsemnet/valemnet rettar seg mot studentar som er motiverte for å auka sine evne til å arbeida fagleg med bibelske og utanombibelske tekstar på hebraisk. Omfanget av tekstpensum er på ca. 12 sider hebraisk og/eller arameisk tekst og det er ulike pensumvariantar. Det er sperre mot å velje tekstar til særemnet frå HE151.

Emnets studiekrav

Studenten skal

- levere inn og få godkjent 10 skriftlege omsetjingsframlegg
- skrive ei utgreiing eller drøfting over ei sjølvvald problemstilling knytt til første del av pensum (omfang maks 1600 ord)
- gjennomføre ei skriftleg språkprøve
- delta i evaluering av studietilboda

Vurdering

For å bestå emne TEOL/MKGT 571 med mappevurdering, må studenten oppfylle alle studiekrava. Emnet vert vurdert med karakter fastsett på grunnlag av språkprøva og utgreiinga/drøftinga.

Mål og innhald

Fordjupingsemnet/valemnet er bygd opp slik:

1. Teksthistorie og tekstevaluering, samt kulturkunnskap: 4 studiepoeng
2. Tekst- og språkstudium: 6 studiepoeng

Komponent 1 («Teksthistorie og tekstevaluering, samt kulturkunnskap») er felles for alle variantar. Innan komponent 2 («Tekst- og språkstudium») vel studenten frå fleire mulige

variantar. Det gjeld for alle variantar at studenten kan, etter samråd med faglærer/fagseksjon, byte ut inntil 1/3 av pensumtekstane med andre tekstar av tilsvarende vanskegrad.

MÅL

Studenten skal

- ha utdjupa kjennskap til teksthistoria bak den hebraiske bibelen, eigenarten i gammeltestamentlig tekstkritikk, samt den kulturelle kontekst for Det gamle testamente,
- ha utdjupa kjennskap til den hebraiske grammatikken,
- ha evne til å arbeide språkleg med eit breiare utval av bibelske og/eller utenom-bibelske tekstar.

TEKSTVARIANTAR

<u>A) Gudsteneste, bøn og fromleiksliv i GT</u>	Leviticus 23 1 Kong 8,12-53 Neh 8,13-9,37
<u>B) Profetismens historie</u>	Num 24 1 Sam 3 1 Kong 17; 22:1-23 2 Kong 18
<u>C) Messias - bibelhebraisk</u>	2 Sam 23:1-7 Jes 7,10-17; 9,1-6; 11,1-10; 42,1-9; 49,1-6; 50,4-11; 55,3-4 Jer 23:1-6; 33:14-17 Esek 34:15-31; 37,24-25 Am 9:11-13 Mi 5:1-5 Hag 2 Sak 4,11-14; 9,9 Dan 9
<u>D) Messias - targumaramaisk</u>	Jes 9,1-7; 11,1-16; 52,13 - 53,12 frå Targum Jonathan
<u>E) Jesajaboka</u>	Jes 1-2; 6,1-13; 5; 7,1-17; 9,1-10,9; 11,1-10; 12
<u>F) Jesaja 40-55</u>	40,1-31; 42,1-25; 48,1-22; 49,1-17; 52-53; 55,1-13
<u>G) Forteljingar i GT</u>	Gen 16; 17; 21,1-21 Dom 1 Job 1-2; 42 Rut 1; 4,1-12
<u>H) Qumran og GT</u>	1QIsa ^a 6 1QH III og VII 1QM X 1QpHab VII 4QSam ^a 1,22-28 4Q 286-287 11Q5 Ps 154
<u>I) Profeti og apokalyptikk</u>	Jes 24-27; 61-62 Sak 12-14

	Dan 12
<u>J) Dei arameiske targumar</u>	Frå Den babylonske targum (Targum Onkelos): Gen 4; 26,1-11 Frå dei palestinske targumane: Gen 1,1-5 Studenten les og samanliknar dei arameiske tekstane med dei tilsvarande hebraiske bibeltektar.
<u>K) Hebraiske inskripsjonar</u>	Denne varianten vil ein kunne leggje opp når tekstbok føreligg. Geser-innskrifta Sjiloa-innskrifta Arad-ostraka 18 ; 24 Lakisj-ostraka 3; 4 Innskrifter frå Kuntillet Ajrud Innskrifta på Mesja-steinen frå Moab
<u>L) Skapelsesteologi og visdomslære</u>	Sal 8 ; 104 Jes 41,17-24; 42,5-9; 43; 51,9-16 Job 28; 38-42,6
<u>M) Lov, rett og etikk i GT</u>	Ex 20,22-23,19 Lev 18,1-23; 19,1-20,16 Deut 17-18; 30,11-20
<u>N) Bibelaramaisk</u>	Dan 5-6; 7,9-28 Esra 6,1-18
<u>O) Misjnahebraisk</u>	Avoth 1-5

LITTERATUR

A. FELLESPENSUM

Teksthistorie og tekstevaluering, samt kulturkunnskap

Hovudlitteratur

Matthews, Victor Harold: *Manners and customs in the Bible*. Rev. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1991.

Tov, Emanuel: "Et utvalg" i *Textual criticism of the Hebrew Bible*. 2nd. rev. Minneapolis: Fortress Press, 2001, s. 1-311.

Supplerande litteratur

Kelley, Page H., Daniel S. Mynatt og Timothy G. Crawford: *The Masorah of Biblia Hebraica Stuttgartensia : introduction and annotated glossary*. Grand Rapids, Mich.: William Eerdmans, 1998.

Matthews, Victor Harold og Don C. Benjamin: *Social World of ancient Israel, 1250-587 BCE*. Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1993.

Würthwein, Ernst: *The text of the Old Testament : an introduction to the Biblia Hebraica*. 2nd. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1995.

B. VALDELER

Til alle dei hebraiskspråklege tekstar bruker ein den same tekstutgåva og dei same grammatikkar og leksika/ordbøker som til TEOL 501 og 502/ MK 503 og 504. For dei enkelte valdelane gjeld ellers:

1) Gudsteneste, bøn og fromleiksliv i GT

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

2) Profetismens historie

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

3) Messias

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

Tekstutgåver

Jes 52,13 - 53,12 i Targum Jonathans versjon leses i én av følgende tekstutgaver:

Dalman, Gustaf: "Aramäische Dialektproben" i *Grammatik des jüdisch-palästinischen Aramäisch : nach den Idiomen des palästinischen Talmud des Onkelostargum und Prophetentargum und der jerusalemischen Targume. Aramäische dialektproben.* Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1960, s. 10-11.

Sperber, Alexander: "Jes. 52,13-53,12" i *The Bible in Aramaic : based on old manuscripts and printed texts*, bind 3. Leiden: Brill, 1959, s. ikke oppgitt.[]

"Jes. 52,13-53,12" i *The Targum of Isaiah* / redaktør John F. Stenning. Oxford: Clarendon, 1949, s. ikke oppgitt.

Kommentarar

Engelsk omsetjing av og kommentar til teksten i

Chilton, B. D. (Ed.), *The Isaiah Targum: Introduction, Translation, Apparatus and Notes* (The Aramaic Bible 11) Edinburgh, T & T Clark, 1987.

Norsk omsetjing og kommentar i

Ådna, Jostein: "Herrens tjener i Jesaja 53 skildret som triumferende Messias : profettargumens gjengivelse og tolkning av Jes 52,13-53,12" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 63 (1992), s. 81-94.

Supplerande litteratur

Sjå den Innføringslitteraturen som er anført for targumlitteraturen generelt, under valdelen Dei arameiske targumane.

Grammatikk og leksika

Sjå under valdelen Dei arameiske targumane.

4) Jesajaboka

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

5) Jesaja 40-55

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

6) Forteljingar i GT

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

7) Qumran og GT

Tekstar med kommentarar og omsetjing

Flint, Peter W., Martin G. Abegg og Eugene Charles Ulrich, redaktører. *The Dead Sea scrolls Bible : the oldest known Bible*. San Francisco: HarperSan Francisco, 1999.

Burrows, Millar, John C. Trever, William H. Brownlee og American Schools of Oriental Research, redaktører. *The Dead Sea scrolls of St. Mark's monastery*. Bind 1. New Haven, Con.: American Schools of Oriental Research, 1950.

Charlesworth, James H., red. *The Dead Sea scrolls : Hebrew, Aramaic, and Greek texts with English translations*. Bind 4A. Tübingen: J.C.B. Mohr, 1997.

Cross, Frank Moore: "A new Qumran Biblical fragment related to the original Hebrew underlying the Septuagint" i *Bulletin of the American schools of Oriental research* 132 (1953), s. 15-26.

Cross, Frank Moore, Donald W. Parry og Eugene Charles Ulrich, redaktører. Bind 17. Oxford: Clarendon Press, Utkommer nov. 2003.

Eisenman, Robert H. og Michael Wise, redaktører. *The Dead Sea scrolls uncovered : the first complete translation and interpretation of 50 key documents withheld for over 35 years*. Shaftesbury: Element, 1992.

Ejrnæs, Bodil, Mogens Müller og Niels Peter Lemche, redaktører. *Dødehavsskrifterne og de antikke kilder om essæerne i ny oversættelse*. Frederiksberg: Anis, 1998.

García Martínez, Florentino og Eibert Johannes Calvinus Tigchelaar, redaktører. *The Dead Sea scrolls study edition*. Bind 1. Leiden: Brill, 1997.

García Martínez, Florentino og Eibert Johannes Calvinus Tigchelaar, redaktører. *The Dead Sea scrolls study edition*. Bind 2. Leiden: Brill, 1998.

Lohse, Eduard: *Die Texte aus Qumran : Hebräisch und Deutsch : mit masoretischer Punktation, Übersetzung, Einführung und Anmerkungen*. 2., kritisch durchges. und erg. Aufl. München: Kösel-Verlag, 1971.

Lohse, E. (ed.), *Die Texte aus Qumran: Hebräisch und Deutsch. Mit masoretsischer Punktation, Übersetzung, Einführung und Anmerkungen*, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1986.

Parry, Donald W. og Elisha Qimron, redaktører. *The great Isaiah scroll (1QIsaa) : a new edition*. Leiden: Brill, 1999.

(Studies on the Texts of the Desert of Judah, 32) Leiden; Boston; Kln: E.J. Brill, 1999.

Sanders, James A.: *The psalms scroll of Qumrân cave 11 (11QPsa)*, 1965.

Wise, Michael, Martin Abegg og Edward Cook, redaktører. *The Dead Sea Scrolls : a new translation*. San Francisco, Calif.: HarperSanFrancisco, 1996.

8) Profeti og apokalyptikk

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

9) *Dei arameiske targumane*

Tekstutgåver

Den babylonske targumen (Targum Onkelos) til Gen 4 vert lesen i éin av følgjande tekstutgåver:

Knudsen, Ebbe Egede, red. *A Targumic Aramaic reader texts from Onkelos and Jonathan*. Leiden: Brill, 1981.

Sperber, Alexander, red. *The Bible in Aramaic : based on old manuscripts and printed texts*. Bind 1. Leiden: Brill, 1959.

Dei palestinske targumane til Gen 1,1-5 vert lesne i éin av følgjande tekstutgåver:

Clarke, E. G.: *Targum Pseudo-Jonathan of the Pentateuch text and concordance*. Hoboken, N.J.: Ktav, 1984.

Díez Macho, Alejandro, red. *Neophyti 1 : Targum Palestinense ms. de la Biblioteca Vaticana*. Bind 1. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1968.

Klein, Michael L., red. *The Fragment-Targums of the Pentateuch : according to their extant sources*. Bind 1-2. Rome: Biblical Institute Press, 1980.

Klein, Michael L., red. *Genizah manuscripts of Palestinian Targum to the Pentateuch*. Bind 1-2. Cincinnati, Ohio: Hebrew Union College Press, 1986.

Innføringslitteratur

Flescher, P.V.M.: "The Targumin in the context of Rabbinic literature" i *Introduction to rabbinic literature*. New York: Doubleday, 1994, s. 609-629.

Kvam, Bjørn Olav Gruner: "Targumlitteraturen, dens opprinnelse, miljø og egenart" i *Chaos : dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier*, nr. 19 (1993), s. 33-47.

Hovudlitteratur

Følgjande alternativ dekkjer pensum:

Alexander, P.S.: "Targum, Targumim" i *The Anchor Bible dictionary* / redaktør David Noel Freedman. New York: Doubleday, 1992, s. 320-331.

Le Déaut, R.: "The Targumim" i *The Cambridge history of Judaism* / redaktør W.D. Davies, et al., bind 2. Cambridge: Cambridge University Press, 1989, s. 563-590.

Grammatikk

Knudsen, Ebbe Egede, red. *A Targumic Aramaic reader texts from Onkelos and Jonathan*. Leiden: Brill, 1981.

Dalman, Gustaf, red. *Grammatik des jüdisch-palästinischen Aramäisch : nach den Idiomen des palästinischen Talmud des Onkelostargum und Prophetentargum und der jerusalemischen Targume. Aramäische dialektproben*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1960.

Leksika

Dalman, Gustaf, red. *Aramäisch-neuhebräisches Handwörterbuch zu Targum, Talmud und Midrasch*. Hildesheim: Georg Olm, 1967.

Jastrow, Marcus: *A dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic literature*. New York: Judaica Press, 1996.

Supplerande litteratur

Gleßmer, Uwe: *Einleitung in die Targume zum Pentateuch*. Tübingen: Mohr, 1995.

Grossfeld, Bernard, red. *The Targum Onkelos to Genesis*, 1989.

Klein, Michael L., red. *The Fragment-Targums of the Pentateuch : according to their extant sources*. Bind 1-2. Rome: Biblical Institute Press, 1980.

Klein, Michael L., red. *Genizah manuscripts of Palestinian Targum to the Pentateuch*. Bind 1-2. Cincinnati, Ohio: Hebrew Union College Press, 1986.

Maher, Michael, red. *Targum Pseudo-Jonathan: Genesis*. Edinburgh: Clark, 1992.

McNamara, Martin, red. *Targum Neofiti 1: Genesis*. Edinburgh: Clark, 1992.

10) Hebraiske inskripsjonar

Tekstutgåver med kommentar/Hovudlitteratur

Gibson, J. C. L.: *Textbook of Syrian Semitic inscriptions*. Bind 1. Oxford: Clarendon Press, 1971.

Renz, Johannes og Wolfgang Röllig: *Handbuch der althebräischen Epigraphik*. Bind 3 b. i 4. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1995-2003.

11) Skapingsteologi og visdomslære

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

12) Lov, rett og etikk i GT

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

13) Bibelarameisk

I språkstudiet gjer ein bruk av ein *kommentar* i ein av dei anerkjende seriane, til dømes AB, OTL eller WBC.

14) Misjnahebraisk

Blackman, Philip, red. *Mishnayoth : pointed Hebrew text, English translation, introductions, notes, supplement, appendix, indexes, addenda, corrigenda*. 2. ed. Bind 4. New York: The Judaica Press, 1963.

Studieturer

GT690 Studieturer i GT: Israel m.v. (5 studiepoeng)

Emnets studiekraav

Studenten skal

- delta på den forberedende undervisning og på studiereisen
- levere en oppgave på inntil 7-10 sider om emne oppgitt av lærer
- delta i evalueringen av turen

Vurdering

For å bestå GT690 må studenten oppfylle studiekraavene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven.

Mål og innhold

Studieturene går til steder som på ulike måter er knyttet til bibelske tekster. Når ”auditoriet slik flyttes til åstedet”, er det naturlig at de historiske, kulturelle og geografiske rammer for tekstene fokuseres. Studieturene er tverrfaglige og vil være et vekslende samarbeid med særlig NT og KH.

LITTERATUR

Et samlet pensum på om lag 200 sider

Åpne fordypningsemner

Studenter som velger åpent fordypningsemne må få disse godkjent av faglærer. Emnet kan ha følgende omfang. Pensumlitteraturen må ha et omfang på 70 sider per studiepoeng. Følgende varianter finnes:

GT691 Åpent fordypningsemne i GT (5 studiepoeng)

GT692 Åpent fordypningsemne i GT (10 studiepoeng)

GT693 Åpent fordypningsemne i GT (15 studiepoeng)

Studieplan

Valgfrie fordypningsemner

Tverrfaglige emner

Profesjonsstudiet i teologi (cand. theol.)

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

(Valgfrie fordypningsemner 10-25 studiepoeng)

Innhold

Profesjonsstudiet i teologi.....	56
Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng).....	57
Felles bestemmelser	58
Tverrfaglige emner	62
Allmenne emner	62
TE601 Jesusbildet i religionene (10 studiepoeng).....	62
TE602 Jesusbildet i religionene (5 studiepoeng).....	63
TE603 Religionsmøtet - en teologisk og etisk utfordring.....	64
TE604 Religionsmøtet - en teologisk og missiologisk utfordring (5 studiepoeng).....	65
TE605 Misjon i Apostlenes gjerninger, i oldkirken og i dag (10 studiepoeng)	66
TE606 Teologi og litteratur (10 studiepoeng)	68
Emner fra teologiplanen.....	69
TE501 Betydningen av Jesu død og oppstandelse (10 studiepoeng).....	69
TE502 Etikk og antropologi (10 studiepoeng)	69
TE503 Spiritualitet og ekklesiologi (10 studiepoeng)	69
TE504 Evangelisk-luthersk bekjennelse og kristendomsforståelse (5 studiepoeng).....	70
TE505 Fra tekst til preken (5 studiepoeng).....	70
Studieturer	70
TE690 Tverrfaglig studietur (5 studiepoeng).....	70
Åpne fordypningsemner.....	70
TE691 Åpent fordypningsemne i TE (5 studiepoeng).....	71
TE692 Åpent fordypningsemne i TE (10 studiepoeng).....	71
TE693 Åpent fordypningsemne i TE (15 studiepoeng).....	71

Profesjonsstudiet i teologi

Valgfrie fordypningsemner	TE504: Ev. luthersk bekj. og lrd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til preke (5p)	PT-504 7/5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH30 el. AVH55 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypn. studier el.avh.	↑ ↑ ↑ MET5XX Metode (5p)	9. sem

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng. Det finnes fordypnings-emner innenfor følgende kategorier:

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk
 NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk
 KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin
 ST601-693 Fordypningsemner i ST
 PT601-693 Fordypningsemner i PT
 MV601-693 Fordypningsemner i MV
 RV 01-693 Fordypningsemner i RV
 TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

Avhengig av hvilken studieretning en velger, kan en velge 10-25 studiepoeng med fordypningsemner. Fordypningsemnene er enten påbygningsstudium i forhold til et eller flere av de andre emnene i masterstudiet, eller fordypning i et nytt fagområde. Fordypningsemnene skal bidra til faglig fordypning og konsentrasjon i mastergradsstudiet.

Fordypningsemner kan hentes fra hele det teologiske fagfeltet. Masterstudenter kan etter godkjenning av fagrådsleder velge obligatoriske emner fra cand.theol.-planen som fordypningsemner.

Studenten kan fritt komponere sine fordypningsemner innenfor den rammen studiepoeng som står til rådighet for fordypningsemner.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå.

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk

NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk

KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin

ST601-693 Fordypningsemner i ST

PT601-693 Fordypningsemner i PT

MV601-693 Fordypningsemner i MV

RV 01-693 Fordypningsemner i RV

TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Felles bestemmelser

Denne delplanen omfatter valgfrie fordypningsemner i Systematisk teologi, ST601-693.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Tverrfaglige emner

Allmenne emner

TE601 Jesusbildet i religionene (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Dette fordypningsemnet setter fokus på den religionshistoriske breddevirkning som utgår fra personen Jesus. Det spesielle med denne virkningshistorie er den rolle Jesus har spilt og spiller i religioner utenom den kirke som regner seg som utgått fra ham. Dette tema krever en tverrfaglig tilnærming. Lærestoffet for dette emnet er hentet fra religionsvitenskap, nytestamentlig teologi, systematisk teologi og misjonsvitenskap. Man vil undersøke hvordan Jesus forstås i ulike religiøse tradisjoner som islam, hinduisme, gnostisisme og nyreligiøsitet, og drøfte disse Jesusbildene i forhold til den bibelske framstilling. Man vil også se på hva Jesu særstilling i følge Det nye testamente betyr for en teologisk vurdering av andre religioner og for kirkens møte med mennesker av annen tro i dialog og misjon.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om hvilke ulike typer av Jesusbilder som finnes innen islam, gnostisisme, hinduisme og nyreligiøse tradisjoner,
- kjennskap til hvilken vekt Jesuskikkelsen tillegges i de ulike religiøse sammenhenger,
- kjennskap til hva som utgjør det særegne i det nytestamentlige Jesusbildet sammenliknet med Jesusbildet i utenomkristne religioner,
- evne til å drøfte hvordan man ut fra kristen teologi bør vurdere de Jesusbilder som kommer til uttrykk i andre religioner,
- evne til å drøfte hva Jesu særstilling i følge kristen teologi betyr for kristendommens møte med andre religioner, og for kirkens misjon overfor mennesker av annen tro.

LITTERATUR

Bertelsen, J.: *Kristusprocessen*. København: Borgen 1989, 100s.

Cragg, K.: *The Christian and Other Religion: The Measure of Christ*, London: Mowbrays, 1977, s. 31-64, 82-119.

Giversen, S: *Thomasevangeliet*. København: Gyldendal 1990, (ca. 50 s.).

Gilhus, I.S.: "Hinduismens oppfatninger av Jesus", i: *Kirke og kultur*, 1984, s. 363-370.

Koransen, tilrettelagt i oversettelse av E. Berg, Oslo: Universitetsforlaget, 1980, sure 1; 4,152-175; 5; 19; 57; 61; 112, (ca. 42 s.).

- Kvalbein, H: *Et evangelium uten påskebudskap som Det femte evangelium? En presentasjon av Thomasevangeliet*. Upublisert: 1999, 10 s.
- Leirvik, O.: "Muslimen Jesus" i Moxnes, H. (red.): *Jesus – år 2000 etter Kristus*. Oslo: Universitetsforlaget, 2000, s.84-113.
- Leirvik, O: "Den alternative Jesus", i Moxnes, H. (red.): *Jesus – år 2000 etter Kristus*. Oslo: Universitetsforlaget, 2000, s.132-161..
- Opsahl, C.P.: "Jesus - i miksen", i Moxnes, H. (red.): *Jesus – år 2000 etter Kristus*. Oslo: Universitetsforlaget, 2000, s.222-253.
- Opsal, J.: *Lydighetens vei. Islams veier til vår tid*, Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 137-151.
- Romarheim, A.: *Kristus i Vannmannens tegn. Nyreligiøse oppfatninger av Jesus Kristus*, Oslo: Credo, 1994, s. 25-86.
- Salomonsen, J.: "Jesus – Sophias profet," i Moxnes, H. (red.): *Jesus – år 2000 etter Kristus*. Oslo: Universitetsforlaget, 2000, s.162-190.
- Sandnes, K.O.: «Beyond 'Love Language'. A Critical Examination of Krister Stendahl's Exegesis of Acts 4:12», i *Studia Theologica*, nr.1, 1998, s.43-56
- Shenk, C.E.: *Who Do You Say That I Am? Christians Encounter Other Religions*. Scottsdale, PA.: Herald Press, 1997, s. 16-73, 92-191, 209-227. 245-266
- Stendahl, K.: «Kristi herravälde och religiøs pluralism», i *KISA Rapport*, nr.2, 1990, fra Svenska Kyrkans Forskningsråd, s.21-35
- Vivekananda, S.: "Christ the Messenger", i: Nikhilananda: *Vivekananda, the Yogas and Other Works*, New York: Ramakrishna-Vivekananda Center, 1953, s. 713-721.
- Til sammen 711 sider.

TE602 Jesusbildet i religionene (5 studiepoeng)

Dette emnet har kun engelskspråklig litteratur og er en forminsket variant av "Jesusbildet i religionene" på 10 studiepoeng.

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Gjennom et utvalg av eksempler settes det fokus på personen Jesus i ulike religiøse sammenhenger. Det spesielle med denne virkningshistorie er den rolle Jesus har spilt og spiller i religioner utenom den kirke som regner seg som utgått fra ham. Dette tema krever en tverrfaglig tilnærming. Lærestoffet for dette emnet er hentet fra religionsvitenskap, nytestamentlig teologi, systematisk teologi og misjonsvitenskap. Man vil undersøke hvordan Jesus forstås i ulike religiøse tradisjoner som islam, hinduisme og nyreligiositet, og drøfte disse Jesusbildene i forhold til den bibelske framstilling. Man vil også se på hva Jesu særstilling i følge Det nye testamente betyr for en teologisk vurdering av andre religioner og for kirkens møte med mennesker av annen tro i dialog og misjon.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om hvilke ulike typer av Jesusbilder som finnes innen islam, hinduisme og nyreligiøse tradisjoner.
- kjennskap til hvilken vekt Jesuskikkelsen tillegges i de ulike religiøse sammenhenger.
- kjennskap til hva som utgjør det særegne i det nytestamentlige Jesusbildet sammenliknet med Jesusbildet i utenomkristne religioner.
- evne til å drøfte hvordan man ut fra kristen teologi bør vurdere de Jesusbilder som kommer til uttrykk i andre religioner.
- evne til å drøfte hva Jesu særstilling i følge kristen teologi betyr for kristendommens møte med andre religioner, og for kirkens misjon overfor mennesker av annen tro.

LITTERATUR

Cragg, K.: *The Christian and Other Religion: The Measure of Christ*, London: Mowbrays, 1977, s. 31-64, 82-119.

Quranic texts: Sura 5,15-21; 5,113-123; 19; 61; 112, in *The Holy Qur'an. Text, Translation and Commentary* by Abdalla Yusuf Ali. The Islamic Foundation, Leicester, UK 1975.

Romarheim, A.: *The Aquarian Christ. Jesus Christ as Portrayed by New Religious Movements*. Hong Kong: Good Tiding, 1992, (96 p.).

Sandnes, K.O.: «Beyond 'Love Language'. A Critical Examination of Krister Stendahl's Exegesis of Acts 4:12», i *Studia Theologica*, nr.1, 1998, s.43-56

Shenk, C.E.: *Who Do You Say That I Am? Christians Encounter Other Religions*. Scottsdale, PA.: Herald Press, 1997, s. 92-191, 225-227, 245-266

Vivekananda, S.: "Christ the Messenger", i: *Nikhilananda: Vivekananda, the Yogas and Other Works*, New York: Ramakrishna-Vivekananda Center, 1953, s. 713-721.

Wessels, A.: *Images of Jesus. How Jesus is Perceived and Portrayed in Non European Cultures*. London: SCM Press, 1990. p. 38-56

Til sammen 351 sider.

TE603 Religionsmøtet - en teologisk og etisk utfordring

(10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Møtet mellom de store verdensreligionene er et karakteristisk trekk i vår tid. Større grad av internasjonalisering gjennom folkeflytting, reiser, handel, politisk samarbeid osv. bringer mennesker sammen på tvers av religioner. Møtet mellom kristendom og annen religiøsitet i vårt eget land og i andre deler av verden setter vår forståelse av ikke-kristen tro og av andre religioners etikk på teologiens og kirkens dagsorden.

Dette emnet vil gi en grundig innføring i dette religionsteologiske og teologisk-etiske fagfeltet som utgjør en sentral, faglig utfordring i vår tid.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om det aktuelle religionsmøtet,
- innsikt i hovedspørsmål som reises av de store verdensreligionene og av vestlig religiøsitet til kristen teologi og kirkelig praksis,
- innsikt i de ulike typer av kristen religionsteologi som finnes i dag,
- evne til å drøfte og vurdere de ulike typene av religionsteologi,
- innsikt i religionsdialogens hovedspørsmål, og evne til å vurdere det teologiske grunnlaget for dialogen,
- evne til å drøfte det kristne vitnesbyrdets rolle i møtet med mennesker av annen tro
- innsikt i de karakteristiske kjennetegn ved den etikk som vi finner i hver av de store verdensreligionene, og evne til å drøfte i hvilken utstrekning det kan sies å foreligge etisk konsens mellom disse tradisjonene, og de viktigste forskjellene mellom dem,
- god kunnskap om bestrebelsene i vår tid med tanke på å etablere en fellesetisk basis mellom ulike religioner,
- god kunnskap om innholdet i noen utvalgte teorier som har forsøkt å tilrettelegge forholdet mellom ulike, religiøs-etiske tradisjoner,
- evne til å drøfte hvilke muligheter og hvilke begrensninger det ifølge kristen etikk er for en interreligiøs fellesetikk.

LITTERATUR

- ANDERSEN, G.H. og STRANSKY (red.): *Faith Meets Faith*. Grand Rapids: Eerdmans 1981, s. 3-19. 36-49. 128-172.
- BERENTSEN, J.-M.: *Det moderne Areopagos. Røster fra den religionsteologiske debatten i vårt århundre*. Stavanger: Misjonshøgskolens forlag 1994, s. 1-10. 30-39. 75-100.
- BEXELL, G. og ANDERSSON, D.-E.: *Universal Ethics. Perspectives and Proposals from Scandinavian Scholars*. The Hague/London/New York: Martinus Nijhoff Publishers 2002, s. 3-13, 33-43, 63-83, 107-139.
- EIDSVÅG, I. (red.): *Fellesskapsetikk i et flerkulturelt Norge*. Nansenskolens årbok 1993. Oslo: Universitetsforlaget 1993, s. 33-128.
- KÜNG, H.: *Etikk for verdens fremtid*. Oslo: Land og Kirke/Gyldendal Norsk Forlag 1990, s. 49-149.
- KÜNG, H. og KUSCHEL, K.-J. (ed.): *A Global Ethic. The Declaration of the Parliament of the World's Religions*. London: SCM Press 1993, s. 11-39.
- LØNNING, P.: *Is Christ a Christian? On Inter-Religious Dialogue and Intra-Religious Horizon*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 2002.
- SINGER, P. (red.): *A Companion to Ethics*. Oxford: Blackwell 1995, s. 43-57 (Indian ethics), 58-68 (Buddhist ethics), 69-81 (Classical Chinese ethics), 82-90 (Jewish ethics), 106-118 (Islamic ethics).

TE604 Religionsmøtet - en teologisk og missiologisk utfordring (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Møtet mellom de store verdensreligionene er et karakteristisk trekk i vår tid. Større grad av internasjonalisering gjennom folkeflytting, reiser, handel, politisk samarbeid osv. bringer mennesker sammen på tvers av religioner. Møtet mellom kristendom og annen religiøsitet i vårt eget land og i andre deler av verden setter vår forståelse og vurdering av ikke-kristen tro og av andre religioner på teologiens og kirkens dagsorden. Det aktualiserer også spørsmål som gjelder dialog og kristent vitnesbyrd i forhold til mennesker av annen tro.

Dette fordypningsemnet vil gi en grundig innføring i dette religionsteologiske og missiologiske fagfeltet.

MÅL

Studenten skal ha:

- god kunnskap om det aktuelle religionsmøtet,
- innsikt i hovedspørsmål som reises av de store verdensreligionene og av vestlig religiøsitet til kristen teologi og kirkelig praksis,
- innsikt i de ulike typer av kristen religionsteologi finnes i dag,
- evne til å drøfte og vurdere de ulike typene av religionsteologi,
- innsikt i religionsdialogens hovedspørsmål, og evne til å vurdere det teologiske grunnlaget for dialogen,
- evne til å drøfte det kristne vitnesbyrdets rolle i møtet med mennesker av annen tro

LITTERATUR

BERENTSEN, J.-M.: *Det moderne Areopagos. Røster fra den religionsteologiske debatten i vårt århundre*. Stavanger: Misjonshøgskolens forlag 1994, s. 1-10. 30-39. 75-100.

LØNNING, P.: *Is Christ a Christian? On Inter-Religious Dialogue and Intra-Religious Horizon*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 2002.

ANDERSEN, G.H. og STRANSKY (red.): *Faith Meets Faith*. Grand Rapids: Eerdmans 1981, s. 3-19, 36-49, 128-172.

TE605 Misjon i Apostlenes gjerninger, i oldkirken og i dag (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Apostlenes gjerninger gir et godt innblikk i tidlig-kristen misjon; om forutsetninger, fremvekst og metoder. Andre tidlige kristne kilder supplerer, men gir også et noe annet bilde

av hvordan tilslutningen til kirken vokste. Viktige spørsmål i studiet av tidlig kristen misjon er bl. a. forholdet mellom jøder og hedninger (folkeslagene), forholdet til ikke-kristen religiøsitet, betydningen av Den Hellige Ånd og hans gaver i misjonsarbeidet, forkynnelsen til omvendelse og tro, det kristne fellesskap og den kristne tjeneste, forfølgelsens betydning, og ikke minst spørsmålet om hvem som drev og hvordan misjonen ble drevet. Disse spørsmål er også aktuelle i vår tids misjon, og en vil i dette fordypningsemnet se på hvorledes misjonen i Apostlenes gjerninger og i vår tid kan gjensidig belyse hverandre med sikte på en bedre forståelse av kirkens misjonsteologi og -praksis.

Emnet studeres tverrfaglig som et nytestamentlig og misjonsvitenskapelig emne.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om fremveksten av tidlig-kristen misjon
- god kunnskap om teologiske og kontekstuelle forutsetninger for tidlig-kristen misjon
- god kunnskap om tidlig-kristen misjonsstrategi og - metoder
- evne til å fortolke utvalgte tekster på grunnlag av den greske tekst
- god kunnskap om noen sentrale sider ved misjon i vår tid
- innsikt i og evne til å drøfte forholdet mellom tidlig-kristen og nåtidig kristen misjon

GRESK TEKST

Apg 10,1-48; 13,1-12; 15,1-29; 16,6-15; 17,1-9; 16-34

TEKSTER I OVERSETTELSE

”Plinius’ d.y’s brev til Trajan 10,96” i: PEDERSEN, S., *Den nytestamentlige historie* (Dansk kommentar till Det nye testamente 2), Aarhus: Aarhus Universitetsforlag 1994, s.460-461 (tekst nr. 65)

“Contra Celsum 3,55” i: ORIGEN, *Contra Celsum translated with an Introduction & Notes by Henry Chadwick*, Cambridge: Cambridge University Press 1965

Justin Martyrs “Dialog med Tryfon 3-8” i: *Writings of Justin Martyr*. Translated by Thomas B. Falls (Fathers of the Church), New York: Christian Heritage 1948

LITTERATUR

FITZMYER, J. *The Acts of the Apostles* (Anchor Bible). New York: Doubleday, 1998 (til Acta-tekstene).

BAASLAND, E., “Hvordan drev urkirken misjon?” i *Norsk Tidsskrift for misjon* 38 (1984) 91-110

HVALVIK, R., “Eksklusivitet og annerledeshet. Noen refleksjoner om hvorfor og hvordan kirken ekspanderte i de første århundrer,” *Norsk Tidsskrift for Misjon* 54 (2000), nr.1-2, s. 29-49

HVALVIK, R., “In Word and Deed: The Expansion of the Church in the pre-Constantinian Era.” i ÅDNA, J. og KVALBEIN, H.(Eds.), *The Mission of the Early Church to Jews and Gentiles*, Tübingen: Mohr Siebeck 2000, s. 265-287

Følgende artikler fra

- HVALVIK, R., og KVALBEIN, H. (red.), *Ad Acta, Studier til Apostlenes gjerninger og urkristendommens historie. Tilegnet professor Edvin Larsson på 70-årsdagen*, Oslo: Verbum 1994:
- HARTMAN, L., "Dop och Ande: Nio frågor", s.86-108
- HVALVIK, R., "De gudfryktige hedninger – historisk realitet eller litterær fiksjon?", s.140-156
- MORLAND, K.A., "Misjonsforkynnelse, forsvarsmotiv og sann jødedom i Areopagostalen", s. 248-266
- SANDNES, K.O., "Omvendelse og gjestevennskap... Et bidrag til noen Lukas-Acta tekster", s.325-346
- SYNNES, M., "Hvor viktig er tegn og under i Lukas' misjonshistorie?", s.362-378

Følgende artikler fra

- MARSHALL, I.H., og PETERSON, D., *Witness to the Gospel: the Theology of Acts*, Grand Rapids: Eerdmans 1998:
- CLARK, A.C., "The Role of the Apostles", s. 169-190
- BOLT, P.G., "Mission and Witness", s.191-214
- RAPSKE, B., "Opposition to the Plan of God and Persecution", s.235-256
- HANSEN, G.W., "The Preaching and Defence of Paul", s.295-324
- TOWNER, P.H., "Mission Practice and Theology under Construction (Acts 18-20)", s.417-436
- WALL, R., "Israel and the Gentile Mission in Acts and Paul – A Canonical Approach", s.437-458
- Dowsett, R.: "Dry Bones in the West," i: Taylor, W.D.: *Global Missiology for the 21st Century*. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2000, s. 447-462
- Engelsviken, T.: *Spiritual Conflict in Today's Mission*. Monrovia, CA: MARC, 2001, s. 5-50
- Guthrie, S.: *Missions in the Third Millennium. 21 Key Trends for the 21st Century*. Carlisle, Cumbria: Paternoster Press, 2000, s. xv-xxi, 10-17, 45-53, 92- 111, 117-130, 133-145, 167-188
- Nordlander, A.: *Kirke i vekst og smerte: om vekkelse i Etiopia*. Oslo: Luther 1998, s. 15-90.
- Van Engen, C.: *Mission on the Way. Issues in Mission Theology*. Grand Rapids. MI: Baker Books, 1996, s. 159-187, 233-262

TE606 Teologi og litteratur (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet gir en innføring i nyere problemstillinger og forskning knyttet til spørsmålet om forholdet mellom teologi og litteratur. En vil særlig legge vekt på teoretiske grunnlagsspørsmål i forbindelse med tolkning og resepsjon av episk litteratur.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om hvilke nyere teoriperspektiver er knyttet til å tolke, lese og forstå narrative tekster,
- kjennskap til hvilke sammenhenger som eksisterer mellom språkfilosofiske paradigmer og tekstlesing,
- kjennskap til hvilken betydning kulturforandringer har for muligheten av resepsjon av litteratur,
- kjennskap til hvilken betydning historieoppfatning og erfaring har for tilnærmingen til episk litteratur,
- kjennskap til på hvilken måte litteratur medvirker til livstolkning og utvikling av identitet,
- innsikt i og evne til å drøfte hva som er de viktigste virkningshistoriske sporene etter Bibelen i nyere skjønnlitteratur.

LITTERATUR

Benjamin, W.: «Fortelleren» i *Kunstverket i reproduksjonsalderen*. Oslo 1991 (1975), s.179-201

Bjerg, S.: *Den kristne grundfortælling. Studier over fortælling og teologi*. Århus: Aros, 1981, s.43-87; 175-245

Kemp, P.: *Tid og fortælling. Introduktion til Paul Ricoeur*. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 1995

Lothe, J.: *Fiksjon og film. Narrativ teori og analyse*. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s.11-114

White, H.: «Storytelling. Historical and Ideological», i Robert Newman (red.): *Centuries' Ends, Narrative Means*. Stanford, 1996, s.58-78

Emner fra teologiplanen

TE501 Betydningen av Jesu død og oppstandelse (10 studiepoeng)

Dette emnet er et tverrfaglig emne med PBL. For fellesbestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL, se Studieplan for Profesjonsstudium i teologi, 6XX, I. A. *Tverrfaglige emner med PBL*. For emnebeskrivelse se TE501.

TE502 Etikk og antropologi (10 studiepoeng)

Dette emnet er et tverrfaglig emne med PBL. For fellesbestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL, se Studieplan for Profesjonsstudium i teologi, 6XX, I. A. *Tverrfaglige emner med PBL*. For emnebeskrivelse se TE502.

TE503 Spiritualitet og ekklesiologi (10 studiepoeng)

Dette emnet er et tverrfaglig emne med PBL. For fellesbestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL, se Studieplan for Profesjonsstudium i teologi, 6XX, I. A. *Tverrfaglige emner med PBL*. For emnebeskrivelse se TE503.

TE504 Evangelisk-luthersk bekjennelse og kristendomsforståelse (5 studiepoeng)

For emnebeskrivelse se TE504.

TE505 Fra tekst til preken (5 studiepoeng)

For emnebeskrivelse se TE505.

Studieturer

TE690 Tverrfaglig studietur (5 studiepoeng)

Emnets studiekraav

Studenten skal

- delta på den forberedende undervisning og på studiereisen
- levere en oppgave på inntil 7-10 sider om emne oppgitt av lærer
- delta i evalueringen av turen

Vurdering

For å bestå TE690 må studenten oppfylle studiekraavene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven.

Mål og innhold

Studieturene går til steder som på ulike måter kan knyttes til flere av de teologiske disipliner. Enten flyttes klasserommet til historisk viktige steder som stimulerer tverrfaglig arbeid, eller man oppsøker fagmiljøer eller kirkelige/religiøse miljøer som kan gi impulser til tverrfaglig teologisk arbeid.

LITTERATUR

Et samlet pensum på om lag 200 sider.

Åpne fordypningsemner

Studenter som velger åpent fordypningsemne må få disse godkjent av faglærer. Emnet kan ha følgende omfang. Pensumlitteraturen må ha et omfang på 70 sider per studiepoeng. Følgende varianter finnes:

TE691 Åpent fordypningsemne i TE (5 studiepoeng)

TE692 Åpent fordypningsemne i TE (10 studiepoeng)

TE693 Åpent fordypningsemne i TE (15 studiepoeng)

Studieplan

Valgfrie fordypningsemner

Systematisk teologi

Profesjonsstudiet i teologi (cand. theol.)

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

(Valgfrie fordypningsemner 10-25 studiepoeng)

Innhold

Profesjonsstudiet i teologi.....	74
Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng).....	75
Felles bestemmelser	76
Fordypningsemner i Systematisk teologi.....	80
Dogmatikk – prinsipielle emner	80
ST601 Teologiens egenart og oppgave (10 studiepoeng)	80
ST602 Skriftsyn og skriftbruk (10 studiepoeng)	81
ST603 Dogmatisk helhetssyn (10 studiepoeng)	82
ST604 Metodistisk teologi og metode (10 studiepoeng)	83
ST605 Pinsekristendom og trosbevegelse (10 studiepoeng)	84
ST606 Frigjøringsteologi (10 studiepoeng)	85
ST607 Feministteologi (10 studiepoeng).....	86
Dogmatikk – materiale emner	87
ST608 Skapelsesteologi og syndsforståelse (5 studiepoeng).....	87
ST609 Kristus som Gud og menneske - inkarnasjonen (10 studiepoeng)	89
ST610 Kristne bilder og kirkelig kunst (5 studiepoeng)	90
ST611 Sakramentene (10 studiepoeng).....	91
ST612 Den kristne dåp (5 studiepoeng)	92
ST613 Nattverden, Herrens måltid (5 studiepoeng)	93
ST614 Tro, bønn og fromhetsliv (10 studiepoeng).....	95
ST615 Kirkens tjeneste og embete (10 studiepoeng).....	96
ST616 Forventningen om Kristi gjenkomst og det evige liv (10 studiepoeng).....	97
Etikk.....	99
ST617 Arbeid og yrke (10 studiepoeng).....	99
ST618 Familie- og samlivsetikk (10 studiepoeng).....	100
ST619 Bioetikk (10 studiepoeng).....	101
ST620 Bioetikk (5 studiepoeng).....	103
ST621 Mange religioner - én etikk? (5 studiepoeng)	104
ST622 Etikk i religioner (10 studiepoeng).....	105
ST623 Metodismen og sosial hellighet (10 studiepoeng).....	106
Religionsfilosofi	108
ST624 Gudstro og gudsbilde (10 studiepoeng).....	108
ST625 Religjøsitet og religionsmangfold (5 studiepoeng)	109
ST626 Religjøs tro og verdensbilde (10 studiepoeng).....	111
Emner fra masterplanen	112
ST502 Moralfilosofi, religionspedagogikk og religionsfenomenologi (10 studiepoeng)	
.....	112
ST503 Postmodernitet som kulturfenomen (10 studiepoeng).....	112
ST504 Kultur og menneskesyn (10 studiepoeng)	112
ST505 Kulturanalyse (10 studiepoeng)	112
ST506 Hermeneutikk (5 studiepoeng).....	112
Studieturer	113
ST690 Studietur i ST (5 studiepoeng)	113

Åpne fordypningsemner.....	113
ST691 Åpent fordypningsemne i ST (5 studiepoeng)	113
ST692 Åpent fordypningsemne i ST (10 studiepoeng)	113
ST693 Åpent fordypningsemne i ST (15 studiepoeng)	113

Profesjonsstudiet i teologi

Valgfrie fordypningsemner	TE504: Ev. luthersk bekj. og lrd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til preke (5p)	PT-504 7/5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH30 el. AVH55 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypn. studier el.avh.	↑ ↑ ↑ MET5XX Metode (5p)	9. sem

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng. Det finnes fordypnings-emner innenfor følgende kategorier:

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk
 NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk
 KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin
 ST601-693 Fordypningsemner i ST
 PT601-693 Fordypningsemner i PT
 MV601-693 Fordypningsemner i MV
 RV 01-693 Fordypningsemner i RV
 TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

Avhengig av hvilken studieretning en velger, kan en velge 10-25 studiepoeng med fordypningsemner. Fordypningsemnene er enten påbygningsstudium i forhold til et eller flere av de andre emnene i masterstudiet, eller fordypning i et nytt fagområde. Fordypningsemnene skal bidra til faglig fordypning og konsentrasjon i mastergradsstudiet.

Fordypningsemner kan hentes fra hele det teologiske fagfeltet. Masterstudenter kan etter godkjenning av fagrådsleder velge obligatoriske emner fra cand.theol.-planen som fordypningsemner.

Studenten kan fritt komponere sine fordypningsemner innenfor den rammen studiepoeng som står til rådighet for fordypningsemner.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå.

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk

NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk

KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin

ST601-693 Fordypningsemner i ST

PT601-693 Fordypningsemner i PT

MV601-693 Fordypningsemner i MV

RV 01-693 Fordypningsemner i RV

TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Felles bestemmelser

Denne delplanen omfatter valgfrie fordypningsemner i Systematisk teologi, ST601-693.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Fordypningsemner i Systematisk teologi

Dogmatikk – prinsipielle emner

ST601 Teologiens egenart og oppgave (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Emnet sikter på en grundig refleksjon over teologiens selvforståelse, med særlig vekt på dens forhold til den kristne kirke, samfunnet og den almene tenkning og vitenskap. Fokus ligger på teologiens normative oppgave, med vekt på spørsmål om åpenbaring og sannhet.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til de ulike typer syn på teologi gjennom teologihistorien,
- god kunnskap om diskusjonen om forholdet mellom teologi og almen tenkning og vitenskap, særlig når det gjelder teologiens normative funksjon,
- innsikt i forholdet mellom kirken og teologien, med særlig vekt på teologi som kirkelig teologi,
- evne til å reflektere over teologiens basis, oppgave, metode og sikte,
- god kunnskap om ulike syn på hva 'sannhet' er og evne til å drøfte hva sannhetsspørsmålet innebærer for teologien,
- innsikt i hva åpenbaringstanken innebærer for teologien.

LITTERATUR

Austad, Torleiv: *Teologisk metode : til bruk i systematisk teologi*. Oslo: [Forfatteren], 1995.

Braaten, Carl E.: *Principles of Lutheran theology*. Philadelphia: Fortress Press, 1983.

"Et utvalg" i *Readings in modern theology : Britain and America* / redaktør Robin Gill. Nashville: Abingdon Press, 1995, s. 203-252.

"Luthers store katekisme" i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter* / redaktør Jens Olav Mæland. Oslo: Lunde, 1985, s. 303-308, 343-351.

McGrath, Alister E.: *The Genesis of doctrine : a study in the foundations of doctrinal criticism*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1997.

Sannes, Kjell Olav: "Et utvalg" i *Prolegomena til dogmatikken*. Oslo: Menighetsfakultetet Skrivestua, 1983, s. 1-68, 160-186.
"Teologiens enhet" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 61 (1990), s. 81-144.

Supplerende litteratur

Horton, Michael Scott, red. *A confessing theology for postmodern times*. Wheaton, Ill.: Crossway Books, 2000.
Sannhet - mål eller utgangspunkt i *Ung teologi* 35, nr. 1 (2002), s. 5-88.
Sauter, Gerhard: *Gateways to dogmatics : reasoning theologically for the life of the church*. Grand Rapids, Mich.: W.B. Eerdmans Pub., 2003.
Aalen, Leiv: *Ord og sakrament : bidrag til dogmatikken*. Oslo: Universitetsforlaget, 1966.

ST602 Skriftsyn og skriftbruk (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

De bibelske skrifter eller Den hellige Skrift, som foreligger i den kristne kanon, er både historisk og teologisk avgjørende for kristen tro, forkynnelse og teologi. Det er en nær sammenheng mellom skriftsynet og synet på åpenbaringen og på teologien, og det ligger i skjæringspunktet mellom bibelfagene, historisk teologi, systematisk teologi og de praktisk-teologiske fag, ikke minst homiletikk og katekese. Derfor er det viktig å ha reflektert over hvordan Skriften skal forstås og brukes, særlig over hva det innebærer at den er autoritet, både i teologien og i kirken.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om ulike typer skriftsyn og skriftbruk,
- kjennskap til kanondannelsen og diskusjonen om kanons omfang,
- innsikt i forholdet mellom Det gamle og Det nye testamente, historisk og teologisk,
- innsikt i diskusjonen om Skriftens 'inspirasjon',
- evne til å reflektere over hva Skriften er autoritet for, og hvordan den er autoritet,
- evne til å reflektere over forholdet mellom historisk bibeltolkning og bruk av Skriften i systematisk teologi og i kirken.

LITTERATUR

Austad, Torleiv: "En kritisk analyse av skriftsynet i "A statement of Scriptural and confessional principles", vedtatt av Missouri-synoden juli 1973" i *Tidsskrift for teologi og kirke* (1975), s. 261-274.

- Bloesch, Donald G.: "Et utvalg" i *Holy Scripture : revelation, inspiration & interpretation*. Carlisle: Paternoster, 1994, s. 14-130.
- Den Romersk-katolske kirke: "Et utvalg" i *Den Katolske kirkes katekisme*. Oslo: St. Olav, 2001, s. 41-64.
- "Et utvalg" i *Bibelen og teologien : bidrag til skriftsynet* / redaktør Torleiv Austad. Oslo: Luther, 1982, s. 14-159.
- "Et utvalg" i *Tegn, tekst og tolk : teologisk hermeneutikk i fortid og nåtid* / redaktør Jan-Olav Henriksen. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. ikke oppgitt.
- McGrath, Alistair E.: "Et utvalg" i *A passion for truth : the intellectual coherence of evangelicalism*. Leicester: Apollos, 1996, s. 53-117.
- Pannenberg, Wolfhart: "Den hellige skrift som Gudsord" i *Teologi for kirken : festskrift til professor dr.theol. Torleiv Austad på 65-årsdagen* / redaktør Gunnar Heiene, et al. [Oslo]: Verbum, 2002, s. 25-33.
- Sannes, Kjell Olav: "Et utvalg" i *Prolegomena til dogmatikken*. Oslo: Menighetsfakultetet Skrivestua, 1983, s. 69-127.

ST603 Dogmatisk helhetssyn (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Den kristne lære og tro utgjør en enhetlig helhet, der de ulike delene hører organisk sammen med hverandre. Ikke minst med tanke på kirkelig tjeneste er det viktig å ha et slikt integrert helhetssyn. Dette dogmatiske helhetssyn må som helhet bygge på en grundig fortolkning av Den hellige Skrifs bevitnelse av Guds åpenbaring, med kritisk hensyntagen til den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelse, og med sikte på kirkens og de enkelte kristnes liv og tjeneste. I dette emnet ligger det en særlig vekt på å se de ulike delene av dogmatikken i sammenheng. Emnet forutsetter studiet av TEOL 506/ MK 531: "Systematisk teologi: Åpenbaring, trinitet og fornuft", og må derfor studeres samtidig med eller etter dette emnet.

MÅL

Studenten skal ha

- kunnskap om noen viktige teologiske og dogmatiske helhetssyn,
- innsikt i sammenhengen mellom drøftelse og standpunkter i dogmatikkens prinsippsspørsmål (synet på teologiens basis, oppgave og metode, på åpenbaringen og Skriften og på kirkens bekjennelse) og i den materiale dogmatikk,
- evne til å drøfte teologiske og dogmatiske spørsmål ut fra det bibelske materialet, som en integrert del av arbeidet med å tilegne seg et dogmatisk helhetssyn.

- evne til å drøfte, lære av og ta stilling til ulike teologiske syn i fortid og samtid som en integrert del av arbeidet med å tilegne seg et dogmatisk helhetssyn.
- evne til å se den indre sammenheng mellom ulike lærepunkter og mellom helhet og enkelt-punkter, og til å drøfte de ulike spørsmål ut fra det.
- evne til å drøfte og ta stilling til aktuelle spørsmål i kirke og samfunn ut fra et integrert teologisk og dogmatisk helhetssyn.

LITTERATUR

Grenz, Stanley J. og Roger E. Olson: *20. århundrets teologi*. Oslo: Credo, 1995.

Härle, Wilfried: *Dogmatik*. 2., überarbeitete Aufl. Berlin: de Gruyter, 2000.

Artikler om ulike sider av dogmatikken, etter avtale med faglærer i dogmatikk.

ST604 Metodistisk teologi og metode (10 studiepoeng)

Emnet er organisert i tre delemner: A. *Metodistisk teologi (4p)*, B. *Metodistisk metode (2p)* og C. *Metodistisk teologi anvendt (4p)*

Emnet gir en fordypning av metodistisk teologi og metode og bygger videre på kunnskapen tilegnet i KRL 123 eller KRL 203. Et viktig perspektiv er den teologiske sammenheng som finnes mellom metodistisk og oldkirkelig teologi.

Vurdering

For å bestå emne ST604 må studenten bestå en skriftlig prøve på 4 timer. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Delemner

A. METODISTISK TEOLOGI (4P)

MÅL

Studenten skal ha

- utvidet kunnskap om systematisk teologi i metodistisk tradisjon
- forståelse for sammenhengen mellom oldkirkens og metodismens teologi

LITTERATUR

Maddox, Randy L.: *Responsible grace : John Wesley's practical theology*. Nashville, Tenn.: Kingswood Books, 1994.

B. TEOLOGISK METODE (2P)

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om den teologiske metode som anvendes innenfor metodismen.

LITTERATUR

Gunter, W. Stephen: *Wesley and the quadrilateral : renewing the conversation*. Nashville: Abingdon Press, 1997.

Metodistkirkens lære og kirkeordning: kapitlet om "Vår teologiske oppgave".

C. METODISTISK TEOLOGI ANVENDT (4P)

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om hvorledes metodistisk teologi anvendes i dagens kirke og samfunn

LITTERATUR

"Et utvalg" i *Rethinking Wesley's theology for contemporary Methodism* / redaktør Randy L. Maddox. Nashville, Tenn.: Kingswood Books, 1998, s. ikke oppgitt.

Cobb, John B.: "Et utvalg" i *Grace and responsibility : a Wesleyan theology for today*. Nashville: Abingdon Press, 1995, s. ikke oppgitt.

"Et utvalg" i *The Wesleyan tradition : a paradigm for renewal* / redaktør Paul Wesley Chilcote. Nashville: Abingdon Press, 2002, s. ikke oppgitt.

ST605 Pinsekristendom og trosbevegelse (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Det 20. århundre har vært preget av fremveksten av den klassiske pinsebevegelsen og den karismatiske bevegelse. Siden 1980-tallet har også trosbevegelsen framstått som en utfordring til de historiske kirker, både når det gjelder teologi og praksis. I dette emnet studeres disse bevegelsene, både historisk, teologisk og praktisk. Hensikten er at studenten skal kunne reflektere over og vurdere disse bevegelsene og utvikle et begrunnet syn på de spørsmål som er satt på dagsordenen av dem.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til den historiske bakgrunn for og utvikling av pinsebevegelsen, den karismatiske bevegelse og trosbevegelsen.
- god kunnskap om disse bevegelsenes særlige anliggender og hovedpunktene i deres lære og praksis.
- innsikt i hvordan luthersk teologi forholder seg til de temaene som disse bevegelsene er særlig opptatt av.
- evne til å vurdere deres lære og praksis ut fra Skriften.

- evne til å reflektere over hvordan en på en god måte kan ta opp de utfordringer disse bevegelsene representerer når det gjelder teologi, personlig spiritualitet, kirkelig praksis og misjon.
- evne til å reflektere over hvordan en bør stille seg til dialog og samarbeid med karismatiske bevegelser og trosbevegelsen.

LITTERATUR

Engelsviken, Tormod: "Et utvalg" i *The gift of the spirit : an analysis and evaluation of the charismatic movement from a Lutheran theological perspective*. Dubuque, Iowa: Aquinas Institute of Theology, St. Louis, Miss., 1981, s. 1-85, 273-320, 411-532, 562-585.

Engelsviken, Tormod: "Et utvalg" i *Spiritual conflict in today's mission : a report from the consultation on "Deliver us from evil", August 2000, Nairobi, Kenya* / redaktør A. Scott Moreau. Nairobi, Kenya: Association of Evangelicals of Africa, 2001, s. 18-33, 36f, 51-62, 82-96.

Engelsviken, Tormod, Kjell Olav Sannes og Ove Conrad Hanssen: "Et utvalg" i *Den Hellige Ånd i kirkens liv*. Oslo: Luther, 1981, s. 33-118.

Lie, Geir: "Hellighetsbevegelsen i USA og Storbritannia : et historisk riss" i *Refleks : med karismatisk kristendom i fokus* 2, nr. 1 (2003), s. 2-18.

Lie, Geir: "Pinsebevegelsen i USA : en kort introduksjon" i *Refleks : med karismatisk kristendom i fokus* 2, nr. 2? (2003?), s. ikke oppgitt.

Lie, Geir, Joe McIntyre og Magnar Kartveit: i *Refleks : med karismatisk kristendom i fokus* 1, nr. 2 (2002), s. 3-50.

Lindholm, Hans og Fredrik Brosché: *Varför är trosförkunnelsen farlig*. Uppsala: EFS-förlaget, 1986.

Sannes, Kjell Olav: *Det guddommeliggjorte menneske og den menneskeliggjorte Gud : en kritisk teologisk analyse av synet på forholdet mellom mennesket og Gud hos Kenneth E. Hagin, trosbevegelsens grunnlegger og lærer*. [Oslo]: [Forfatteren], 2002.

Et utvalg av tekster av T. B. BARRATT, Kenneth E. HAGIN eller andre på ca. 50 s., etter eget valg. (For eksempel to av følgende skrifter av HAGIN: *Den troendes autoritet*, *Mennesket i tre dimensjoner* og *Kjøpt fri fra fattigdom, sykdom og død*.)

ST606 Frigjøringsteologi (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Frigjøringsteologien er siden begynnelsen av 1970-tallet blitt en viktig faktor i den internasjonale teologiske debatten. Den har lagt vekt på hvordan fattige og andre marginaliserte grupper i samfunnet får ny verdighet og nytt håp ved å møte evangeliet.

Dermed har den også åpnet for alternative måter å tenke om teologiens funksjon i samfunnet på og vektlagt andre elementer enn dem som har vært viktige i tradisjonell vestlig teologi.

MÅL

Studenten skal ha

- kunnskap om frigjøringsteologiens historiske og sosiale bakgrunn
- kjennskap til ulike typer frigjøringsteologi
- innsikt i hvordan konteksten er med på å skape rammer for forståelsen av innholdet i det kristne budskapet
- kunnskap om forskjellene mellom frigjøringsteologi og andre typer teologi
- innsikt i hvordan frigjøringsteologien kan bidra til en ny måte å lese Bibelen på
- innsikt i hvordan frigjøringsteologien kan bidra med impulser og kritiske korrektiver til en tradisjonell luthersk sosialetikk?

LITTERATUR

- Bevans, Stephen B.: *Models of contextual theology*. Rev. and expanded. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 2002.
- Boff, Leonardo og Clodovis Boff: *Introducing liberation theology*. Tunbridge Wells, Kent: Burns & Oates, 1987.
- "Et utvalg" i *Liberation theology : an introductory reader* / redaktør Curt Cadorette. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1992, s. 77-219.
- Gutiérrez, Gustavo: "Et utvalg" i *A theology of liberation : history, politics, and salvation*. Rev. version. London: SCM Press, 1988, s. ikke oppgitt.
- Stålsett, Sturla J.: *The crucified and the Crucified : a study in the liberation christology of Jon Sobrino*. Bern: Peter Lang, 2003.

ST607 Feministteologi (10 studiepoeng)

Emnets studiekra

Se felles studiekra for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Feministteologien har vokst fram i de siste 20–30 år som en protest mot og en motvekt til tradisjonell teologi, som er blitt oppfattet som mannssentrert og lite opptatt av kvinners perspektiver. Feministteologi er teologi formet ut fra et feministisk perspektiv, med et bevisst metodisk innsteg som betoner kontekstens betydning for utformingen av all teologi. Feministteologien kan oppfattes som en form for frigjøringsteologi, med et uttalt mål om å bidra til frigjøring av kvinner.

MÅL

Studenten skal ha

- kunnskap om feministteologiens bakgrunn og kontekst
- kjennskap til forholdet mellom feministteologi og annen frigjøringssteologi
- kjennskap til de viktigste elementer i feministteologiens kritikk av tradisjonell teologi
- innsikt i hva et feministisk perspektiv på teologien innebærer
- kunnskap om viktige innholdsmessige anliggender i feministteologien
- innsikt i på hvilken måte feministteologien er en kontekstuell teologi
- kjennskap til spørsmålet om det finnes en spesifikk kvinneerfaring
- innsikt i hvordan teologien bør forholde seg til eksempler på at religionen er blitt misbrukt til å undertrykke kvinner
- innsikt i hvordan et feministisk perspektiv på teologien kan bidra til å utvikle kvinners menneskelige og pastorale identitet?

LITTERATUR

- Daly, M.: "After the death of God the Father : Women's liberation and the transformation of Christian consciousness" i *Womanspirit rising : a feminist reader in religion* / redaktør Carol P. Christ, et al. San Francisco: Harper & Row, 1979, s. 53-62.
- Hauge, Astri: "Feministteologi som fagkritikk og fagfornyelse" i *Feministteologi idag : sju forelesninger till Kerstin Aspegrens minne*. Lund, : Teologiska institutionen i Lund, 1989, s. 9-27.
- Hauglin, Astri: "Mannsteologi og kvinneteologi" i *Ung teologi* 13, nr. 2 (1980), s. 27-44.
- Kaul, Dagny, Solveig Østrem og Anne Hilde Laland, redaktører. *Feministteologi på norsk*. Oslo: Cappelen akademisk forlag, 1999.
- Lundgren, Eva: "Et utvalg" i *Det får da være grenser for kjønn : voldelig empiri og feministisk teori*. Oslo: Universitetsforlaget, 1993, s. 27-34, 78-96.
- Ruether, Rosemary Radford: "Et utvalg" i *Sexism and God-talk : towards a feminist theology*. New. London: SCM Press, 2002, s. 10-217.
- Russell, Letty M.: "Et utvalg" i *Human liberation in a feminist perspective : a theology*. Philadelphia: Westminster Press, 1974, s. 17-154.
- Schüssler Fiorenza, Elisabeth: "Et utvalg" i *In memory of her : a feminist theological reconstruction of Christian origins*. 2nd , [with a new introduction]. London: SCM Press, 1995, s. ikke oppgitt.
- Solveig Anna, Boasdotir: "Et utdrag" i *Violence, power, and justice : a feminist contribution to Christian sexual ethics*. Uppsala, : Distributor: Uppsala University Library, 1998, s. ikke oppgitt.

Dogmatikk – materiale emner

ST608 Skapelsesteologi og syndsforståelse (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Emnet drøfter noen av de mest grunnleggende spørsmål i dogmatikken og deres sammenheng med og konsekvenser for andre deler av teologien. En skal se forskjeller og fellestrekk mellom kristen tro og andre tilsvarende syn på mennesket og på virkeligheten som helhet. Studiet skal gi fordypet innsikt på et bibelsk grunnlag i disse spørsmålene, med vekt på erkjennelsen av mennesket som samtidig skapning og synder.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til hovedpunktene i kristen skapelsesteologi i forhold til andre tilsvarende oppfatninger.
- kunnskap om hva det vil si at mennesket står i en særstilling i skaperverket og er 'skapt i Guds bilde'.
- god kunnskap om det kristne menneskesyn, sammenlignet med andre menneskesyn.
- god kjennskap til de sentrale trekk i det bibelske syn på syndefallet og arvesynden.
- innsikt i hva bibelsk skapelsesteologi og syndsforståelse innebærer for en kristen virkelighetsforståelse.
- innsikt i hva menneskets syndighet innebærer i de ulike relasjoner, primært i forhold til Gud og i forhold til medmennesker.
- innsikt i hva kristen lære om mennesket som Guds fremste skapning og som synder innebærer for vår selvforståelse.
- evne til å reflektere over de konsekvenser skapelsesteologien og syndsforståelsen har for andre deler av den kristne lære, særlig for forståelsen av Kristi frelsesverk og den eskatologiske forløsning og dom.

LITTERATUR

Den Romersk-katolske kirke: "Et utvalg" i *Den Katolske kirkes katekisme*. Oslo: St. Olav, 2001, s. 93-122, 439-447, 456-469.

Hefner, Ph.J. og Paul R. Sponheim: "Et utvalg" i *Christian dogmatics* / redaktør Carl E. Braaten, et al., bind 1. Philadelphia: Fortress Press, 1984, s. 269-357, 359-464.

Aalen, Sverre: "Kosmos og kaos i bibelsk tenkning" i *Deus creator : bidrag til skapelsesteorien ; tilegnet Ivar P.Seierstad på hans syttiårsdag 13. september 1971*. Oslo: Universitetsforlaget, 1971, s. 53-67.

Enten

Moltmann, Jürgen: "Et utvalg" i *God in creation : an ecological doctrine of creation : the Gifford lectures 1984-1985*. London: SCM Press, 1985, s. 185-275.

Eller

Häggglund, Bengt: "Et utvalg" i *De homine : människouppfattningen i äldre luthersk tradition*. Lund: Gleerup, 1959, s. ikke oppgitt.

ST609 Kristus som Gud og menneske - inkarnasjonen (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Jesus Kristus er sentrum i den kristne tro og bekjennelse, fra begynnelsen av. Samtidig er det ikke minst det kristologiske dogmet som har vært angrepet i de siste århundres kritikk. Studiet av dette emnet skal sikte på refleksjon om Kristus som sann Gud og sant menneske, med sikte på at kirkens bekjennelse av ham bevares og holdes levende.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om det oldkirkelige kristologiske dogme.
- god innsikt i forholdet mellom det kristologiske og det trinitariske dogme.
- kjennskap til ikke-bibelske begreper som *homoousios*, 'natur' og 'person' og diskusjonen omkring dem i nyere tid.
- god innsikt i dogmet om Jesus Kristus som Gud og menneske, og evne til å tolke og anvende det relevante bibelske materialet.
- god innsikt i og evne til å reflektere over forholdet mellom det kristologiske dogmet og de øvrige deler av et dogmatisk helhetssyn, særlig forsoningslæren og nattverdlæren.

LITTERATUR

Bultmann, Rudolf Karl: "Det nye Testamente og mytologien" i *Mytologi og bibelforståelse*. Oslo: Gyldendal, 1968, s. 15-68.

Den Romersk-katolske kirke: "Et utvalg" i *Den Katolske kirkes katekisme*. Oslo: St. Olav, 2001, s. 122-155.

McGrath, Alister E.: "Et utvalg" i *The making of modern German Christology : 1750-1990*. 2nd. Leichester: Apollos, 1994, s. 13-98, 123-222.

Munthe, Ludvig og Kjell Olav Sannes: "Et utvalg" i *Hvem er Jesus? : forelesninger ved Menighetsfakultetets 75-års jubileum / redaktør Torleiv Austad, et al.* Oslo: Luther, 1984, s. 70-91.

Schwarz, Hans: *Christology*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1998.

Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *Inkarnasjonen - myte eller faktum?* Oslo: Lunde, 1988, s. 7-127.

Supplerende litteratur

Green, Michael, red. *The truth of God incarnate*. London: Hodder and Stoughton, 1977.

Hick, John, red. *The myth of God incarnate*. 2nd ed. London: SCM Press, 1993.

Pannenberg, Wolfhart: *Jesus - God and man*. London: SCM Press, 2002.

Pope-Levison, Priscilla og John R. Levison: *Jesus in global contexts*. Louisville, Ky.: Westminster/John Knox Press, 1992.

ST610 Kristne bilder og kirkelig kunst (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Bilder og symboler spiller en viktig rolle i kirkens og de troendes liv. I dette emnet studeres "det kristne bildet", primært bilder av og symboler for Jesus Kristus og Triniteten, både historisk og teologisk. Den ortodokse kirkes ikontradisjon studeres spesielt, med dens presist utarbeidede formspråk. Det legges særlig vekt på de meningsbærende momenter, det ikonografiske aspektet. Emnet har både historiske, bibelfaglige, dogmatiske og praktisk-teologiske aspekter, ved at det tar opp bakgrunn, faktisk bruk og betydning av ulike slag bilder. Kunsthistorie og estetikk er nyttige hjelpevitenskaper.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til opprinnelsen av bruken av bilder og symboler i den kristne kirke og de problemer som var forbundet med den.
- kjennskap til hovedtrekkene i den ortodokse ikontradisjonen, særlig bilder av Kristus og Triniteten.
- innsikt i den teologiske forståelsen av bilder og symboler.
- innsikt i sammenhengen mellom læren om Kristus og hans gjerning og ulike billedframstillinger av den.
- Hva er sammenhengen mellom den teologiske forståelsen av og billed- og symbolframstillinger av Triniteten og hans gjerning?
- evne til å reflektere over hvordan bilder og symboler kan brukes i kirkens og de troendes liv.

LITTERATUR

Jensen, Robin Margaret: "Et utvalg" i *Understanding early Christian art*. London: Routledge, 2000, s. 1-51, 94-155.

Kiilerich, Bente og Hjalmar Torp: "Et utvalg" i *Bilder og billedbruk i Bysants : trekk av tusen års kunsthistorie*. [Oslo]: Grøndahl Dreyer, 1998, s. 134-187.

MacGregor, Neil og Erika Langmuir: "Et utvalg" i *Seeing salvation : images of Christ in art*. London: Bbc, 2000, s. 118-193.

Quenot, Michel: *The icon : window on the kingdom*. Crestwood, N.Y.: St. Vladimir's Seminary Press, 1991.

Supplerende litteratur

Murray, Peter og Linda Murray: *The Oxford companion to Christian art and architecture*. Oxford: Oxford University Press, 1996.

O'Grady, Ron, red. *Christ for all people : celebration a world of Christian art*. Geneva: WCC Publ., 2001.

Ouspensky, Léonide og Vladimir Lossky: *The meaning of icons*. Rev. ed. New York: St. Vladimir's Seminary Press, 1982.

ST611 Sakramentene (10 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

ST611 overlapper med følgende emner:	ST612	5 studiepoeng
	ST613	5 studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Sakramentene er det sted i menneskelivet der Gud er mest direkte tilstede. Emnet sikter på forståelse av dem i sammenheng med de andre deler av dogmatikken, særlig gudslæren, syndsforståelsen, synet på Kristi frelsesverk og forståelsen av hvordan frelsen blir mennesker til del. Den teologiske drøftelse av sakramentene må i særlig grad være bevisst på de ulike syn i andre kirker og rettet mot det praktisk-kirkelige og personlige troens liv.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til de viktigste typer syn på sakramentene generelt, særlig på dåp og nattverd.
- innsikt i de sentrale relevante bibelske tekster.
- innsikt i og evne til å drøfte ulike teologiske innfallsvinkler.
- god innsikt i sammenhengen mellom sakramentsynet og de øvrige deler av et dogmatisk helhetssyn.
- innsikt i sammenhengen mellom synet på hva 'sakrament' er og synet på sakramentenes antall
- innsikt i forholdet mellom dåp, nattverd og Ordets nådemiddel
- god innsikt i forholdet mellom sakramentene og troen.

- god innsikt i spørsmålet om spedbarnsdåp.
- god innsikt i spørsmål om hvordan nattverden bør forvaltes og i hvilken betydning den har i kirkens og de troendes liv.

LITTERATUR

- Bloch-Hoell, Nils E.: "Hvorfor ikke døpes om igjen? : dåpen som engangshandling i tverrkonfesjonell og økumenisk sikt" i *Det levende ordet festskrift til professor dr. theol. Åge Holter på hans syttiårsdag 19. januar 1989* / redaktør Ivar Asheim. Oslo: Universitetsforlaget, 1989, s. 161-172.
- Den Romersk-katolske kirke: "Et utvalg" i *Den Katolske kirkes katekisme*. Oslo: St. Olav, 2001, s. 304-308, 325-338, 345-366.
- "Dåpen" og "Nattverden", del 1-2" i *Dåp, nattverd og embete*. [Oslo]: Verbum, 1983, s. 17-34.
- Eidberg, Peder A.[et al]: "Et utvalg" i *Dåpen i norske kirkesamfunn*. Oslo: Land og kirke/Gyldendal, 1982, s. 11-48, 62-77, 96-114.
- Kieffer, René: "Et utvalg" i *Nattvarens teologi*. Stockholm: Verbum, 1996, s. 7-46, 124-189.
- Kyndal, Erik: "Et utvalg" i *Nadverlære og nadverfællesskab : den lutherske nadverlære kritisk belyst ud fra Ny Testamente og den økumeniske samtale i nutiden*. København: Gad, 1984, s. 11-39, 121-252.
- Kyndal, Erik: "Sakramenterne, dåpen og nadveren" i *Fragmenter af et spejl : bidrag til dogmatikken*. 2. udg. / redaktør Niels Henrik Gregersen, et al. Frederiksberg: Anis/Religionspædagogisk Center, 1993, s. 221-249.
- "Luthers store katekisme : om dåpen og om nattverden" i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter*. Ny norsk oversettelse / redaktør Jens Olav Mæland, et al. Oslo: Lunde, 1985, s. 365-382.
- Modalsli, Ole: "Sakramentene som forkynnelse" i *Kirken og nådemidlene : festskrift til professor dr. theol. Leiv Aalen på 70-årsdagen 21. september 1976* / redaktør Ivar Asheim, et al. Oslo: Universitetsforlaget, 1976, s. 82-99.
- Sandmæl, Kristine: "'De førstefødte' og dåpen" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 68 (1997), s. 273-290.
- Sannes, Kjell Olav: *Dåpen og dens plass i kirkens liv*. Oslo: Aschehoug, 1978.

ST612 Den kristne dåp (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

ST612 overlapper med følgende emner: ST611 5 studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Dåpen er det grunnleggende sakrament. Den må forstås i sammenheng med de andre deler av dogmatikken, særlig gudslæren, syndsforståelsen og synet på Kristi frelsesverk og hvordan den blir mennesker til del. En teologisk drøftelse av dåpen må i særlig grad være bevisst på de ulike syn i andre kirker; i norsk kontekst er forholdet til troendes dåp-synet særlig viktig. Den må også være rettet mot det praktisk-kirkelige og personlige troens liv.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til de viktigste typer dåpssyn, særlig luthersk dåpssyn og 'troendes dåp'-synet.
- innsikt i de sentrale relevante bibelske dåpstekster og tolkningen av dem.
- innsikt i og evne til å drøfte ulike teologiske innfallsvinkler på dåpssynet.
- god innsikt i sammenhengen mellom dåpssynet og de øvrige deler av et dogmatisk helhetssyn, særlig forståelsen av Den tre-ene Gud, arvesynden og frelsen.
- innsikt i forholdet mellom dåpen og Ordets nådemiddel.
- god innsikt i forholdet mellom dåpen og troen.
- god innsikt i spørsmålet om spedbarnsdåp
- innsikt i forholdet mellom dåp og dåpsopplæring.

LITTERATUR

Bloch-Hoell, Nils E.: "Hvorfor ikke døpes om igjen? : dåpen som engangshandling i tverrkonfesjonell og økumenisk sikt" i *Det levende ordet festskrift til professor dr. theol. Åge Holter på hans syttiårsdag 19. januar 1989* / redaktør Ivar Asheim. Oslo: Universitetsforlaget, 1989, s. 161-172.

Den Romersk-katolske kirke: "Et utvalg" i *Den Katolske kirkes katekisme*. Oslo: St. Olav, 2001, s. 304-308, 325-338.

"Dåpen del 1" i *Dåp, nattverd og embete*. [Oslo]: Verbum, 1983, s. 17-24.

Eidberg, Peder A.[et al]: "Et utvalg" i *Dåpen i norske kirkesamfunn*. Oslo: Land og kirke/Gyldendal, 1982, s. 11-48, 62-77, 96-114.

"Luthers store katekisme : om dåpen" i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennesskrifter*. Ny norsk oversettelse / redaktør Jens Olav Mæland, et al. Oslo: Lunde, 1985, s. 365-373.

Sandmæl, Kristine: "'De førstefødte' og dåpen" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 68 (1997), s. 273-290.

Sannes, Kjell Olav: *Dåpen og dens plass i kirkens liv*. Oslo: Aschehoug, 1978.

ST613 Nattverden, Herrens måltid (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

ST613 overlapper med følgende emner: ST611 5 studiepoeng

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Nattverden er et sentrum i den kristne menighets gudstjenesteliv. Den må forstås i sammenheng med de andre deler av dogmatikken, særlig synet på Kristi frelsesverk og hvordan den blir mennesker til del. Den teologiske drøftelse av sakramentene må i særlig grad være bevisst på de ulike syn i andre kirker og rettet mot det praktisk-kirkelige og personlige troens liv.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til de viktigste typer syn på nattverden (eukaristien).
- innsikt i de sentrale relevante bibelske nattverstekster og tolkningen av dem.
- god innsikt i sammenhengen mellom nattverdsynet og de øvrige deler av et dogmatisk helhetssyn, særlig kristologi og ekklesiologi.
- god innsikt i diskusjonen om Jesu Kristi realpresens i nattverden.
- god innsikt i spørsmål om hvordan nattverden bør forvaltes, særlig med tanke på spørsmål om 'etterkonsekrasjon' o.l.
- God innsikt i refleksjonen om hvilken betydning den har i kirkens og de troendes liv.
- innsikt i forholdet mellom dåp, nattverd og Ordets nådemiddel.
- god innsikt i forholdet mellom nattverden og troen.

LITTERATUR

Den Romersk-katolske kirke: "Et utvalg" i *Den Katolske kirkes katekisme*. Oslo: St. Olav, 2001, s. 304-308, 345-366.

Kieffer, René: "Et utvalg" i *Nattvardens teologi*. Stockholm: Verbum, 1996, s. 7-46, 124-189.

"Konkordieformelen VII. Om nattverden" i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter*. Ny norsk oversettelse / redaktør Jens Olav Mæland, et al. Oslo: Lunde, 1985, s. 403-408, 481-502.

Kyndal, Erik: "Et utvalg" i *Nadverlære og nadverfællesskab : den lutherske nadverlære kritisk belyst ud fra Ny Testamente og den økumeniske samtale i nutiden*. København: Gad, 1984, s. 11-39, 121-252.

Kyndal, Erik: "Sakramenterne, dåben og nadveren" i *Fragmenter af et spejl : bidrag til dogmatikken*. 2. udg. / redaktør Niels Henrik Gregersen, et al. Frederiksberg: Anis/Religionspædagogisk Center, 1993, s. 221-249.

"Luthers store katekisme. Om nattverden" i *Konkordieboken : den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter*. Ny norsk oversettelse / redaktør Jens Olav Mæland, et al. Oslo: Lunde, 1985, s. 373-382.

"Nattverden, del 2" i *Dåp, nattverd og embete*. [Oslo]: Verbum, 1983, s. 25-34.

Supplerende litteratur

Halvorsen, Per Bjørn: *Jesu nattverd : messen gjennom 2000 år*. [Oslo]: St. Olav forlag, 1989.

Nattverden i menighetens liv. [Oslo]: Andaktsbokselskapet, 1977.

Reumann, John: *The Supper of the Lord : the New Testament, ecumenical dialogues, and faith and order on Eucharist*. Philadelphia: Fortress Press, 1985.

ST614 Tro, bønn og fromhetsliv (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Dette emnet tar opp en rekke spørsmål som på særlig måte dreier seg om den troendes daglige liv med Gud, både i det gudstjenestelige fellesskap og i den enkeltes liv. Det dreier seg blant annet om emner knyttet til trosforståelse, skyld og tilgivelse, bønn og bønnehørelse, Guds ledelse o.l.

MÅL

Studenten skal ha

- kunnskap om hvordan en bør forstå forholdet mellom den enkeltes tro, det kristne trosinnhold og kirkens tro.
- innsikt i hvordan troen oppstår i et menneske og i forholdet mellom troen og Guds Ord og sakramenter.
- innsikt i hva det innebærer at det kristne liv er et liv i daglig omvendelse (bot) i forhold til at den kristne er samtidig rettferdig og synder.
- innsikt i forholdet mellom lidelse og glede, kamp og seier i kristenlivet.
- innsikt i forholdet mellom helliggjørelse og fromhetsliv.
- innsikt i hva bønn er, i forholdet mellom tro og bønn og i hva det vil si at Gud svarer på bønn.
- innsikt i hva det vil si at troens liv leves i kirken, de troendes samfunn.
- innsikt i hvordan en kristen kan bli ledet av Gud i sitt liv og sin tjeneste.

LITTERATUR

Austad, Torleiv: *Bønn til Gud : fra troens og teologiens hverdag*. Oslo: Credo, 1989.

"Et utvalg" i *Jeg tror på den Hellige Ånd : vår lutherske kirke i møte med den karismatiske utfordring*. Oslo: Land og Kirke/Gyldendal, 1982, s. 78-92, 107-166.

Forde, Gerhard O.: "Christian life" i *Christian dogmatics* / redaktør Carl E. Braaten, et al., bind 2. Philadelphia: Fortress Press, 1984, s. 395-469.

Modalsli, Ole: "Et utvalg" i *Evangeliet : Guds kraft til liv*. Oslo: Luther, 1995, s. 91-181.

Pannenberg, Wolfhart: *Christian spirituality*. Philadelphia, Pa.: Westminster, 1983.

Seitz, M.: "Evangelisk spiritualitet" i *Halvårsskrift for praktisk teologi*, nr. 1 (1998), s. 3-12.

Thomas à Kempis: "Et utvalg" i *Kristi etterfølgelse : en andaktsklassiker fra 1400-tallet*. [Oslo]: Ansgar, 1985, s. Ikke oppgitt.

Et utvalg litteratur på ca. 150-200 s. i samråd med faglærer.

ST615 Kirkens tjeneste og embete (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Emnet sikter på refleksjon og avklaring av den såkalte 'embetsteologien'. Det dreier seg om forståelsen av spesielle kirkelige tjenester/embeter i forhold til hverandre, i forhold til tjenestene som kateket, diakon, evangelist etc., og i forhold til kirken som helhet og til menigheten, 'lekfolket'. På denne bakgrunn drøftes aktuelle debattspørsmål som ordinasjon av kvinner, betydningen av ordinerte embetsbærere for sakramentenes gyldighet og for kirkelig enhet, o.l.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til ulike kirkers syn på "embetet"/"embetene", og til ulike typer embetssyn.
- kjennskap til det relevante bibelske materiale og evne til å bruke dette materialet på en reflektert måte.
- innsikt i forholdet mellom presten og andre kristne ('det almene prestedømme').
- innsikt i betydningen av kirkelige ordninger for den kristne kirke og for enheten mellom kirkene.
- kjennskap til diskusjonen om embetet som Kristus-representasjon, og evne til å drøfte embetet i lys av synet på Kristus.
- kjennskap til diskusjonen om presten som offerprest.
- innsikt i debatten om 'kvinnelige prester'.
- innsikt i betydningen av det rette embete for sakramentenes gyldighet og dermed for kirkelig enhet.

LITTERATUR

Den Romersk-katolske kirke: "Et utvalg" i *Den Katolske kirkes katekisme*. Oslo: St. Olav, 2001, s. 226-240, 390-404.[TST/MKST548]

Embetet i Den norske kirke. [Oslo]: Den norske kirke Kirkerådet, 2001.[TST/MKST548]

"Embetet, del 3" i *Dåp, nattverd og embete*. [Oslo]: Verbum, 1983, s. 35-53.[TST/MKST548]

"Et utvalg" i *Kvinner : i Bibelen, i kirken, i misjonen* / redaktør Gunnar Eikli. [Oslo]: Nye Luther, 1991, s. 29-55, 66-85, 89-117, 140-163.[TST/MKST548]

Fellesuttalelsen fra Porvoo med Porvooerklæringen : den omforente teksten fra det fjerde kommisjonsmøtet, Järvenpää, Porvoo stift, Finland, 9.-13. oktober 1992. 2. utg. [Oslo] ;: Mellomkirkelig råd, 1994.[TST/MKST548]

- Haanes, Vidar Leif, Trevor Parks og Lars-Erik Nordby: "Tema: Embete og ordinasjon" i *Luthersk kirketidende*, nr. 5 (2002), s. 117-131.[TST/MKST548]
- Kirkens embete : uttalelse fra Den katolsk-lutherske samtalegruppen i Norge*. Oslo: Kirkens informasjonstjeneste : Katolsk informasjonstjeneste, 1986.[TST/MKST548]
- Lie, Geir: "Apostler og aposteltjeneste i internasjonal pinsekristendom" i *Refleks : med karismatisk kristendom i fokus* 1, nr. 1 (2002), s. 3-12.[TST/MKST548]
- Nichol, Todd og Marc Kolden, redaktører. *Called and ordained : Lutheran perspectives on the office of the ministry*. Minneapolis: Fortress, 1990.[TST/MKST548]
- Røsæg, Nils Aksel: "Ledelsesstrukturer i NT og den eldste kirke" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 70 (1999), s. 3-20.[TST/MKST548]
- Sannes, Kjell Olav: "Det kirkelige embede etter de lutherske bekjennelsesskrifter" i *Ung teologi*, nr. 1 (1973), s. 13-26.[TEOL524S TST/MKST548]
- Sannes, Kjell Olav: "Karakteristikk og vurdering av "Porvoo-erklæringen" som økumenisk dokument" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 68 (1997), s. 83-96.[TEOL524S TST/MKST548]
- Sannes, Kjell Olav, Håkon Fred. Breen og Even Fougner: "Temahefte VI: Det almene prestedømme" i *Luthersk kirketidende*, nr. 18 (1979), s. 517-534.[TST/MKST548]
- Skarsaune, Oskar: "Det kirkelige embete : fra presbyter til prest og biskop : noen bibelske og oldkirkelige momenter" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 71 (2000), s. 215-232.[TST/MKST548]
- Skarsaune, Oskar: "Det tredelte embete og det éne : tjenesteordningene og ordinasjon/vigsling i Den norske kirke teologihistorisk belyst" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 70 (1999), s. 21-29.[TST/MKST548]
- Østnor, Lars: "Et utvalg" i *Kirkens tjenester : med særlig henblikk på diakontjenesten*. Oslo: Luther, 1978, s. 71-117, 153-175.[TST/MKST548]
- Aalen, Sverre: "Embetet i Det nye testamente" i *Kirken og nådemidlene : festskrift til professor dr. theol. Leiv Aalen på 70-årsdagen 21. september 1976 / redaktør Ivar Asheim, et al.* Oslo: Universitetsforlaget, 1976, s. 24-48.[TST/MKST548]

Supplerende litteratur

- Jewett, Paul K.: *The ordination of women : an essay on the office of Christian ministry*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmann, 1980.
- Persson, Per Erik: *Kyrkans ämbete som Kristus-representation : en kritisk analys av nyare ämbesteologi*. Lund: Gleerup, 1961.
- Aarflot, Helge og Arne J. Eriksen, redaktører. *Så tilholder og formaner jeg deg : en studiebok om ordinasjon/vigsling til kirkelig tjeneste*. [Oslo]: Den Norske kirkes presteforening, 1984.

ST616 Forventningen om Kristi gjenkomst og det evige liv (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Mennesket er til alle tider opptatt av framtida, både sin egen og verdens. I kristen tro er dette sett i lys av bekjennelsen til Jesus Kristus skal komme igjen for å dømme levende og døde og at han skal opprette et fullkomment rike. Dette framtidige er samtidig nær, både på foregripende måte og ved tegn på Herrens komme. Emnet tar opp temaer som det er stor interesse for i noen kristne sammenhenger og som nesten helt er oversett i andre.

MÅL

Studenten skal ha

- kunnskap om ulike syn på fremtiden og endetiden, i forhold til tidligere epoker.
- innsikt i hva det vil si at Guds rike er til stede allerede her og nå, samtidig som det ennå gjenstår ('allerede' og 'ennå ikke').
- innsikt i hva det vil si at det finnes bestemte tegn på Kristi gjenkomst, og i hvilken betydning disse tegnene har for oss i dag.
- evne til å reflektere over de dødes situasjon etter døden før oppstandelsen og dommen.
- god innsikt i hva det innebærer at Jesus Kristus skal 'komme igjen for å dømme levende og døde', og i hva som er kriteriene for dommen.
- kjennskap til diskusjonen om den evige fortapelse og hvilken plass og betydning den har.
- kjennskap til hva troen på 'legemets oppstandelse og evig liv' vil si.
- innsikt i hvordan vi kan forstå livet i det fullendte gudsriket i forholdet til livet vårt her og nå, i hvilken forstand det er tale om kontinuitet eller diskontinuitet.

LITTERATUR

Grandal, Kjetil og Torleiv Austad: "Frelse" i *Ung teologi*, nr. 4 (2002), s. 7-28.

Holter, Åge, Jan Schumacher, Hans Kvalbein og Leif M. Michelsen: "Temanummer XI: Løfte og oppfyllelse" i *Luthersk kirketidende*, nr. 18 (1983), s. 489-529.

Moltmann, Jürgen: "Et utvalg" i *The coming of God : Christian eschatology*. London: SCM Press, 1996, s. 235-307.

Sannes, Kjell Olav: "Apokalyptikk og kristen tro" i *Fremtiden i Guds hender : en bok om jødisk og kristen apokalyptikk*. [Oslo] ;: Skrivestua Menighetsfakultetet, 1977, s. 205-222.

Schwarz, Hans: *Eschatology*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 2000.

Skarsaune, Oskar: *Tusenårshåpet : endetidsforventning gjennom 2000 år*. [Oslo]: Verbum, 1999.

Etikk

ST617 Arbeid og yrke (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Dette emnet legger vekt på å reise sentrale problemstillinger knyttet til menneskets arbeid. Disse belyses såvel historisk og aktuelt som fra en sosialetisk og en mer eksplisitt individualetisk synsvinkel, forstått som yrkesetikk. Spesiell vekt vil bli lagt på prestens spesielle yrkessituasjon og på relasjonen mellom arbeid og økonomi slik dette forhold bestemmer dagens situasjon i arbeidslivet.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i karakteristiske sider ved det bibelske syn på arbeid,
- innsikt i hvilket bidrag en luthersk kallsetikk kan yte til en arbeidsetikk i dagens samfunn,
- innsikt i hvordan arbeidets mening er å forstå ut fra ulike teorier om arbeidets mening og verdi,
- innsikt i hvordan forholdet mellom økonomi, menneskesyn og menneskeverd konkretiseres på ulike områder, og hvordan dette forhold forstås i lys av ulike normative økonomiske teorier, samt hvordan dette forhold kan tilrettelegges teologisk-etisk,
- innsikt i hvilken sammenheng det er mellom arbeid, teknologi og økonomi og hvilke etiske konsekvenser som gir seg av denne erkjennelse, og hvordan den konkretiseres i spørsmål om rasjonalisering og arbeidsløshet,
- innsikt i hva som menes med yrkesetikk og hvilke sentrale etiske problemstillinger yrkesetikken reiser,
- innsikt i hva som influerer forholdet mellom et moralsk subjekt og et moralsk objekt i en yrkesetisk kontekst,
- innsikt i hvilke særlige etiske utfordringer som er knyttet til den pastoralteologiske praksis.

LITTERATUR

Agrell, Göran: "Et utvalg" i *Work, toil and sustenance : an examination of the view of work in the New Testament, taking into consideration views found in Old Testament, intertestamental, and early Rabbinic writings*. Stockholm: Verbum, 1976, s. 7-32, 68-114, 150-152.

Austad, Torleiv: "Prestens eget liv" i *Halvårsskrift for praktisk teologi*, nr. 2 (1990), s. 26-36.

- "Et utvalg" i *Yrkesetikk for prester* / redaktør Egil Morland. Oslo: Den norske kirkes presteforening, 1997, s. 23-59, 89-131.
- Grenholm, Carl-Henric: "Et utvalg" i *Protestant work ethics : a study of work ethical theories in contemporary Protestant theology*. Uppsala: Almqvist & Wiksell International, 1993, s. 11-112, 224-316.
- Henriksen, Jan-Olav og Arne Johan Vetlesen: "Et utvalg" i *Nærhet og distanse : grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2000, s. 13-135, 186-248.
- Morland, Egil: "Yrkesetikk - simpelthen" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 71 (2000), s. 187-198.
- Wingren, Gustaf: "Et utvalg" i *Luthers lära om kallelsen : akademisk avhandling*. Lund: Gleerup, 1942, s. 9-88.

Supplerende litteratur

- Ballard, Paul H.: *Towards a contemporary theology of work*. Cardiff: Collegiate Centre of Theology University College, 1982.
- Bing, Jon og Kai Dramer: *Etikk i næringslivet*. Oslo: Hjemmets bokforlag, 1990.
- Brakelmann, Günter: *Zur Arbeit geboren? : Beiträge zu einer christlichen Arbeitsethik*. Bochum: SWI Verlag, 1988.
- Brytting, Tomas: *Att vara som Gud? : moralisk kompetens i arbetslivet*. Malmö: Liber, 2001.
- Bråkenhielm, Carl Reinhold: *Etikens pris : om etik-moral-nåd i arbete och affärer*. Stockholm: Verbum, 1989.
- Leenderts, Torborg Aalen: *Person og profesjon : om menneskesyn og livsverdier i offentlig omsorg*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1997.
- Lingås, Lars Gunnar: *Etikk og verdivalg i helse- og sosialfag*. 3. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2000.
- Thorbjørnsen, Svein Olaf: ""Arbeid" og "Økonomi"" i *Utfordringer og ansvar : områdeetikk* / redaktør Svein Olaf Thorbjørnsen. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 177-237.
- Thorbjørnsen, Svein Olaf: "Hva er yrkesetikk? : en presentasjon og vurdering av noen nyere yrkesetiske fremstillinger" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 66 (1995), s. 227-242.
- Thorbjørnsen, Svein Olaf: "Ytre kodeks eller indre karakter : dyds- og holdningsetiske perspektiver på næringslivsetikk" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 71 (2000), s. 17-38.
- Volf, Miroslav: *Work in the Spirit : toward a theology of work*. New York: Oxford University Press, 1991.
- Wind, James P., red. *Clergy ethics in a changing society : mapping the terrain*. Louisville, Ky.: Westminster, 1991.

ST618 Familie- og samlivsetikk (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Emnet skal gi en fordypende innføring i familie- og samlivsetikk. En rekke spørsmål innenfor familie- og samlivsetikken er i dag gjenstand for debatt både innenfor kirken og i samfunnet generelt. Emnet legger opp til en tverrdisiplinær behandling av de aktuelle problemområdene.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om de viktigste trekkene i utviklingen av familien som institusjon,
- innsikt i hva en kristen samlivsetikk kan bidra med når det gjelder å belyse barnets situasjon i dagens familie- og samfunnsliv,
- innsikt i hvordan kristen familie- og samlivsetikk kan integrere den ensliges situasjon,
- evne til å drøfte hvordan et kvinneperspektiv kan bidra til familie- og samlivsetikken,
- innsikt i trekk som kjennetegner vår tids forståelse av samlivsformer og seksualitet, og hvilke svar kristen etikk bør formidle i møte med den nye kulturelle situasjonen,
- innsikt i den bibelske basisen for en kristen familie- og samlivsetikk,
- innsikt i hermeneutiske utfordringer familie- og samlivsetikken stiller oss overfor,
- evne til å drøfte hvordan en kristen familie- og samlivsetikk kan kommuniseres i dagens samfunn,
- evne til å drøfte hvilket forhold det bør være mellom en etisk og en sjelesørgerisk tilnærming til familie- og samlivsspørsmål.

LITTERATUR

- Asheim, Ivar: "Er rammene likegyldige?" i *Øyet og horisonten : grunnproblemer i aktuell etikkdebatt*. Oslo: Universitetsforlaget, 1991, s. 119-139.
- Bexell, Göran: "Et utvalg" i *Etiken, bibeln och samlevnaden : utformningen av en nutida kristen etik, tillämpad på samlevnadsetiska frågor*. Stockholm: Verbum, 1988, s. 152-265.
- Collins, Raymond F.: "Et utvalg" i *Sexual ethics and the New Testament : behavior and belief*. New York: Crossroad, 2000, s. 22-61, 73-99, 183-194.
- "Et utvalg" i *The family in theological perspective* / redaktør Stephen C. Barton. Edinburgh: T & T Clark, 1996, s. 3-105, 151-168, 219-236, 253-290, 307-327.
- Evenshaug, Oddbjørn: "Verdiformidling i familien" i *Forankring og forandring : verdier for det nye Europa : festskrift til Ivar Asheim på 65-årsdagen den 5. august 1992* / redaktør Sverre Dag Mogstad, Østnor, Lars. Oslo: Universitetsforlaget, 1992, s. 127-140.
- Hays, R.B.: "Relations natural and unnatural : a response to John Boswell's exegesis of Romans 1" i *Journal of religious ethics* 14 (1986), s. 184-215.
- Lærerrådet, Det Teologiske menighetsfakultet . *Lærerrådets uttalelse om ekteskap, skilsmisse og gjengifte av 12. mars 1980*. [Oslo]: Skrivestua, 1980.
- "Perspectives on marriage : a reader". 2nd ed. / redaktør Kieran Scott, et al. New York: Oxford University Press, 2001, s. 9-214.

Supplerende litteratur

- Cahill, Lisa Sowle: *Sex, gender, and Christian ethics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Countryman, L. William: *Dirt, greed and sex : sexual ethics in the New Testament and their implications for today*. London: SCM Press, 2001.
- Det Teologiske menighetsfakultet. Lærerrådet: *Homofili, kirke og samfunn*. Oslo: Credo, 1993.

Hognestad, Olav og Dagfinn Rian, redaktører. *Barnet i teologi og kirke*. Trondheim: Tapir, 1985.

Homofile i kirken : en utredning fra Bispemøtets arbeidsgruppe om homofili. Oslo: Kirkens informasjonstjeneste, 1995.

ST619 Bioetikk (10 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

ST619 overlapper med følgende emner: ST620 5 studiepoeng

Emnets studiekra

Se felles studiekra for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Emnet tar opp til drøfting temaer som gjelder menneskets biologiske liv, helse og død. Det legges vekt på å arbeide med det normative grunnlaget for en kristen bioetikk. To konkrete problemfelt vies særlig oppmerksomhet: fosterdiagnostikk og evtanasi.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til hovedtrekkene i utvalgte, ikke-teologiske posisjoner innen bioetikken,
- kunnskap om hvordan det tradisjonelt har vært argumentert fra ulike teologiske hold til bioetiske spørsmål,
- kunnskap om helhetsoppfatninger av menneskets liv, kroppslighet og død i det bibelske materiale,
- kjennskap til de viktigste teoriene om menneskeverdet og til hvordan de begrunnes,
- innsikt i det kristne synet på menneskeverdet og i hvilke andre normative kriterier som kristen etikk legger til grunn for sin vurdering av samtidens bioetiske utfordringer,
- kunnskap om hvordan man innen kristen etikk kan bedømme ulike former for fosterdiagnostikk,
- kunnskap om de sentrale spørsmålene i dagens debatt om evtanasi, og om hvordan ulike former for evtanasi kan vurderes på kristne premisser.

LITTERATUR

Austad, Torleiv: "Menneskeverd og menneskerettigheter" i *Utfordringer og ansvar : områdeetikk* / redaktør Svein Olaf Thorbjørnsen. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 21-48.
Carlberg, Axel: "Et utvalg" i *The moral Rubicon : a study of the principles of sanctity of life and quality of life in bioethics*. Lund: Lund University Press, 1998, s. 33-196.

- "Et utvalg" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 1-34.
- Niekerk, Kees van Kooten: "Et utvalg" i *Teologi og bioetik : den protestantisk-teologiske vurdering af bioteknologien i Norden 1972-1991*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 1994, s. 25-157.
- Rae, Scott B. og Paul M. Cox: "Et utvalg" i *Bioethics : a Christian approach in a pluralistic age*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1999, s. 1-193, 279-318.
- Sak KM 13/98 : *Eutanasi - saksorientering* Kirkemøtet, 1998 [cited 2003]. http://www.kirken.no/Besluttende_organer/nyhetDet.cfm?pNyhetId=22&pNyhetKat=1&pVedtakId=43
- Wetlesen, Jon: "Hva slags verdi er menneskeverd? : tre teorier om menneskets moralske status" i *Menneskeverd : humanistiske perspektiver*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1992, s. 7-32.
- Østnor, Lars: "Liv, helse og død" i *Utfordringer og ansvar : områdeetikk* / redaktør Svein Olaf Thorbjørnsen. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 51-78.

ST620 Bioetikk (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

ST620 overlapper med følgende emner: ST619 5 studiepoeng

Emnets studiekraav

Se felles studiekraav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Emnet tar opp til drøfting temaer som gjelder menneskets biologiske liv, helse og død. Det legges vekt på å arbeide med det normative grunnlaget for en kristen bioetikk. Emnet gir også innføring i den faglige debatten på teologisk og filosofisk hold om bioetiske spørsmål.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til hovedtrekkene i noen utvalgte, ikke-teologiske posisjoner innen bioetikken,
- god kunnskap om hvordan det tradisjonelt har vært argumentert fra ulike teologiske hold til bioetiske spørsmål,
- god kunnskap om helhetsoppfatninger av menneskets liv, kroppslighet og død i det bibelske materialet,
- kjennskap til viktige teorier om menneskeverdet og til hvordan de begrunnes,
- innsikt i det kristne synet på menneskeverdet og i hvilke andre normative kriterier som kristen etikk legger til grunn for sin vurdering av samtidens bioetiske utfordringer.

LITTERATUR

- Austad, Torleiv: "Menneskeverd og menneskerettigheter" i *Utfordringer og ansvar : områdeetikk* / redaktør Svein Olaf Thorbjørnsen. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 21-48.
- "Et utvalg" i *Life and death : moral implications of biotechnology* / redaktør Viggo Mortensen. Geneva: Published for the Lutheran World Federation by WCC Publications, 1995, s. 1-34.
- Niekerk, Kees van Kooten: "Et utvalg" i *Teologi og bioetik : den protestantisk-teologiske vurdering af bioteknologien i Norden 1972-1991*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 1994, s. 25-157.
- Rae, Scott B. og Paul M. Cox: "Et utvalg" i *Bioethics : a Christian approach in a pluralistic age*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1999, s. 128-193, 279-318.
- Wetlesen, Jon: "Hva slags verdi er menneskeverd? : tre teorier om menneskets moralske status" i *Menneskeverd : humanistiske perspektiver*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1992, s. 7-32.
- Østnor, Lars: "Liv, helse og død" i *Utfordringer og ansvar : områdeetikk* / redaktør Svein Olaf Thorbjørnsen. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 51-78.

ST621 Mange religioner - én etikk? (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

ST621 overlapper med følgende emner: ST622 5 studiepoeng

Emnets studiekraav

Se felles studiekraav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Emnet tar sitt utgangspunkt i de etiske utfordringene som menneskeheten står overfor, og i mangfoldet av religiøs etikk som forholder seg til slike spørsmål. Emnet belyser ulike religiøse etikk komparativt og fokuserer særlig på muligheter og problemer med hensyn til å nå fram til en felles etikk på tvers av religioner og livssyn. Emnet er tverrfaglig, med bidrag fra religionsvitenskap, filosofi og teologi.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til karakteristiske kjennetegn ved den etikken som vi finner innenfor noen utvalgte religioner (herunder buddhisme, kristendom og islam),
- kjennskap til i hvilken utstrekning det kan sies å foreligge etisk konsens mellom disse tradisjonene, og hva som er de viktigste forskjellene,

- kjennskap til bestrebelser som foregår i vår tid for å etablere en fellesetisk basis mellom de ulike religioner,
- god kunnskap om innholdet i noen utvalgte teorier som har forsøkt å tilrettelegge forholdet mellom ulike religiøs-etiske tradisjoner,
- god kunnskap om hvilken rolle det generelle forholdet mellom etikk og religion spiller i denne sammenheng,
- god kunnskap om hvilke teologiske premisser som må legges til grunn for den kristne etikks tilnærming til problemfeltet,
- innsikt i hvilke muligheter og hvilke begrensninger det ifølge kristen etikk er for en interreligiøs fellesetikk.

LITTERATUR

"Et utvalg" i *Universal ethics : perspectives and proposals from Scandinavian scholars* / redaktør Göran Bexell, et al. The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 2002, s. 3-13, 33-43, 63-83, 107-139.

"Et utvalg" i *A global ethic : the declaration of the Parliament of the World's Religions*. Special ed. / redaktør Hans Küng, et al. London: SCM Press, 1993, s. 11-39.

"Et utvalg" i *Felleskapsetikk i et flerkulturelt Norge : Nansenskolens årbok 1993 : utdrag* / redaktør Inge Eidsvåg. Oslo: Pensumtjeneste, 1994, s. S. 33-128.

"Indian ethics, Buddhist ethics, Classical Chinese ethics, Jewish ethics, Christian ethics, Islamic ethics" i *A Companion to ethics* / redaktør Peter Singer. Oxford: Blackwell Reference, 1991, s. 43-118.

Küng, Hans: "Et utvalg" i *Etikk for verdens fremtid*. Oslo: Land og kirke/Gyldendal, 1991, s. 68-103, 122-149.

McCarthy, Kate: "Reckoning with religious difference : models of interreligious moral dialogue" i *Explorations in global ethics : comparative religious ethics and interreligious dialogue* / redaktør Sumner B. Twiss, et al. Boulder: Westview Press, 2000, s. 73-117.

ST622 Etikk i religioner (10 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

ST622 overlapper med følgende emner: ST621 5 studiepoeng

Emnets studiekraav

Se felles studiekraav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Emnet tar utgangspunkt i de etiske utfordringene som menneskeheten står overfor, og i mangfoldet av religiøs etikk som forholder seg til slike spørsmål. Emnet belyser ulike religiøs etikk komparativt og fokuserer særlig på muligheter og problemer med hensyn til å nå fram til en felles etikk på tvers av religioner og livssyn. Valgemnet er tverrfaglig, med bidrag fra religionsvitenskap og teologi.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til karakteristiske kjennetegn ved den etikk som vi finner innenfor noen utvalgte, store religioner (herunder buddhisme, kristendom og islam),
- kjennskap til i hvilken utstrekning det kan sies å foreligge etisk konsens mellom disse tradisjonene, og hva som er de viktigste forskjellene,
- kjennskap til bestrebelser som foregår i vår tid for å etablere en fellesetisk basis mellom de ulike religioner,
- kjennskap til innholdet i noen utvalgte teorier som har forsøkt å tilrettelegge forholdet mellom ulike religiøs-etiske tradisjoner,
- kjennskap til hvilken rolle det generelle forholdet mellom etikk og religion spiller i denne sammenheng,
- god kunnskap om hvilke teologiske premisser som må legges til grunn for den kristne etikks tilnærming til problemfeltet,
- innsikt i hvilke muligheter og hvilke begrensninger det ifølge kristen etikk er for en interreligiøs fellesetikk.

LITTERATUR

- Bexell, G. and D.-E. Andersson (eds.): *Universal Ethics. Perspectives and Proposals from Scandinavian Scholars*. The Hague/London/New York: Martinus Nijhoff Publishers, 2002, s. 3-83; 107-139
- Eidsvåg, I. (red.): *Fellesskapsetikk i et flerkulturelt Norge*. Nansenskolens årbok 1993. Oslo: Universitetsforlaget, 1993, s. 33-142
- Green, R.M.: *Religion and moral reason: a new method for comparative study*. New York: Oxford University Press, 1988 (utvalg på 70s.)
- Küng, H.: *Etikk for verdens fremtid*. Oslo: Land og Kirke/Gyldendal Norsk Forlag, 1990
- Küng, H. and K.-J. Kuschel (eds.): *A Global Ethic. The Declaration of the Parliament of the World's Religions*. London: SCM Press, 1993, s.11-39
- Singer, P. (ed.): *A Companion to Ethics*. Oxford: Blackwell, 1995, s. 43-57 (Indian ethics); 58-68 (Buddhist ethics); 69-81 (Classical Chinese ethics); 82-90 (Jewish ethics); 91-105 (Christian ethics); 106-118 (Islamic ethics)
- Østnor, L. (red.): *Mange religioner – én etikk?* Oslo: Universitetsforlaget, 1995, s. 39-96; 215-247

ST623 Metodismen og sosial hellighet (10 studiepoeng)

Emne er organisert i tre delemner: A. *Historisk perspektiv* (3p), B. *Aktuelt perspektiv* (3,5p) og C. *Teologisk perspektiv* (3,5p). Emnet gir en fordypning av sosial hellighet innenfor metodistisk teologi og bygger videre på kunnskapen tilegnet i KRL 225 eller KRL 203. Et viktig perspektiv er teologiens anvendelse i en samfunnsmessig kontekst.

Emnets studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Delemer

A. HISTORISK PERSPEKTIV (3 STUDIEPOENG)

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om metodismens sosiale engasjement fra 1700-tallet til i dag

LITTERATUR

Jennings, Theodore W.: *Good news to the poor : John Wesley's evangelical economics*. Nashville: Abingdon, 1990.

"The nature, design, and general rules of our United Societies" i *The Book of discipline of the United Methodist Church in Northern Europe* (2001), s. 93-95.

B. AKTUELT PERSPEKTIV (3,5 STUDIEPOENG)

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om hvorledes metodismen i dag definerer og anvender sin forståelse av sosial hellighet.

LITTERATUR

Heitzenrater, Richard P., red. *The poor and the people called Methodists, 1729-1999*. Nashville, Tenn.: Kingswood Books, 2002.

L-Gonzales, Justo, Jose Miguez Bonino og Peter Gassow: "Et utvalg" i *Rethinking Wesley's theology for contemporary Methodism* / redaktør Randy L. Maddox.

Nashville, Tenn.: Kingswood Books, 1998, s. 161-168, 169-182, 183-195.

"Social principles" i *The Book of discipline of the United Methodist Church in Northern Europe* (2001), s. 121-154.

C. TEOLOGISK PERSPEKTIV (3,5 STUDIEPOENG)

MÅL

Studenten skal

- ha forståelse for den teologiske begrunnelse for sitt samfunnsengasjement.

LITTERATUR

Marquardt, Manfred: *John Wesley's social ethics : praxis and principles*. Nashville: Abingdon Press, 1992.

Witherington, Ben og Amy Laura Hall: "Et utvalg" i *The Wesleyan tradition : a paradigm for renewal* / redaktør Paul Wesley Chilcote. Nashville: Abingdon Press, 2002, s. 52-65, 175-188.

Religionsfilosofi

ST624 Gudstro og gudsbilde (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Dette emnet skal gi fordypning i spørsmålet om tankemessige forutsetninger for gudstro og filosofiske problemer knyttet særlig til den kristne gudslære. Hovedtemaene er naturlig guds-erkjennelse, gudsbevis, ateisme, filosofiens rolle i gudslæren, antropomorfismene og teodiceproblemet.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hva som har vært sentralt i teoriene om naturlig gudserkjennelse, og hva for plass slike teorier skal ha i teologien,
- god kunnskap om de ulike gudsbevis, og hvilken verdi de har som argumenter under logisk, empirisk og teologisk synsvinkel,

- innsikt i hvordan fremveksten av ateisme kan forklares, og hvilke utfordringer den stiller teologien overfor,
- innsikt i hvordan platonsk, aristotelisk og kantiansk filosofi har satt sitt preg på teologiens gudslære og hvordan man i nyere teologi har diskutert den metafysiske arven i gudslæren,
- innsikt i hvilke antropomorfismer som fins i den kristne gudslære og hvilke tankemessige problemer som er knyttet til en antropomorf gudslære,
- innsikt i hvordan teodiceproblemet oppstår, hvordan er det blitt presisert og hvilke teorier eller holdninger man kan møte problemet med.

LITTERATUR

- GRAVEM, P., Gudstro og virkelighetserfaring. Den metafysiske gudstanke som problem i kristen gudslære, belyst ut fra G. Ebeling, E. Jüngel og W. Pannenberg. Oslo, Solum, 1992, s.13-132.
- HUGHES, G.J., *The Nature of God*. London - NY, Routledge, 1995, s.64-189.
- SMART, J.J.C. & HALDANE, J.J. (ed.), *Atheism and Theism*. Oxford, Blackwell (Great Debates in Philosophy), 1996.
- SWINBURNE, R., *The Christian God*. Oxford, Clarendon Press, 1994. (ca.240 s.)
- WIGEN, T., Religionsfilosofi. En bok om tro, fornuft og livets mening. Oslo, Luther Forlag, 1993, s.186-221.

Supplerende litteratur

- HARTSHORNE, C., *Anselm's Discovery. A Re-Examination of the Ontological Proof for God's Existence*. La Salle-Illinois, Open Court, 1965, reprint 1991.
- HENRIKSEN, J.-O., *Gud – fortrolig og fremmed. Ettertanker*. Oslo 2001.
- KENNY, A., *The God of the Philosophers*. Oxford, Clarendon Press, 1979.
- LØNNING, P., *Kan Gud bevises?* Oslo 1979.
- LØNNING, P., *Der begreiflich Ungreifbare. "Sein Gottes" und modern-theologische Denkstrukturen*. Göttingen 1985.
- PRENTER, R., *Guds Virkelighed. Anselm af Canterbury Proslogion oversat og udlagt som en indførelse i teologien*. Fredricia, Lohses Forlag, 1982.
- SWINBURNE, R., *The Existence of God*. Oxford, Clarendon Press, rev.ed. 1991.
- WIGEN, T., "Gud - "innenfor" eller "utenfor" den menneskelige horisont? Skisse av den kantianske problemarven i moderne religionsfilosofi." i *TTK 1/1978*.

ST625 Religiøsitet og religionsmangfold (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Dette emnet skal gi fordypning i spørsmålet om den religionsvitenskapelige utfordring til teologien og de sentrale problemer som reises fordi den kristne tro er innfelt i religionenes verden. Hovedtemaene er religionsvitenskapelig arbeidsmåte, religionsbegrep og religions-teori, religionskritikk og religionsforsvar, forholdet mellom religionene og mulighetene knyttet til religionsteologi.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om hvilke arbeidsmåter har religionsvitenskapen har utviklet, og hvilke områder i teologien slike arbeidsmåter er verdifulle for, samt hvordan man kan gjøre religionshistoriske sammenligninger,
- innsikt i hvilke problemer som er knyttet til det å definere et alment religionsbegrep, og hvilken rolle almen teori om religiøsitet spiller i teologien,
- god kunnskap om hva de ulike religionskritiske teorier går ut på, og hvordan fremveksten av religionskritikk skal forklares,
- innsikt i den moderne teologis forsøk på å imøtegå religionskritikken og hvilke oppgaver religionskritikken stiller teologien overfor,
- innsikt i de ulike teologiske teorier om forholdet mellom religionene, hvordan man fra og med den dialektiske teologi har diskutert forholdsproblemet, og hva man kan si om forholdsproblemet i lys av ulike teorier om sannhet,
- innsikt i sentrale temaer fra diskusjonen om religionsteologi som en egen arbeidsmåte i teologien, og hva for nye premisser religionsteologien gir for det religionsfilosofiske arbeide.

LITTERATUR

- D'COSTA, G. (ed.), *Christian Uniqueness Reconsidered. The Myth of the Pluralistic Theology of Religions*. New York, Orbis Books, 1990, s. 16-46, 119-191 (art. av D'Costa, G., Schwöbel, C., Di Noia, J.A., Newbiggin, L., Moltmann, J., Griffiths, P.J., Milbank, J.)
- KNITTER, P.F., *No other Name? A Critical Survey of Christian Attitudes toward the World Religions*. New York, Orbis Books, (1985) reprint 1996, s.1-167.
- RUUD, I.M. & HJELDE, S. (red.), *Enhet i mangfold? 100 år med religionshistorie i Norge*. Oslo, Tano-Aschehoug, 1998, s. 25-45, 197-280 (art. av Hjelde, S., Krogseth, O., Børresen, K.E., Østberg, S., Aadnanes, P.M.,)

Supplerende litteratur

- BERENTSEN, J.-M., *Det moderne Areopagos. Røster fra den religionsteologiske debatten i vårt århundre*. Stavanger, Misjonshøgskolens Forlag, 1994.
- HICK, J. & KNITTER, P. (RED.), *The Myth of Christian Uniqueness. Toward a Pluralistic Theology of Religions*. New York, Orbis Books, 1987.
- LEIRVIK, O., *Religionsdialog på norsk*. Oslo, Pax, 1996.
- SHARPE, E., *Comparative Religion. A History*. London, Duckworth, 1986.
- SHARPE, E., *Understanding Religion*. London, Duckworth, 1997. (151 s.)
- VROOM, H.M., *Religions and the Truth. Philosophical Reflections and Perspectives*. Grand Rapids, W.B. Eerdmans Publ. Co., 1989.
- WIGEN, T., *Religionsfilosofi. En bok om tro, fornuft og livets mening*. Oslo, Luther Forlag, 1993, s. 155-185.

ST626 Religiøs tro og verdensbilde (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Dette emnet skal gi fordypning i spørsmålet om naturforskningens utfordring til teologien og de sentrale problemer som reises fordi den kristne tro refererer til forhold i naturens verden. Hovedtemaene er naturunder, utviklingslære, verdensbildet som filosofisk og teologisk problem, synet på tid, historie og evighet, og synet på liv og død.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i begrepet om naturunderet som et tankemessig problem, og hva som har stått sentralt i debattene om naturunderet fra den moderne teologi av,
- innsikt i hvilken rolle naturunderet spiller i den kristne tro, og hvordan man skal forholde seg til beretninger om slike under, i Bibelen og i kirkens historie, samt hvordan religionsfilosofien skal stille seg til det å lage filosofisk teori om naturunderet,
- innsikt i debatten om darwinisme og skapelsestro, hva for status utviklingslære har i vitenskapen i dag, og hva for utfordring denne forskning stiller teologien overfor, samt hva for problemstillinger som er viktige i dag når det gjelder å forstå mennesket som natur,
- innsikt i hvilken rolle verdensbilde og oppfatning om den empiriske virkelighet spiller for kristen tro og for religiøs tro generelt, hvordan den religiøse tro berøres av positivistiske og naturalistiske virkelighetsoppfatninger, og hvordan man skal stille seg til teorier om en egen bibelsk virkelighetsoppfatning,
- evne til å drøfte hvilke problemer man i vitenskapsfilosofien i dag knytter til det å skulle formulere et vitenskapelig verdensbilde,
- evne til å drøfte hovedmomentene i et bibelsk syn på tid, historie og evighet, og hva for alternative syn som fins i religionshistorien, samt hvordan teologien skal stille seg til spekulasjon om slike spørsmål i dagens science fiction,
- evne til å drøfte hovedmomentene i det bibelske syn på menneskets liv, død og evige skjebne, og hva for alternative syn som fins i religionshistorien, samt hvordan teologien skal stille seg til spekulasjon om slike spørsmål i nyreligiositeten.

LITTERATUR

- GREGERSEN, N.H. (red.). *Naturvidenskab og livssyn*. København 1994, 17-77, 201-304.
- McGRATH, A.E., *The Foundation of Dialogue in Science and Religion*. Massachusetts-Oxford, Blackwell, 1998. (ca. 200 s.)
- MORTENSEN, V., *Teologi og naturvidenskab. Hinsides ekspansjon og restriksjon*. København, Munksgaard, 1989. (300 s.)

WIGEN, T., *Religionsfilosofi. En bok om tro, fornuft og livets mening*. Oslo, Luther Forlag, 1993, s. 289-321.

Supplerende litteratur

BARROW, J.D., *The Origin of the Universe*. New York, Basic Books (Harper Collins Publishers), 1994

BRÅKENHIELM, C.R., *Människan i världen. Om filosofi, teologi och etik i våra världsbilder*. Uppsala, Acta Univ. Upsaliensis, 1994.

DAVIES, P., *De siste tre minuttene*. Oslo, Universitetsforlaget (overs.) 1996

DREES, W.B. *Religion, Science and Naturalism*. Cambridge, Cambridge Univ. Press, 1996.

McGRATH, A.E., *Bridge-building. Effective Christian apologetics*. Leicester, Inter-Varsity Press, 1992.

SKARD DOKKA, T., "Del II, Orden og under - naturen som religiøst tegn." i Christoffersen, S. Aa., Skard Dokka, T. & Wyller, T., *Tegn og fortolkning*. Oslo, Ad Notam Gyldendal, 1996.

WIGEN, T., "Tid og tidsreiser", i : *TTK 3/98*.

Emner fra masterplanen

ST502 Moralfilosofi, religionspedagogikk og religionsfenomenologi (10 studiepoeng)

For emnebeskrivelse se ST502.

ST503 Postmodernitet som kulturfenomen (10 studiepoeng)

For emnebeskrivelse se ST503.

ST504 Kultur og menneskesyn (10 studiepoeng)

For emnebeskrivelse se ST504.

ST505 Kulturanalyse (10 studiepoeng)

For emnebeskrivelse se ST505.

ST506 Hermeneutikk (5 studiepoeng)

For emnebeskrivelse se ST506.

Studieturer

ST690 Studietur i ST (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Studenten skal

- delta på den forberedende undervisning og på studiereisen
- levere en oppgave på inntil 7-10 sider om emne oppgitt av lærer
- delta i evalueringen av turen

Vurdering

For å bestå ST690 må studenten oppfylle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven.

Mål og innhold

Studieturene går til steder som på ulike måter kan stimulere studiet av den systematiske teologi. Studieturene kan være tverrfaglige i samarbeid med andre teologiske fag.

LITTERATUR

Et samlet pensum på om lag 200 sider.

Åpne fordypningsemner

Studenter som velger åpent fordypningsemne må få disse godkjent av faglærer. Emnet kan ha følgende omfang. Pensumlitteraturen må ha et omfang på 70 sider per studiepoeng. Følgende varianter finnes:

ST691 Åpent fordypningsemne i ST (5 studiepoeng)

ST692 Åpent fordypningsemne i ST (10 studiepoeng)

ST693 Åpent fordypningsemne i ST (15 studiepoeng)

Studieplan

Valgfrie fordypningsemner

Religionsvitenskap

Profesjonsstudiet i teologi (cand. theol.)

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

(Valgfrie fordypningsemner 10-25 studiepoeng)

Innhold

Profesjonsstudiet i teologi.....	116
Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng).....	117
Felles bestemmelser	118
Fordypningsemner i Religionsvitenskap	122
Allmenne emner	122
RV601 Moderne religiøsitet (10 studiepoeng)	122
RV602 Møtet mellom monoteistiske religioner (10 studiepoeng)	123
RV603 Religionsfenomenologi og livssynsforskning (10 studiepoeng)	124
RV604 Religionsfenomenologi og livssynsforskning (5 studiepoeng)	125
Studieturer.....	126
RV690 Studietur i RV (5 studiepoeng).....	126
Åpne fordypningsemner.....	126
RV691 Åpent fordypningsemne i RV (5 studiepoeng)	126
RV692 Åpent fordypningsemne i RV (10 studiepoeng).....	126
RV693 Åpent fordypningsemne i RV (15 studiepoeng).....	126

Profesjonsstudiet i teologi

Valgfrie fordypningsemner	TE504: Ev. luthersk bekj. og lrd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til preke (5p)	PT-504: 7/5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH30 el. AVH55 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypn. studier el.avh.	↑ ↑ ↑ MET5XX Metode (5p)	9. sem

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng. Det finnes fordypnings-emner innenfor følgende kategorier:

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk
 NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk
 KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin
 ST601-693 Fordypningsemner i ST
 PT601-693 Fordypningsemner i PT
 MV601-693 Fordypningsemner i MV
 RV 01-693 Fordypningsemner i RV
 TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

Avhengig av hvilken studieretning en velger, kan en velge 10-25 studiepoeng med fordypningsemner. Fordypningsemnene er enten påbygningsstudium i forhold til et eller flere av de andre emnene i masterstudiet, eller fordypning i et nytt fagområde. Fordypningsemnene skal bidra til faglig fordypning og konsentrasjon i mastergradsstudiet.

Fordypningsemner kan hentes fra hele det teologiske fagfeltet. Masterstudenter kan etter godkjenning av fagrådsleder velge obligatoriske emner fra cand.theol.-planen som fordypningsemner.

Studenten kan fritt komponere sine fordypningsemner innenfor den rammen studiepoeng som står til rådighet for fordypningsemner.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå.

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk

NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk

KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin

ST601-693 Fordypningsemner i ST

PT601-693 Fordypningsemner i PT

MV601-693 Fordypningsemner i MV

RV 01-693 Fordypningsemner i RV

TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Felles bestemmelser

Denne delplanen omfatter valgfrie fordypningsemner i Systematisk teologi, ST601-693.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Fordypningsemner i Religionsvitenskap

Allmenne emner

RV601 Moderne religiøsitet (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet vil gi en generell innføring i hva som er de viktigste elementene i den såkalte nyreligiøse bølge, hvor den har sitt religionshistoriske opphav, og hvilke religiøse behov dette kan tilfredstille hos mennesker i dag. Man skal også arbeide med spørsmålet om påvirkning fra nyreligiøsiteten til folkereliøsiteten, og fokusere på de utfordringer denne situasjon innebærer for den kristne kirke.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i grunnleggende kjennetegn ved moderne religiøsitet både i dens folkelige og dens akademiske fremtoninger
- god kunnskap om nyreligiøsitetens opprinnelse og relasjon til teosofi og antroposofi
- kjennskap til religionssosiologiske perspektiver på folkereliøsitet og nyreligiøsitet
- evne til å drøfte vekselvirkningen mellom folkereliøsitet og nyreligiøsitet
- evne til en drøftelse av det faktiske forholdet mellom moderne religiøsitet og kirkens Kristus-tro
- evne til å gjøre det kristne budskap forståelig overfor mennesker i en nyreligiøs tid

LITTERATUR

Engedal, L.G. & Sveinall, A. T. (red.): Troen er løs. Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereliøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro. Egede Institutt/Tapir: Trondheim 2000, følgende artikler:

Engedal, L.G. & Sveinall, A. T.: "Troen er løs – en introduksjon", s 9-16

Lunestad, J.: "Alternativreligiøsitetens forhold til kirken", s 159-175

Lunestad, J.: "Folketro i Nord-Norge", s 177-189

Skarsaune, O.: "Kristen tro og nyreligiøsitet – oldkirkelige perspektiver" s 261-279

Thelle, N. R.: "Kirken får som fortjent – nyreligiøsitet som motkultur" s 281-295

Sveinall, A.T.: "Nyreligiøsitet og livserfaring – noen refleksjoner med utgangspunkt i sjelesørgerisk praksis" s 311-319

Engelsviken, T.: "Møtet med det religiøse menneske – et missiologisk perspektiv" s 321-331.

Gilhus, I.S. og Mikaelsson, L.: *Kulturens refortrylling. Nyreligiøsitet i moderne samfunn*, Oslo: Universitetsforlaget, 1998 (179s)

Repstad, P.: *Religiøst liv i det moderne Norge. Et sosiologisk kart*, Kristiansand: Høyskoleforlaget 2000, 2.utg. (105s)

Romarheim, A.: *Kristus i Vannmannens tegn: Nyreligiøse oppfatninger av Jesus Kristus*, Oslo: Credo, 1994, s. 9-72; 157-167 (71s)

Romarheim, A: "Mangfold og trend. Religiøse tendenser innenfor forskjellige deler av norsk ukebladvirkelighet" i *Religion og Livssyn* nr. 4/2001, s 11-21

Waage, P. N. & Schiøtz, C.: *Fascinasjon og forargelse. Rudolf Steiner og antroposofien sett utenfra*. Oslo: Pax forlag, 2000 (245s)

Til sammen 710 sider.

RV602 Møtet mellom monoteistiske religioner (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet retter oppmerksomheten mot et tidstypisk trekk i dagens verden: møtet mellom religioner. I vår kulturkrets er særlig møtet mellom kristendom og islam aktuelt, og størstedelen av pensum vil derfor fokusere på dette. Det fokuseres særlig på temaer som gudsbilde og åpenbaring hvor den jødiske, kristne og islamske forståelse belyser hverandre gjensidig.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i likheter og forskjeller mellom islam og kristendom, spesielt hva angår Gudsbilde og åpenbaringsforståelse,
- kjennskap til jødedom, kristendom og islam som "abrahamittiske religioner",
- god kunnskap om islam og dens naboskap med jødedom og kristendom, historisk og aktuelt, i krig og fred,
- evne til å drøfte spørsmålet om de tre religionene har "samme Gud",
- evne til å drøfte møtet mellom de tre religioner slik det tar seg ut fra et jødisk eller muslimsk ståsted,
- evne til å bygge fredfulle menneskelige relasjoner på tvers av religionsgrenser,
- evne til å formulere et kristent standpunkt i en lyttende dialog med representanter for monoteistiske religioner utenom kristendommen.

LITTERATUR

Chapman, C: "Rethinking the Gospel for Muslims" and "The God Who Reveals", i: *Dabru Emet , A Jewish statement on Christians and Christianity*, Baltimore: The Institute for Christian and Jewish Studies, 2000.

- al Faruqi, I. R. (ed.): *Triialogue of the Abrahamic Faiths: Papers presented to the Islamic Studies Group of America, Academy of Religion*, Brentwood: International Institute of Islamic Thought, 1982, s. 1-28.
- Johnson, B.: *Judendomen – i kristet perspektiv*. Lund: 2000.
- Kateregga, B.D. og D.W. Shenk: *Islam och Kristen Tro*, Älvsjö: Verbum, 1983. Eng. utgave: *A Muslim and a Christian i Dialogue*, Scottsdale, Pa: Herald Press 1997.
- Opsal, J.: *Lydighetens veg. Islams veier til vår tid*. Oslo: Universitetsforlaget AS 1994, s. 11-289.
- Siddiqui, A.: *Christian Muslim Dialogue in the Twentieth Century*, Houndmills: Macmillan, 1997, s. 1-78
- Woodberry, J.D.(ed.): *Muslims and Christians on the Emmaus Road: Crucial Issues in Witness among Muslims*, Monrovia: Marc, 1989, s. 105-148.

RV603 Religionsfenomenologi og livssynsforskning (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet vil gi en grunnleggende innføring i sentrale tema innen religions- og livssynsforskningen med fokus på debatten omkring religionsfenomenologi og med eksempler fra aktuelle trender innen religiøsitet og livssyn.

MÅL

Studenten skal ha

- god innsikt i aktuelle problemstillinger angående bruken av religionsfenomenologi som forskningsmetode
- kjennskap til livssynsforskning slik den anvendes på nye religiøse trender i vår tid
- kjennskap til magi og sjamanisme som fenomen, blant naturfolk, i norrøn tid, i samiske tradisjoner og i nyreligiøsiteten
- evne til selvstendig og kritisk drøfting av teoretiske og metodiske spørsmål knyttet til religions og livssynsforskning i relasjon til dagens religiøse situasjon

LITTERATUR

- Breivik, N. O.: "Trommereisen: Mennesket, naturen og ånde verdenen. Grunntrekk ved den moderne sjamanisme" i Mosevoll, A.(red.): *Brytninger i en ny tid*, NLA's årsskrift, Bergen 1996, s.33-52.
- Eliade, M: *Sjamanisme. Henrykkelsens og ekstasens eldgamle kunst*. Oslo, Pax forlag 1998, s.11-47.
- Flood, G.: *Beyond phenomenology: rethinking the study of religion*. London: Cassel 1999
- Geels, A. och Wickström, O.: *Den religiösa människan. En introduktion til religionspsykologin*. Natur och kultur 1999, kap 12, s. 361-400.
- Kurtén, T.: *Tillit, verklighet och värde. Begreppsliga reflexioner kring livsåskådningar hos fyrtioen finska författare*. Bokförlaget Nya Doxa, Lund, s. 7-156.

Solli, Brit: *Seid: Myter, sjamanisme og kjønn i vikingenes tid*. Oslo: Pax forlag 2002, s. 128-197.

Aadnanes, P. M.: *Det nye tusenårsriket. New Age som livssyn*. Oslo, Universitetsforlaget, 1997 s. 25-84 .

RV604 Religionsfenomenologi og livssynsforskning (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet vil gi generell innføring i noen utvalgte sentrale tema innen religions og livssynsforskningen med fokus på debatten omkring mennesket som et religiøst vesen og med eksempler fra aktuelle trender innen religiøsitet og livssyn.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til grunnleggende tema i tilknytning til forståelsen av menneskets religiøsitet
- kjennskap livssynsforskning slik den anvendes på religiøse trender i vår tid
- kjennskap til sjamanisme som fenomen blant naturfolk og i nyreligiøsiteten
- evne til å drøfte teoretiske spørsmål knyttet til religions og livssynsforskning

LITTERATUR

Breivik, N. O.: "Trommereisen: Mennesket, naturen og ånde verdenen. Grunntrekk ved den moderne sjamanisme" i Mosevoll, A.(red.): *Brytninger i en ny tid*, NLA's årsskrift, Bergen 1996, s.33-52.

Eliade, M: *Sjamanisme. Henrykkelsens og ekstasens eldgamle kunst*. Oslo, Pax forlag 1998, s.11-47.

Geels, A. och Wickström, O.: *Den religiösa människan. En introduktion til religionspsykologin*. Natur och kultur 1999, kap 12, s. 361-400.

Kurtén, T.: *Tillit, verklighet och värde. Begreppsliga reflexioner kring livsåskådningar hos fyrtioen finska författare*. Bokförlaget Nya Doxa, Lund, s. 7-156.

Aadnanes, P. M.: *Det nye tusenårsriket. New Age som livssyn*. Oslo, Universitetsforlaget, 1997 s. 25-84 .

Studieturer

RV690 Studietur i RV (5 studiepoeng)

Emnets studiekraav

Studenten skal

- delta på den forberedende undervisning og på studiereisen
- levere en oppgave på inntil 7-10 sider om emne oppgitt av lærer
- delta i evalueringen av turen

Vurdering

For å bestå RV690 må studenten oppfylle studiekraavene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven.

Mål og innhold

Studieturene går til steder som på ulike måter kan stimulere studiet av religionsvitenskapelige problemstillinger, til historiske steder, fagmiljøer eller religiøse miljøer.

LITTERATUR

Et samlet pensum på om lag 200 sider.

Åpne fordypningsemner

Studenter som velger åpent fordypningsemne må få disse godkjent av faglærer. Emnet kan ha følgende omfang. Pensumlitteraturen må ha et omfang på 70 sider per studiepoeng. Følgende varianter finnes:

RV691 Åpent fordypningsemne i RV (5 studiepoeng)

RV692 Åpent fordypningsemne i RV (10 studiepoeng)

RV693 Åpent fordypningsemne i RV (15 studiepoeng)

Studieplan

Valgfrie fordypningsemner

Praktisk teologi

Profesjonsstudiet i teologi (cand. theol.)

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

(Valgfrie fordypningsemner 10-25 studiepoeng)

Innhold

Profesjonsstudiet i teologi.....	129
Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng).....	130
Felles bestemmelser	131
Fordypningsemner i Praktisk teologi	135
Empiriske perspektiver	135
PT601 Religionens rolle i det moderne samfunn (10 studiepoeng)	135
PT602 Gudstro, livserfaring og menighetsliv (10 studiepoeng)	136
Områder av praksisfeltet	137
PT603 Kirkelig ungdomsarbeid (10 studiepoeng).....	137
PT604 Ledelse i kirken (10 studiepoeng)	138
PT605 Samisk kirkeliv (15 studiepoeng) (utformes senere).....	139
PT606 Samisk kirkeliv (10 studiepoeng) (utformes senere).....	139
PT609 Skyld, skam og forsoning (10 studiepoeng)	139
PT610 Hva er prekenens oppgave? Et idèhistorisk perspektiv (10 studiepoeng)	141
PT611 Hva er prekenens oppgave? Et systematisk perspektiv (10 studiepoeng)	141
PT612 Kjønn og preken (5 studiepoeng)	142
PT613 Liturgi mellom tradisjon og fornyelse. (10 studiepoeng)	143
Religionspedagogiske emner	144
PT6XX (utformes senere)	144
Praktisk teologi i metodistisk perspektiv	144
PT6XX Teologi som erfaring i metodistisk tradisjon (utformes senere).....	144
PT6XX Spiritualitet i metodistisk tradisjon (utformes senere)	144
Praksisbaserte emner og studieturer	145
PT681 Praksisbasert fordypningsemne (5 studiepoeng).....	145
PT690 Studietur i PT (5 studiepoeng)	145
Åpne fordypningsemner.....	146
PT691 Åpent fordypningsemne i PT (5 studiepoeng)	146
PT692 Åpent fordypningsemne i PT (10 studiepoeng)	146
PT693 Åpent fordypningsemne i PT (15 studiepoeng)	146

Profesjonsstudiet i teologi

Valgfrie fordypningsemner	TE504: Ev. luthersk bekj. og lrd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til preke (5p)	PT-504 7/5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH30 el. AVH55 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypn. studier el.avh.	↑ ↑ ↑ MET5XX Metode (5p)	9. sem

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng. Det finnes fordypnings-emner innenfor følgende kategorier:

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk
 NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk
 KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin
 ST601-693 Fordypningsemner i ST
 PT601-693 Fordypningsemner i PT
 MV601-693 Fordypningsemner i MV
 RV 01-693 Fordypningsemner i RV
 TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

Avhengig av hvilken studieretning en velger, kan en velge 10-25 studiepoeng med fordypningsemner. Fordypningsemnene er enten påbygningsstudium i forhold til et eller flere av de andre emnene i masterstudiet, eller fordypning i et nytt fagområde. Fordypningsemnene skal bidra til faglig fordypning og konsentrasjon i mastergradsstudiet.

Fordypningsemner kan hentes fra hele det teologiske fagfeltet. Masterstudenter kan etter godkjenning av fagrådsleder velge obligatoriske emner fra cand.theol.-planen som fordypningsemner.

Studenten kan fritt komponere sine fordypningsemner innenfor den rammen studiepoeng som står til rådighet for fordypningsemner.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå.

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk

NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk

KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin

ST601-693 Fordypningsemner i ST

PT601-693 Fordypningsemner i PT

MV601-693 Fordypningsemner i MV

RV 01-693 Fordypningsemner i RV

TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Felles bestemmelser

Denne delplanen omfatter valgfrie fordypningsemner i Systematisk teologi, ST601-693.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Fordypningsemner i Praktisk teologi

Empiriske perspektiver

PT601 Religionens rolle i det moderne samfunn (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet etablerer et sosiologisk perspektiv på religionen og dens rolle i den moderne verden. Det vil presentere nyere utviklingstrekk i forholdet mellom religion og samfunn, både nasjonalt og internasjonalt. Disse utviklingstrekk vil bli drøftet i forhold til ulike sosiologiske modeller, herunder tradisjonell sekulariseringsteori.

MÅL

Studentene skal ha

- innsikt i hva som preger utviklingen av religionens rolle i det moderne samfunn,
- god kunnskap om ulike sosiologiske modeller for å forstå religionens rolle,
- god kunnskap om hvordan religionens samfunnsmessige betydning kan variere mellom ulike land og geografiske områder,
- innsikt i hvilken rolle religion kan spille for sosiale endringer og for sosiale og politiske konflikter,
- evne til å drøfte forholdet mellom religionens private og dens offentlige funksjon, herunder forholdet mellom religion og politikk,
- evne til å drøfte religionssosiologiske utfordringer til teologisk tenkning omkring kirkens rolle i samfunnet.

LITTERATUR

Davie, Grace: *Religion in modern Europe. A memory mutates*. Oxford: Oxford university Press 2000. (218 s.)

Casanova, José: *Public Religions in the Modern World*, Chicago–London: The University of Chicago Press 1994. (226s.)

Enten: McGuire, Meredith B.: *Religion. The Social Context*. 5th ed., Belmont: Wadsworth Thomson Learning 2002 (325s.)

Eller: Furuseth, Inger og Repstad, Pål: *Innføring i religionssosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget 2003. (215 s.)

PT602 Gudstro, livserfaring og menighetsliv (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet etablerer et religionspsykologisk og sjelesørgerisk perspektiv på religiøs erfaring innenfor en kristen kulturkontekst. Det gis en innføring i religionspsykologiens faglige egenart med henblikk på å vise fagets relevans for sjelesørgerisk arbeid i møte med sentrale problemstillinger i nåtidig menighetsliv. Emnet vil tematisk fokusere på religiøs sosialisering og utformingen av et personlig gudsbilde. Videre vil sammenhenger mellom religiøsitet og helse bli belyst, herunder også betydningen av riter og ritualer. Problemdrøftingen skjer innenfor et praktisk-teologisk perspektiv med vekt på veksling mellom teori og praksis, og med fokus på sjelesørgeriske problemstillinger.

MÅL

Studentene skal ha

- innsikt i egenarten i religionspsykologiens fortolkning av religiøs erfaring,
- god kunnskap om hovedtyper av sjelesørgerisk teori,
- god kunnskap om psykodynamiske og sosialpsykologiske teoriers forståelse av gudsrelasjonens og gudsbildets opphav og funksjoner,
- god kunnskap om hovedtrekk i den religiøse utvikling, herunder også religionens funksjon i forhold til mestring av livskriser,
- god kunnskap om sammenhenger mellom religion og helse, herunder også betydningen av riter og ritualer,
- evne til å drøfte forholdet mellom en psykologisk og en teologisk fortolkning av religiøse erfaring,
- evne til å drøfte hvilken betydning religionspsykologisk innsikt kan ha med tanke på sjelesørgerisk praksis.

LITTERATUR

- Engedal, Leif Gunnar: *Gudsrelasjon, primærrelasjoner og den intrapsyke scene. Psykoanalytiske fortolkninger av religiøs erfaring.* Oslo : UniPub forlag, 2003 (70 s)
- Geels, Antoon & Owe Wikström: *Den religiösa människan. En introduction till religionspsykologien .* Stockholm: Natur och Kultur, 1999 (420 s)
- Gerkin, Charles V.: *An Introduction to Pastoral Care.* Nashville : Abingdon Press, 1997 (250 s)
- Hunsinger, Deborah van Deusen: *Theology & Pastoral Counseling. A new Interdisciplinary Approach.* Kap. 4 . Grand Rapids, Mich.: W.B.Eerdmans Pub. Company, 1995. (45 s)

Områder av praksisfeltet

PT603 Kirkelig ungdomsarbeid (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet har to hovedfokus. For det ene fokuserer det på spørsmålet om forholdet mellom religion og ungdomskultur, og hvordan den kan studeres. For det andre fokuserer det på hvordan kirken kan arbeide for ungdom og være en kirke for ungdom.

MÅL

Studenten skal:

- ha god innsikt i hva som kjennetegner vår tids ungdomskultur, og hvilken rolle religion spiller for ungdom
- ha god innsikt i metoder og prinsipper for formidling av kristen tro til ungdom
- evne til å reflektere teologisk over kirkens forhold til unge

LITTERATUR

Paul Otto Brunstad: *Ungdom og livstolkning. En studie av unge menneskers tro og fremtidsforventninger*, KFO Perspektiv nr. 3. Trondheim: Tapir 1998 (270 s.)

Halvårsskrift for praktisk teologi, hefte 1/2002, temanummer "Ungdom i kirken" (artikler av Erling Birkedal, Svein Bjarte Mangersnes, Inge Westly, Gyrid Anne Mangersnes og Jan Ove Ulstein (58s.)

Engedal L.G./Haanes, V. (red.): *Kirke i oppbrudd og forandring*, Trondheim: Tapir akademisk forlag 2003, s. 42–82 (artikler av Kristin Lorentzen og Einar Weider) (35s)

Dean, Kenda Creasy / Foster, Ron: *The Godbearing Life. The art of Soul Tending for Youth Ministry*, Nashville: Upper Room Books 1998 (200 s.)

Borgman, Dean: *When Kumbaya Is Not Enough. A Practical Theology for Youth Ministry*. Peabody MA: Hendrickson Publishers 1997. (230 s.)

Cray, Graham: *Postmodern culture and youth discipleship : commitment or looking cool?* Grove pastoral series 76, Cambridge: Grove Books 1998 (24 s.)

Cray, Graham: *Youth congregations and the emerging church*, Grove evangelism series 57, Cambridge: Grove Books 2002 (25 s.)

Supplerende litteratur

Birkedal, Erling: "Noen ganger tror jeg på Gud, men ...?" *En undersøkelse av gudstro og erfaring med religiøs praksis i tidlig ungdomsalder*, KIFO Perspektiv nr. 8, Trondheim: Tapir akademisk forlag 2001. (250 s)

Kvalvaag, Robert W.: *Det guddommelige jeg. Nyreligiøsitet og religiøse strømninger i moderne ungdomskultur*. Bergen: Fagbokforlaget 2003. (135).

Senter, Mark H. (ed.): *Four Views of Youth Ministry*, Grand Rapids MI: Zondervan 2001. (160s.)

Strommen, M / Hardel, R.A: *Passing on the Faith. A Radical New Model for Youth and Family Ministry*. Winona MN: Sait Mary's Press 2000. (306 s.)

PT604 Ledelse i kirken (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet arbeider med organisasjonsteoretiske og teologiske perspektiver på ledelse i kirken. Emnet omhandler også perspektiver på konflikt og konfliktløsning.

MÅL

Studentene skal ha

- god kunnskap om ulike teoretiske perspektiver på ledelse
- god kunnskap om viktige problemstillinger knyttet til ledelse i Den norske kirke
- kjennskap til konfliktmekanismer i en kirkelig sammenheng
- evne til å reflektere teologisk over lederskap og konflikter i en kirkelig sammenheng.

LITTERATUR

Harald Askeland: *Ledere og lederroller*. KIFO Rapport nr. 7, Trondheim: Tapir 1998. (296s.)
Helge Hernes: *Folket og hyrdene. Et program for levende menigheter*. Oslo: Genesis forlag 2002. (160 s.)

Stålsett, G / Kvamme, O.A. (red.): *Personalkonflikt i kirken. En konferanserapport*. Det praktisk-teologiske seminars skriftserie nr. 1: Oslo 1998. (100s.)
Skjevesland, Olav: *Morgendagens menighet. Ledelse og livsform*. Oslo: Verbum 1998. (179s.)

SUPPLERENDE LITTERATUR

Morten Huse (red.): *Prest og ledelse*, Oslo: Verbum 2000.
Ledelse i kirken. Artikkelsamling. Oslo: Kirkens arbeidsgiverorganisasjon 2003.
Terje Torkelsen: *På livet løs. En praktisk-teologisk studie av medarbeideres erfaringer fra helsefarlige konflikter i Den norske kirke*. KIFO Perspektiv nr. 13, Trondheim: Tapir akademisk forlag 2003.

PT605 Samisk kirkeliv (15 studiepoeng) (utformes senere)

PT606 Samisk kirkeliv (10 studiepoeng) (utformes senere)

PT609 Skyld, skam og forsoning (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet gir en grunnleggende innføring i skyldens og skammens egenart. Det er et mål å bidra til en dypere forståelse av hvordan mennesker i vår kultur erfarer skyldens og skammens virkelighet, og hvordan kirkelig praksis kan åpne veier mot forsoning og tilgivelse. Emnets faglige hovedperspektiv er praktisk-teologisk og sjelesørgerisk.. Det legges vekt på en tverrfaglig drøfting av emnene der teologiske, kulturanalytiske og psykologiske fortolkninger gjensidig får belyse og utfordre hverandre.

MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om skyldens egenart og dynamikk slik den framtrer og fortolkes i en sjelesørgerisk kontekst
- ha god kunnskap om skammens egenart og dynamikk slik den framtrer og fortolkes i en sjelesørgerisk kontekst
- ha god kunnskap om kirkens praksis og ordninger for skriftemål

- ha evne til å reflektere over sammenhenger mellom sosio-kulturelle endringer og individuelle erfaringer knyttet til skyld og skam
- ha evne til å analysere og drøfte sjelesørgeriske utfordringer knyttet til forsoningsprosesser i møte med skyld og skam

LITTERATUR

Studenten gjør i samarbeid med ansvarlig faglærer et utvalg fra litteraturlisten nedenfor. Utvalget skal samlet sett dekke både teologisk, sjelesørgerisk, kulturanalytisk og psykologisk fagstoff.

- Pattison, Stephen : *Shame. Theory, therapy, teology.* (Cambridge, 2000 - 250 s)
 Capps, Don : *The Depleted Self. Sin in a Narcissistic Age*
 (Minneapolis, 1993 – 175 s)
 Fowler, James W. : *Faithful Change. The Personal and Public Challenges of Postmodern Life.* (Nashville, 1996 - 246 s)
 McFadyen, Alistair : *Bound to Sin. Abuse, Holocaust and the Christian Doctrine of Sin*
 (Cambridge, 2000 - 255 s)
 Alpers, Robert H. : *Shame. A Faith Perspective* (New York, 1995 - 148 s)
 Henriksen, Jan-Olav : *Imago Dei. Den teologiske konstruksjonen av menneskets identitet*
 (Oslo , 2003 - 426 s)
 Leer-Salvesen, Paul : *Min skyld* (Oslo, 2002 - 105 s)
 Wyller, Trygve (red.) : *Skam. Perspektiver på skam, ære og skamløshet i det moderne*
 (Oslo, 2001 -)
 Riksen, Knut Inge : ”Mennesket, skammen og kulturen”, i *Apollon* 4 (1998)
 Anstorp T.; Hovland B.I; Torp E. (red.): *Fra skam til verdighet. Teologisk og psykologisk arbeid med vold og seksuelle overgrep* (Oslo 2003 - 242 s)
 Olivius, Anders : *Handbok för själavård och bikt* (Stockholm, 1988 - 256 s)
 Patton, John : *Is Human Forgiveness Possible. A Pastoral Care Perspective*
 (Nashville, 1985 - 189 s)
 Kaufman, Gershen : *Shame. The Power of Caring* (Rochester, 1992 – 261 s)
 Hauge, Astri : “Skal vi tilgi mer enn Gud”, *Tidsskrift for Sjelesorg* 1 (1991 – 12 s)
 Worthington, Everett L. Jr.(ed.) : *Dimensions of Forgiveness. Psychological Research and Theological Perspectives* (Philadelphia, 1998 - 368 s)
 Jones, L. Gregory : *Embodying Forgiveness. A Theological Analysis*
 (Grad Rapids, Mich. 1995 - 313 s)
 Gassin, Lisa : “Interpersonal Forgiveness from an Eastern Orthodox Perspective”, *Journal of Psychology and Theology* 3 (2001 - 13 s)
 Sandage, Steven J. : ”Contextualizing Models of Humility and Forgiveness: A Reply to Gassin”; *Journal of Psychology and Theology* 3 (2001- 11 s)

PT610 Hva er prekenens oppgave? Et idèhistorisk perspektiv (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet er et fordypningsemne i homiletikk. Det skal gi studenten en forståelse av hvordan synet på forkynnelseens plass og oppgave har utviklet seg gjennom kirkens historie. Emnet fokuserer utviklingen fram til og med reformasjonen og særlig Luthers prekenforståelse; men det inkluderer også en fremstilling av utviklingen fram til nyere tid. Gjennom et slikt historisk anlagt studium gis studenten impulser til å utvikle sin egen forståelse av forkynnelseens plass og oppgave i kirken.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i noen sentrale forkynneres prekenform og prekenforståelse gjennom kirkens historie.
- innsikt i utviklingen av prekenforståelsen gjennom kirkens historie.
- evne til å drøfte hva som er forkynnelseens plass og oppgave i kirken.

LITTERATUR

Nørager Pedersen, A. F.: *Prædikenens idéhistorie*, København, 1980 (380 s.)

H. Ivarsson: *Predikans Uppgift*, Lund, 1973, s. 17 – 81 (65 s.)

S. Borgehammar (red): *Från tid och evighet. Predikningar från 200-tal til 1500-tal*, Skellefteå, 1992 (300 s.)

PT611 Hva er prekenens oppgave? Et systematisk perspektiv (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet er et fordypningsemne i homiletikk. Det skal gi studenten en prinsipiell forståelse av hva som er forkynnelsen plass og oppgave i dagens kirke. Emnet gir en innføring i en klassisk

luthersk prekenforståelse samtidig som det fokuserer de særlige utfordringer som forkynnelsen møter i et postmoderne kulturklima. I denne sammenheng gis bruken av bilder og fortellinger, samt spørsmålet om kontekstens og tilhørerens plass i forkynnelsen særskilt oppmerksomhet.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til prinsipielt å drøfte forkynnelsens vesen og oppgave i kirken
- i møte med samtidens utfordringer
- forståelse av forkynnelsen som lov og evangelium
- forståelse for kontekstens og tilhørerens betydning i forkynnelsen
- evne til å reflektere over bruken av bilder, fortellinger og metaforer i forkynnelsen

LITTERATUR

Wingren, G.: *Predikan*, Lund, 1960 (310 s.)

Allen, R.; Blaisdell, B.S. & Johnston, S.B.: *Theology for Preaching. Authority, Truth and Knowledge of God in a Postmodern Ethos*, Nashville, 1997 (205 s.)

Hughes, R.G. & Kysar, R.: *Preaching Doctrine. For the Twenty-First Century*. Minneapolis: Fortress Press 1997 (120 s.)

Fra Halvårsskrift for Praktisk teologi (Temanummer om homiletikk), nr. 1/2001:

Halvor Nordhaug: *Prekenen som livstolkning*

John Steinar Jakobsen: *Etisk veiledning fra prekestolen*

Gunnar Minestrømmen: *Preike og kontekstualitet*

Jan Kåre Jakobsen: *Ein gledebodskap for vellukka*

Hannu Komulainen: *Det som hörs i predikan*

Jørund N. Grønning: *Vi, du eller dere?*

(Totalt 65 s.)

Fra Halvårsskrift for Praktisk teologi, nr. 2/2002:

Tore Skjæveland: *Kven preikar presten egentlig til?*

(15 s.)

PT612 Kjønn og preken (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemer/valgemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Emnet er et fordypningsemne i homiletikk. Det vil gi studenten fordypet innsikt i hvilken betydning spørsmålet om kjønn har for språk og kommunikasjon generelt, og for kirkens

forkynnelse spesielt. Emnet skal stimulere til kritisk gjennomgang av egen prekenstil og eget prekenideal.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i særpreg som kan observeres mellom menn og kvinner i språkbruken generelt og i forkynnelsen spesielt
- evne til å reflektere over på hvilken måte kjønnsperspektivet utfordrer til kritisk revisjon av ens egen prekenform.

LITTERATUR

Bull, Tove: "Kor står – kor går – språk- og kjønnsforskninga?" i *Språk, språkbruk och kön : rapport från ASLA:s nordiska symposium, Uppsala, 7-9 november 1991*. ASLA's skriftserie nr. 5. Uppsala: ASLA, 1992, s. 3–17

Nordhaug, Halvor: "Kjønn og preken" i *Halvårsskrift for praktisk teologi* nr. 2 (1997), s. 13–27

Norèn, Carol M.: *The Woman in the Pulpit*. Nashville: Abingdon, 1992 (175 s.)

Smith, Christine M.: *Weaving the sermon : preaching in a feminist perspective*. Louisville: Westminster, 1989 (164 s.)

PT613 Liturgi mellom tradisjon og fornyelse. (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles fordypningskrav for fordypningsemner (10 studiepoeng). Artikkelen skal skrives med referanse til en observasjon av et nærmere angitt antall gudstjenester.

Vurdering

Se fellesbestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Det siste tiåret har fornyelsen av gudstjenestelivet stått sentralt på den økumeniske agenda og hos en rekke av våre søsterkirker. Ett av temaene i dette arbeidet har vært forholdet mellom kirkens tradisjon, den moderne og stadig mer globale kultur og behovet for et stedegent uttrykk. Dette studiet vil gi en innføring i noen representative bidrag til den liturgiske teologien for å drøfte hvordan denne kan levere premisser for liturgisk arbeid og nyutvikling i vår kirke.

MÅL

Studentene skal ha:

- God innsikt i og evne til å anvende liturgisk teologi som et kritisk og praktisk perspektiv på kirken i samfunnet.

- God kjennskap til hovedstrømningene i den liturgiske fornyelse i Den Norske Kirke de siste tiårene.
- Innsikt i på hvilke måter kirken formidler grunnleggende verdier og antropologi gjennom sine liturgiske handlinger.
- Ferdighet i å observere, analysere og drøfte kommunikasjonsevnen i en liturgisk handling.
- Innsikt i og evne til å drøfte hvilke fellesskaps- og samarbeidsformer som bør utvikles for å virkeliggjøre en liturgisk fornyelse i folkekirkelig kontekst.
- Innsikt i og evne til å analysere og arbeide fram liturgiske tekster og handlinger.

LITTERATUR

Ø. Bjørdal, *Tro og tilbedelse : skisser til en liturgisk teologi*, Oslo 1986. (130 sider)
 G. Lathrop, *Holy Ground. A Liturgical Cosmology*. Minneapolis 2003. (230 sider)
 S. A. Stauffer (ed), *Worship and Culture in Dialogue*. Geneve 1994. (220 sider)

I tillegg legger studenten opp et selvvalgt lesepensum på c. 150 sider etter avtale med faglærer.

Støttelitteratur

- H.Fæhn, *Messe med mening* [Liturgisk skriftserie ; nr 4] Oslo 1998. (120 sider)

Religionspedagogiske emner

PT6XX (utformes senere)

Praktisk teologi i metodistisk perspektiv

PT6XX Teologi som erfaring i metodistisk tradisjon (utformes senere)

PT6XX Spiritualitet i metodistisk tradisjon (utformes senere)

Praksisbaserte emner og studieturer

PT681 Praksisbasert fordypningsemne (5 studiepoeng)

Gjennom praksisbasert fordypningsemne tilbys studentene en mulighet til fordypet refleksjon over praksis på et spesialisert felt. Studentene kan her få godskrevet praksis fra frivillig eller lønnet engasjement ved siden av studiet. En vil kunne godkjenne slik praksis hvis den innrettes slik at studenten står under veiledning på praksisstedet og praksisen knyttes opp mot et teorigrundstykke. Studenten må selv sørge for praksissted og veiledning på praksisstedet. Veileder må godkjennes av MF.

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha gjennomført godkjent og bekreftet praksis av minimum 40 timers omfang under veiledning (minimum 4 veiledningssamtaler à 1 time),
- levere en logg over gjennomført praksis,
- en oppgave på 2800-4000 ord som setter praksiserfaringer i relasjon til det fastsatte lesepensum,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emne PT681 må alle studiekraavene være oppfylt. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av innlevert oppgave.

Mål og innhold

Studenter kan ta fordypning ved å gjennomføre en avtalt kirkelig relatert praksis på minimum 40 timer. Til dette knyttes et teorigrundstykke med relevans for det valgte praksisfeltet. Studiet av emnet blir en trening i teologisk refleksjon over praksis. Praksis kan i større grad enn i de obligatoriske PT-emnene være spesialisert, f.eks. i fengsel, ungdomsarbeid, Tomas-messearbeid, diakonalt arbeid, konfirmentarbeid, kirkelig kulturarbeid.

MÅL

Studentene skal ha

- evne til refleksjon over kirkelig praksis ut fra relevant faglitteratur

LITTERATUR

Et pensum på om lag 200 sider fastsettes i samråd med faglærer.

PT690 Studietur i PT (5 studiepoeng)

Emnets studiekraav

Studenten skal

- delta på den forberedende undervisning og på studiereisen
- levere en oppgave på inntil 7-10 sider om emne oppgitt av lærer
- delta i evalueringen av turen

Vurdering

For å bestå emne PT690 må studenten oppfylle studiekravene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven.

Mål og innhold

Studieturene går til steder som på ulike måter kan stimulere studiet av den praktiske teologi. Studieturene kan være tverrfaglige i samarbeid med andre teologiske fag.

LITTERATUR

Et samlet pensum på om lag 200 sider.

Åpne fordypningsemner

Studenter som velger åpent fordypningsemne må få disse godkjent av faglærer. Emnet kan ha følgende omfang. Pensumlitteraturen må ha et omfang på 70 sider per studiepoeng. Følgende varianter finnes:

PT691 Åpent fordypningsemne i PT (5 studiepoeng)

PT692 Åpent fordypningsemne i PT (10 studiepoeng)

PT693 Åpent fordypningsemne i PT (15 studiepoeng)

Studieplan

Valgfrie fordypningsemner

Det nye testamente og Gresk

Profesjonsstudiet i teologi (cand. theol.)

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

(Valgfrie fordypningsemner 10-25 studiepoeng)

Innhold

Profesjonsstudiet i teologi.....	149
Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng).....	150
Felles bestemmelser	151
Fordypningsemner i Det nye testamente og Gresk	155
NT – studium av skrifter	155
NT601 Galaterbrevet og retorikk (15 studiepoeng).....	155
NT602 Romerbrevet i historisk og teologisk kontekst	156
(20 studiepoeng)	156
NT603 Hebreerbrevet som kristen tolkning av GT	156
(5 studiepoeng)	156
NT604 Johannes åpenbaring (5 studiepoeng)	157
Historie og kulturhistorie	158
NT605 Jødedommen på nytestamentlig tid (10 studiepoeng).....	158
NT606 Kvinner i den eldste kirke (10 studiepoeng)	159
NT607 Dødehavsrullene og Det nye testamente	160
(5 studiepoeng)	160
NT608 Kulturkunnskap (5 studiepoeng).....	160
Språklig særemne	161
NT609 Fordypningsemne i gresk språk og kultur (15 studiepoeng).....	161
Studieturer.....	167
NT690 Studieturer i NT: Israel, Hellas, Tyrkia, Roma.....	167
(5 studiepoeng)	167
Åpne fordypningsemner.....	168
NT 691 Åpent fordypningsemne i NT (5 studiepoeng)	168
NT 692 Åpent fordypningsemne i NT (10 studiepoeng)	168
NT 693 Åpent fordypningsemne i NT (15 studiepoeng)	168

Profesjonsstudiet i teologi

Valgfrie fordypningsemner	TE504: Ev. luthersk bekj. og lrd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til preke (5p)	PT-504: 7/5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH30 el. AVH55 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypn. studier el.avh.	MET5XX Metode (5p)	9. sem

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng. Det finnes fordypnings-emner innenfor følgende kategorier:

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk
 NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk
 KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin
 ST601-693 Fordypningsemner i ST
 PT601-693 Fordypningsemner i PT
 MV601-693 Fordypningsemner i MV
 RV 01-693 Fordypningsemner i RV
 TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

Avhengig av hvilken studieretning en velger, kan en velge 10-25 studiepoeng med fordypningsemner. Fordypningsemnene er enten påbygningsstudium i forhold til et eller flere av de andre emnene i masterstudiet, eller fordypning i et nytt fagområde. Fordypningsemnene skal bidra til faglig fordypning og konsentrasjon i mastergradsstudiet.

Fordypningsemner kan hentes fra hele det teologiske fagfeltet. Masterstudenter kan etter godkjenning av fagrådsleder velge obligatoriske emner fra cand.theol.-planen som fordypningsemner.

Studenten kan fritt komponere sine fordypningsemner innenfor den rammen studiepoeng som står til rådighet for fordypningsemner.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå.

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk

NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk

KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin

ST601-693 Fordypningsemner i ST

PT601-693 Fordypningsemner i PT

MV601-693 Fordypningsemner i MV

RV 01-693 Fordypningsemner i RV

TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Felles bestemmelser

Denne delplanen omfatter valgfrie fordypningsemner i Systematisk teologi, ST601-693.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Fordypningsemner i Det nye testamente og Gresk

NT – studium av skrifter

NT601 Galaterbrevet og retorikk (15 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (15 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (15 studiepoeng)

Mål og innhold

I antikken spilte retorikken – kunsten å argumentere – en avgjørende rolle i samfunnet. Nyere forskning har gjenoppgitt verdien av den antikke retorikk også når det gjelder å tolke nytestamentlige tekster. Dette emne gir innsikt i antikkens retorikk og hvordan det kan anvendes på eksempelvis Galaterbrevet.

MÅL

Studentene skal ha

- god kunnskap om hvordan retorikk ble anvendt i antikken
- god kunnskap om debatten til bruken av antikk retorikk i tolkningen av Det nye testamente
- god kunnskap om galaterbrevet og de innledningsspørsmål som knytter seg til det
- evne til å fortolke galaterbrevet på grunnlag av den greske tekst

GRESK TEKST

Galaterbrevet

LITTERATUR

Andersen, Øivind: *I retorikkens hage*. Oslo: Universitetsforlaget, 1995.

Baasland, Ernst: "Retorikk i Det nye testamente og i dagens preken" i *Halvårsskrift for praktisk teologi : tilleggshefte til Luthersk kirketidende*, nr. 2 (1987), s. 3-11.

Morland, Kjell Arne: "Retorikken er verd en renessanse!" i *Halvårsskrift for praktisk teologi : tilleggshefte til Luthersk kirketidende*, nr. 1 (1992), s. 3-11.

Witherington, Ben: *Grace in Galatia : a commentary on St Paul's letter to the Galatians*. Edinburgh: T&T Clark, 1998.

Supplerende litteratur

Hietanen, Mika: *Galaterbrevet i ljuset av en retorisk analys*. Åbo: Åbo akademi, 1998.

NT602 Romerbrevet i historisk og teologisk kontekst

(20 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (20 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (20 studiepoeng)

Mål og innhold

Gjennom studiet av Romerbrevets greske tekst vil dette emne gi fordypning i den historiske og teologiske sammenheng som dette viktige skrift hører hjemme i. Emnet studeres eksegetisk gjennom en større kommentar og gjennom faglige artikler som har spilt en særlig rolle i brevets nyere forskningshistorie.

MÅL

Studentene skal ha

- god kunnskap om brevet, dets innledning og de spørsmål som knytter seg til dette
- god innsikt i brevets teologi og sentrale spørsmål knyttet til fortolkningen av brevet
- evne til å fortolke brevet på grunnlag av den greske tekst

GRESK TEKST

Romerbrevet

LITTERATUR

Donfried, Karl P., red. *The Romans debate*. Rev. and expanded ed. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1991.

Fitzmyer, Joseph A.: *Romans : a new translation with introduction and commentary*. New York: Doubleday, 1993.

NT603 Hebreerbrevet som kristen tolkning av GT

(5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Hebreerbrevet gir en reflektert og dyptpløyende tolkning av Jesu person og verk i lys av de hellige skrifter. Den gamle pakt oppfylles i den nye. Som Guds Sønn og som ypperstepresten etter Melkisedeks vis står Jesus over Mose og englene, og har ved sin offerdød en gang for alle åpnet adgang inn til den himmelske helligdom. Gjennom brevets teologi føres leserne inn tidlig kristen skrifttolkning

MÅL

Studentene skal ha

- god kunnskap om Hebreerbrevet og de innledningsspørsmål som knytter seg til det
- innsikt i skriftets teologi og den skrifttolkning som ligger til grunn for dette
- evne til å fortolke utvalgte tekster på grunn lag av den greske tekst

GRESK TEKST

Heb 1,1-2,18; 4,14-5,10; 7,1-8,5; 9,11-10,22

LITTERATUR

Isaacs, Marie E.: *Sacred space : an approach to the theology of the Epistle to the Hebrews*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1992.

Som kommentar kan leses

Koester, Craig R.: *Hebrews : a new translation with introduction and commentary*. New York: Doubleday, 2001.

NT604 Johannes åpenbaring (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Bibelens siste skrift har en egen sjanger. Ikke minst det visjonære symbolspråk i boken med mange innslag av tallsymbolikk har gjennom kirkens historie ofte blitt brukt til spekulative teorier om "de siste tider". Skriftets særskilte sjanger reiser spennende historiske, teologiske og hermeneutiske spørsmål. Utvalget av tekster legger opp til at skriftet skal studeres med særlig henblikk på en helhetsforståelse

MÅL

Studentene skal ha

- god kunnskap om skriftet og de innledningsspørsmål som knytter seg til det
- god innsikt i skriftets tolkningshistorie
- evne til å fortolke utvalgte tekster på grunn lag av den greske tekst

GRESK TEKST

Joh.Åp. 1,1-2,11; 5; 12-13; 19,11-16; 20,1-21,8; 22,1-7

LITTERATUR

Bauckham, Richard: *The theology of the Book of Revelation*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

Som kommentar kan leses en av flere

Boring, M. Eugene: *Revelation*. Louisville, Ky.: John Knox Press, 1989.

Mounce, Robert H.: *The Book of Revelation*. Rev. ed. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1998.

Eller tilsvarende

Historie og kulturhistorie

NT605 Jødedommen på nytestamentlig tid (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Jødedommen i det 1. århundre var ingen enhetlig størrelse, men omfattet ulike retninger og grupperinger. De hadde likevel en felles arv i Tanak (GT). Emnet vil gi innsikt i den jødiske kultur som Jesus og de første kristne levde i.

MÅL

Studenten skal

- ha god innsikt i jødisk religion, kultur og identitet på nytestamentlig tid
- ha god innsikt i de viktigste skillelinjer mellom ulike religiøse retninger i jødedommen på Jesu tid
- ha evne til hermeneutisk og teologisk refleksjon omkring det at Jesus var jøde

TEKSTER I OVERSETTELSE

200 sider fra GT-apokryfene, pseudepigrafene, Qumran, Filon, Josefus eller rabbinsk litteratur valgt i samråd med faglærer.

LITTERATUR

Hegstad, Harald: "Hedningenes frelser eller Israels Messias? : til spørsmålet om den teologiske og kristologiske betydningen av at Jesus var jøde" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 64, nr. 2 (1993), s. 81-94.

Kvalbein, Hans: *Blant skriftlærde og fariseere : jødedommen i oldtiden*. Oslo: Verbum, 1984.

Moxnes, Halvor: "Jøden" i *Jesus : år 2000 etter Kristus* / redaktør Halvor Moxnes. Oslo: Universitetsforlaget, 2000, s. 52-83.

Skarsaune, Oskar: "Et utvalg" i *In the shadow of the temple : Jewish influences on early Christianity*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2002, s. 23-145.

100 sider sekundærlitteratur i tilknytning til kildetekstene, valgt i samråd med faglærer

NT606 Kvinner i den eldste kirke (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

På mange måter var Jesu holdning til kvinnene oppsiktvekkende. I de eldste menigheter spilte kvinnene mange steder en sentral rolle. Paulus fremhevet også klart likeverdet mellom mann og kvinne. Men det finnes også tekster som argumenterer ut fra et patriarkalsk familiemønster, og som synes å innebære begrensninger for kvinnes oppgaver i menigheten. Emnet er bygget rundt noen sentrale tekster fra Det nye testamente. Disse tekster forutsettes studert på grunnlag av den greske tekst. (se nedenfor)

MÅL

Studentene skal ha

- kjennskap til hvilken plass kvinnene hadde i det antikke samfunn og i de første kristne menigheter,
- kjennskap til hvordan man kan lese og forstå de såkalte hustavler,
- kjennskap til hvordan vi kan tolke spenningen mellom tekster som framhever likeverdet mellom kvinne og mann og tekster som legger begrensninger på kvinnes aktivitet i menigheten.

GRESK TEKST

Mark 16,1-8; Luk 8,1-3; 10,38-42; Rom 16,1-8; Gal 3,19-29; Efes 5,21-6,9; 1 Tim 2,1-3,7; 1 Pet 2,18-3,9

LITTERATUR

Keener, Craig S.: *Paul, women & wives : marriage and women's ministry in the letters of Paul*. Peabody, MA: Hendrickson, 1992.

MacDonald, Margaret Y.: *Early Christian women and pagan opinion : the power of the hysterical woman*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.

Witherington, Ben: "Et utvalg" i *Women in the earliest churches*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, s. 128-182.

NT607 Dødehavsrullene og Det nye testamente

(5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Funnet av Dødehavsrullene ved Qumran har kastet nytt lys over jødedommen på nytestamentlig tid. Emnet vil gi innsikt i Qumran-samfunnet, dets skrifter og forbindelseslinjene mellom Dødehavsrullene og NT.

MÅL

Studentene skal ha

- innsikt i Qumranssamfunnets liv og fromhet, deres teologi og skrifttolkning
- innsikt i hvordan Dødehavsrullene kan kaste lys over Det nye testamente og urkristendommen

TEKSTER I OVERSETTELSE

"Damaskusskriftet (CD I); utvalg fra Menighetsregelen (1QS I-VIII samt 1QSa); utvalg fra pesherkommentarene (4QpPsalm 37; 1QpHab I-II.V:VII-XIII; 4QpNah; 4QFlor); utvalg fra Takkesalmene (1QH I,1-II,19, VII,26-33; IX,3-14); Halakhisk brev (4QMMT); Arameisk apokalypse (4Q246); Messiansk apokalypse (4Q521); 4QBeatitudes (4Q525)" i *The Dead Sea scrolls translated : the Qumran texts in English*. 2nd. ed. / redaktør Florentino García Martínez. Leiden: Brill, 1996, s. ikke angitt.

LITTERATUR

"Et utvalg" i *Dødehavsrullene : funn og forskning i 50 år* / redaktør Renate Banschbach Eggen, et al. Trondheim: Tapir, 1997, s. 47-70, 95-136, 211-225.

Ruager, Søren: *Dødehavsrullerne og Det nye Testamente : en bibelteologisk sammenligning*. Randers: Konvent for Kirke og Theologi, 1995.

VanderKam, James C.: "Et utvalg" i *The Dead Sea scrolls today*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1994, s. 1-119, 187-201.

NT608 Kulturkunnskap (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

NT608 overlapper med følgende emne:	NT609	5	studiepoeng
-------------------------------------	-------	---	-------------

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

De første kristne var en del av den jødisk-hellenistiske kulturen. I arbeidet med nytestamentlige tekster er kjennskap til denne kulturen viktig. Emnet består av et tekstutvalg i oversettelse samt en nyere helhetsfremstilling.

MÅL

Studentene skal ha

- kjennskap til jødisk hellenistisk kultur,
- innsikt i hvordan slik kjennskap kan ha betydning for tolkningen av nytestamentlige tekster.

TEKSTER

"Et utvalg" i *Den nytestamentlige tids historie* / redaktør Sigfred Pedersen. Århus: Aarhus universitetsforlag, 1994, s. 413-424, 428-436, 439-459.

"Sirak 24, Visdommens bok 13-15, 1 Makkabeerbok 1-2" i *Det gamle testaments apokryfiske bøker : de deuterokanoniske bøker*. Oslo: Det Norske bibelselskap, 1988, s. ikke oppgitt.

LITTERATUR

Et utvalg" i *Den nytestamentlige tids historie* / redaktør Sigfred Pedersen. Århus: Aarhus universitetsforlag, 1994, s. 20-75, 97-113, 117-203, 227-234, 278-338.

Språklig særemne

NT609 Fordypningsemne i gresk språk og kultur (15 studiepoeng)

Felles mål

Fordypningsemnet i gresk språk og kultur er et tilbud til studenter som ønsker å skaffe seg en bredere basis for arbeidet med bibelske og tidligkristne tekster på gresk. Emnet skal sette studentene bedre i stand til å håndtere ukjente tekster. Fordypningsemnet vil også kunne være nyttig i andre studiesammenhenger, som f.eks. historie, idéhistorie, religionshistorie, patristikk, kunsthistorie og arkeologi (med vekt på hellenistisk og tidlig kristen tid). NT 609 forutsetter greskkunnskaper lik GR 151 eller tilsvarende.

Fordypningsemnet i gresk språk og kultur er utformet med en rekke *emnevarianter*. Det har som felles mål å gi:

- fordypet innsikt i den religiøse, kulturelle og historiske konteksten for Det nye testamente og for fremveksten av den kristne kirke;
- utdypet kjennskap til gresk språk og grammatikk.
- mulighet til å fordype seg i et bredere utvalg av bibelske og utenombibelske tekster.

Vektingsreduksjon

NT609 overlapper med følgende emne:	NT608	5	studiepoeng
-------------------------------------	-------	---	-------------

Emnets studiekraft

Studentene skal

- avlegge en 5 timer skriftelig prøve

Vurdering

Prøven vurderes med karakter.

Hjelpemidler

TEKSTUTGAVER:

NESTLE, E./ALAND, K.(red.): Novum Testamentum Graece, Stuttgart 1979 og senere

ALAND, K.(m.fl.) (red.): The Greek New Testament, Münster 1975

RALPHS, A. (red.): Septuaginta I-II, Stuttgart 8/1935

LEKSIKA:

BAUER, W.: Griechisch-Deutsches Woerterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur, Berlin/New York 1971

GINGRICH, F.W./DANKER, F.W.: A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature, Chicago 1979

Mål og innhold

Studentene skal Fordypningsemnet i gresk språk og kultur omfatter

- a) en *tekstkomponent* på ca. 40 sider gresk tekst (utgjør anslagsvis 2/3 av hele emnet).
- b) en *kulturkomponent* som består av et lesepensum i allmenn kulturkunnskap (ca. 250 sider, jfr. NT608) kombinert med tekster tilpasset den aktuelle emnevarianten (ca. 150 sider), dvs. til sammen ca. 400 sider (utgjør anslagsvis 1/3 av hele emnet).

Studiet av greske tekster kan skje innen én av følgende emnevarianter (eller et alternativt tekstutvalg etter samråd med faglærer/fagseksjon):

Emnevariant 1: «Skrifttolkning og forkynnelse»

GRESK TEKST

- Hebr 1–3 og 8–10 [ca. 12 sider]
- 2 Klem 1–12 [ca. 9 sider]
- Meliton: Om påsken, 1–71; 100–105 [ca. 21 sider]

KULTURKUNNSKAP:

Helhetsfremstilling (ca. 250 sider):

Enten

Sigfred Pedersen (red.): *Den nytestamentlige tids historie*. Aarhus Universitetsforlag, 1994.
[Utvalg: side 20–193 (kap. 1–4); side 339–412 (kap. 8).],

eller

Helmut Koester: *History, Culture and Religion of the Hellenistic Age*. New York / Berlin: Walter de Gruyter, 1995 (Second edition). [Utvalg: side 1–76; side 137–217; side 273–309; side 336–364, + en kortfattet fremstilling av urkristendommens historie.]

Tekstrelatert del (ca. 150 sider):

Edvin Larsson: «Om Hebreerbrevets syfte» [13 sider].

Oskar Skarsaune: *Meliton av Sardes: Om påsken* [Innledningen = ca. 40 sider].

Oskar Skarsaune: *Da Skriften ble åpnet* [s. 11–84 = 83 sider].

Ernst Baasland og Reidar Hvalvik (red.): *De apostoliske fedre* [Innledning til 2 Klem = 5 sider].

LITTERATUR:

BAASLAND, E. / HVALVIK, R. (utg.): *De apostoliske fedre, i norsk oversettelse*, Oslo, Luther, 1984, ²1997.

HALL, S. G.: *Melito of Sardis. On Pascha and fragments*, Oxford, Clarendon, 1979.

LAKE, K.: *The Apostolic Fathers, I-II*, Cambridge, Massachusetts / London, Harvard / Heinemann, 1965.

LARSSON, E.: «Om Hebreerbrevets syfte», i: *Människan inför bibeln*. Arlöv, Verbum, 1984.

SKARSAUNE, O.: *Meliton av Sardes. Om påsken* (Overs. og komm.), Oslo, Luther, 1997.

SKARSAUNE, O.: *Da Skriften ble åpnet. Den første kristne tolkning av Det gamle testamente*. Oslo, Sjalombøkene/Luther, 1987.

Emnevariant 2: «Liturgiske tekster»

GRESK TEKST:

- Septuaginta: Et utvalg Davidssalmer, f.eks. 23 (y 22), 24 (y 23), 51 (y 50), 150 [ca. 5 sider]
- Det nye testamente: Luk 1,46-55.68-79; Rom 11,33-36; Ef 1,3-14; Kol 1,15-20; Fil 2,6-11; 1 Pet 1,3-5; 2,21-25. Matt 26,17-30; 1 Kor 11,23-26 [ca. 10 sider]
- Didaché (De tolv apostlers lære), kap. 7–10 [ca. 3 sider]
- Symbolum Romanum og Symbolum Nicaenum [ca. 3 sider]
- Hippolytos: Den apostoliske tradisjon (kap. 2–3; 7) [ca. 3 sider]
- [Johannes Khrysostomos:] «Den guddommelige liturgi» (hovedtekst) [ca. 16 sider]

KULTURKUNNSKAP:

Helhetsfremstilling (ca. 250 sider): Se emnevariant 1.

Tekstrelatert del (ca. 150 sider):

Paul Bradshaw: *Early Christian Worship* [ca. 95 sider].

Einar Molland: *Konfesjonskunnskap: De oldkirkelige symboler* [= side 22-34 + 38-47] [21 sider].

Anders Ekenberg: *Hippolytos; Den apostoliska traditionen* [Innledningen = ca. 30 sider].

Robert F. Taft: *The Byzantine Rite. A short history*, kap. 1–3 [ca. 20 sider].

LITTERATUR:

- BECKMANN, J.: *Quellen zur Geschichte des christlichen Gottesdienstes*, Gütersloh, 1956.
- BRADSHAW, P.: *Early Christian Worship. A basic introduction to ideas and practice*, London, SPK, 1996.
- BAASLAND, E. / HVALVIK, R. (utg.): *De apostoliske fedre, i norsk oversettelse*, Oslo, Luther, 1984, ²1997.
- EKENBERG, A.: *Hippolytos; Den apostoliska traditionen*, Uppsala, 1994.
- GEERLINGS, W.: *Traditio Apostolica. Apostolische Überlieferung* (Fontes christiani 1), Freiburg–Basel–Wien etc., 1991.
- MOLLAND, E.: *Konfesjonskunnskap: De oldkirkelige symboler*, Oslo, Land og Kirke, 1961. (For en bredere og mer oppdatert fremstilling, se: SKARSAUNE, O.: *Troens ord.*)
- SANDVEI, B. H.: *Studiemateriell til greske tekster fra GT og De apostoliske fedre*, Oslo, MFs Litteraturtjeneste, 1991.
- SKARSAUNE, O.: *Troens ord. De tre oldkirkelige bekjennelsene*, Oslo, Luther, 1997.
- The Divine Liturgy of our father among the saints John Chrysostom. The Greek text together with a translation into English.* Oxford University Press, 1995.

Emnevariant 3: «Misjon og apologetikk»

GRESK TEKST:

- Det nye testamente: Apg 14,1–20; 17,16–34; 1 Tess 1–3 [ca. 8 sider]
- «Til Diognetos» [ca. 12 sider]
- Aristides' Apologi [ca. 14 sider]
- Justins Andre apologi (kap. 5–6; 8; 10; 12–13) [ca. 5 sider]

KULTURKUNNSKAP:

Helhetsfremstilling (ca. 250 sider): Se emnevariant 1.

Tekstrelatert del (ca. 150 sider):

- Ernst Baasland og Reidar Hvalvik (red.): *De apostoliske fedre* (Herfra: O.Skarsaune: «Den tidligste apologetiske litteratur»; R.Hvalvik: Innl. til Aristides' apologi og til «Diognet».) [ca. 10 sider].
- Reidar Hvalvik: «... *The expansion of the church in the pre-Constantinian era*» [ca. 20 sider].
- Robert McQ Grant: *Greek Apologists of the Second Century* [Tekstutvalg i samråd med faglærer, ca. 50 sider, f.eks. side 9–43, 182–190, 202.].
- Einar Molland: «*Brevet til Diognet*» [ca. 16 sider].
- Karl Olav Sandnes: «*Paul and Socrates: The Aim of Paul's Areopagus Speech*» [ca. 13 sider].
- Oskar Skarsaune: «... *Antikk religion, gresk filosofi og kristen tro ifølge Justin Martyr*» [ca. 22 sider]
- Støttelitteratur til lesningen av NT-tekstene f.eks. utvalgte avsnitt i kommentarene av Edvin Larsson (Acta) og Per-Erik Ragnarsson (1 Tess) i serien *Kommentar til Nya Testamentet* [ca. 25–30 s.].

LITTERATUR:

- BAASLAND, E. / HVALVIK, R. (utg.): *De apostoliske fedre, i norsk oversettelse*, Oslo, Luther, 1984, ²1997.

- GOODSPEED, E. J.: *Die ältesten Apologeten*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1914.
- GRANT, ROBERT McQ.: *Greek Apologists of the Second Century*. (1985).
- HARRIS, J. R. / ROBINSON, J. A.: *Aristides* (Vol. I. Text), Cambridge, 1891.
- HVALVIK, R.: «*In word and deed: The expansion of the church in the pre-Constantinian era*».
- LAKE, K.: *The Apostolic Fathers, I-II*, Cambridge, Massachusetts / London, Harvard / Heinemann, 1965.
- MOLLAND, E.: «Brevet til Diognet», i *Kirke og Kultur*, 1935, s. 547-563.
- SANDNES, K.O.: «Paul and Socrates: The Aim of Paul's Areopagus Speech», i *JSNT* 50 (1993).
- SANDVEI, B. H.: *Studiemateriell til greske tekster fra GT og De apostoliske fedre*, Oslo, MFs Litteraturtjeneste, 1991.
- SKARSAUNE, O.: «Åpenbaring utenfor åpenbaringen? Antikk religion, gresk filosofi og kristen tro ifølge Justin Martyr», i *Ordet ble kjød*, Oslo: Luther, 2001.
- THYSSEN, H. P.: *Justin: Apologier* (Overs., innl. og komm.), Århus, Aarhus Universitetsforlag, 1996.

Emnevariant 4: «Martyr-tekster»

GRESK TEKST:

- Det nye testamente: Apg 6,1 – 8,3; 12 [ca. 9,5 sider]
- Evsebios: «Kirkens historie», II, 23-25: Jakobs, Peters og Paulus' martyrium [ca. 5,5 sider]
- Ignatius' brev til romerne [ca. 7 sider]
- Polykarps martyrium [ca. 15 sider]
- Utvalgte martyrttekster fra Musurillos samling (f.eks. Karpos, Justin) [ca. 5 sider]

KULTURKUNNSKAP:

Helhetsfremstilling (ca. 250 sider): Se emnevariant 1.

Tekstrelatert del (ca. 150 sider):

Ernst Baasland og Reidar Hvalvik (red.): *De apostoliske fedre* (Herfra: Innl. til Ignatiusbrevene. Innl. til Polykarps martyrium) [ca. 14 sider].

Eusebios: *Kyrkohistoria* (Utvalgte avsnitt i oversettelse for å få et bilde av de mange 'ukjente' martyrer i de første århundrer, f.eks. s. 150–161; s. 217–222; s. 269–ca. 300 [= tils. ca. 45 sider].)

H. Musurillo: *The Acts of the Christian Martyrs* [Utvalg ca. 50 sider].

Svenskt patristisk bibliotek, band II: *Martyrer & helgon* [Innledning: = ca. 30 sider.]

LITTERATUR:

BAASLAND, E. / HVALVIK, R. (utg.): *De apostoliske fedre, i norsk oversettelse*, Oslo, Luther, 1984, ²1997.

EUSEBIOS: *Kyrkohistoria*. Svensk översättning och inledning av Olof Andrén. Skellefteå, Artos, 1999.

Fem antikke martyrsoger (bl.a. Polykarp; Justin). Til norsk ved Nils Eide og Eiliv Skard. Oslo, Det norske samlaget, 1975.

LAKE, K.: *The Apostolic Fathers, I-II*, Cambridge, Massachusetts / London, Harvard / Heinemann, 1965.

MUSURILLO, H.: *The Acts of the Christian Martyrs*. Oxford, Clarendon, 1972.
 SKARSAUNE, O.: «Fra Origenes til Diokletian: Det viktige 200-tallet» (spes. s. 89), i *Fra Jerusalem til Rom og Bysants* (Kristendommen i Europa, bind 1), Oslo: Tano, 1987.
 Støttelitteratur til lesningen av NT-tekstene, f.eks. utvalgte avsnitt i Acta-kommentaren av Edvin Larsson i serien *Kommentar til Nya Testamentet* (EFS-förlaget).
 Svenskt patristiskt bibliotek, band II: *Martyrer & helgon*. Skellefteå, Artos, 2000.

Emnevariant 5: «Kvinner i NT og i tidlig kristen tid»

GRESK TEKST:

- Det nye testamente: Utvalgte tekster (ca. 10 sider)
- Theklas liv og undergjerninger.
- Gregorios av Nyssa: Makrinas liv (kap. 2–3; 6–7; 12; 20–21; 23–26) [ca. 12 sider]
- «Martyrene i Thessalonika» – Agape, Irene og Khione [ca. 6 sider].

KULTURKUNNSKAP:

Helhetsfremstilling (ca. 250 sider): Se emnevariant 1.
 Tekstrelatert del (ca. 150 sider):

Ben Witherington: *Women in the Earliest Churches* (Utdrag).
 E. Sch. Fiorenza: *In Memory of her* (Utdrag).
 Susanna Elm: *Virgins of God* (Utdrag).
 H. Musurillo: *The Acts of the Christian Martyrs* [Utdrag].
 Gregorios av Nyssa (svensk utg. ved Sten Hidal): *Makrinas liv* (Innledningen).

LITTERATUR:

ELM, S: *Virgins of God. The making of ascetism in late Antiquity*. 1996.
 FIORENZA, E. SCH.: *In memory of Her*. Crossroad, New York 1994.
 DAGRON, G.: *Vie et miracles de sainte Thècle*, Subsidia hagiografica 62, 1978.
 GREGORIOS AV NYSSA: *Den heliga Makrinas liv*. Innledning og oversettelse ved Sten Hidal. Artos, Skellefteå, 1999.
 GREGOR AV NYSSA: *Makrinas liv*. Oversatt Christine Amadou, i «Verdens hellige skrifter: Østkirken», Oslo, 2002.
 MARAVAL, P.: *Vita Macrinae*, Sources Chrétiennes No. 178, Paris, Cerf, 1971.
 WITHERINGTON, B.: *Women in the Earliest Churches*. Cambridge, 1988.

Emnevariant 6: «Tiden mellom testamentene» (Utkast)

GRESK TEKST:

- Utvalg fra Det gamle testamente (i Septuaginta):
- 1. og 2. Makkebeerbok; Sirak; Ps Sal; Tillegg til Daniel.

LITTERATUR:

APOKRYFENE. *Det gamle testaments apokryfiske bøker*, Oslo, Det Norske Bibelselskap, 1988.
 BARRETT, C. K.: *The New Testament Background. Selected documents*. London, 1986/1996.

SANDVEI, B. H.: *Studiemateriell til greske tekster fra GT og De apostoliske fedre*, Oslo, MFs Litterærtjeneste, 1991.

Emnevariant 7: «Helgenbiografi» (Utkast)

GRESK TEKST:

- Athanasios av Aleksandria: «Antonios' liv».

LITTERATUR:

BARTELINK, G. J. M.: *Athanase d'Alexandreie: Vie d'Antoine* (Sorces Chrétiennes 400), Paris, Les Éditions du Cerf, 1994.

HÄGG, T. / RUBENSON, S.: *Athanasios: Antonios liv*, Skellefteå, Artos, 1991.

Studieturer

NT690 Studieturer i NT: Israel, Hellas, Tyrkia, Roma

(5 studiepoeng)

Emnets studiekraav

Studenten skal

- delta på den forberedende undervisning og på studiereisen
- levere en oppgave på inntil 7-10 sider om emne oppgitt av lærer
- delta i evalueringen av turen

Vurdering

For å bestå NT690 må studenten oppfylle studiekraavene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven.

Mål og innhold

Studieturene går til steder som på ulike måter er knyttet til bibelske tekster. Når "klasserommet slik flyttes til åstedet", er det naturlig at de historiske, kulturelle og geografiske rammer for tekstene fokuseres. Studieturene er tverrfaglige, og vil være et vekslende samarbeid med særlig GT og KH.

LITTERATUR

Et samlet pensum på om lag 200 sider.

Åpne fordypningsemner

Studenter som velger åpent fordypningsemne må få disse godkjent av faglærer. Emnet kan ha følgende omfang. Pensumlitteraturen må ha et omfang på 70 sider per studiepoeng. Følgende varianter finnes:

NT 691 Åpent fordypningsemne i NT (5 studiepoeng)

NT 692 Åpent fordypningsemne i NT (10 studiepoeng)

NT 693 Åpent fordypningsemne i NT (15 studiepoeng)

Studieplan

Valgfrie fordypningsemner

Kirkehistorie og Latin

Profesjonsstudiet i teologi (cand. theol.)

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

(Valgfrie fordypningsemner 10-25 studiepoeng)

Innhold

Profesjonsstudiet i teologi.....	171
Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng).....	172
Felles bestemmelser	173
Fordypningsemner i KH og Latin.....	177
Epokeemner.....	177
KH601 Oldkirken (10 studiepoeng)	177
KH602 Middelalderen (10 studiepoeng).....	178
KH603 Senmiddelalder og reformasjon (10 studiepoeng)	179
KH604 Tidlig nytid (1600- og 1700-tallet) (10 studiepoeng) (utformes senere).....	180
Temaemner Oldkirken	180
KH605 Gudstjeneste- og fromhetsliv – oldkirken (10 studiepoeng).....	180
KH606 Gudstjeneste- og fromhetsliv – oldkirken (5 studiepoeng).....	181
KH607 Kultur- og religionsmøte i oldkirken (10 studiepoeng)	182
KH608 Kultur- og religionsmøte – oldkirken (5 studiepoeng)	184
Temaemner Middelalderen og Latin	185
LA151 Middelalderlatin (10 studiepoeng).....	185
KH625 Keltisk og angelsaksisk kristendom fram til ca. år 1000. (10 studiepoeng)	186
KH609 Gudstjeneste- og fromhetsliv – middelalder (10 studiepoeng)	188
KH610 Gudstjeneste- og fromhetsliv – middelalder (5 studiepoeng)	190
KH611 Kultur- og religionsmøte – middelalder (5 studiepoeng)	191
Temaemner Senmiddelalder og Reformasjon.....	193
KH613 Teologi og fromhetsliv – i senmiddelalder og reformasjon (15 studiepoeng)...	193
KH614 Teologi og fromhetsliv – europeisk (10 studiepoeng).....	196
KH615 Teologi og fromhetsliv – norsk senmiddelalder og reformasjon (5 poeng)	198
KH616 Kristendommen i møte med en ny tid - renessanse og humanisme (10 poeng).200	
KH617 Kristendommen i møte med en ny tid - en ny verden og et nytt verdensbilde ..201	
KH618 Teologer og kirkereformatorer – Martin Luther og Jean Calvin (10 poeng).....202	
KH619 Martin Luther - teolog og kirkereformator (5 studiepoeng)	203
Temaemner Nytiden	204
KH620 Kirke og stat, sekularisering og modernitet (10 studiepoeng)	204
KH621 Kirken og den moderne stat (5 studiepoeng)	207
KH622 Sekularisering og modernitet fra slutten av 1700-tallet og fram mot vår tid.....207	
KH623 Kvinnerenes plass og rolle i nyere norsk kirkehistorie (10 studiepoeng).....208	
KH624 Kvinnerenes plass og rolle i nyere norsk kirkehistorie (5 studiepoeng).....210	
Studieturer	212
KH690 Studieturer i KH (5 studiepoeng)	212
Åpne fordypningsemner.....	212
KH691 Åpent fordypningsemne i KH (5 studiepoeng)	212
KH692 Åpent fordypningsemne i KH (10 studiepoeng)	212
KH693 Åpent fordypningsemne i KH (15 studiepoeng)	212

Profesjonsstudiet i teologi

Valgfrie fordypningsemner	TE504: Ev. luthersk bekj. og lrd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til preke (5p)	PT-504 7/5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH30 el. AVH55 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypningsemner el.avh.	Valgfrie fordypn. studier el.avh.	↑ ↑ ↑ MET5XX Metode (5p)	9. sem

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng. Det finnes fordypnings-emner innenfor følgende kategorier:

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk
 NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk
 KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin
 ST601-693 Fordypningsemner i ST
 PT601-693 Fordypningsemner i PT
 MV601-693 Fordypningsemner i MV
 RV 01-693 Fordypningsemner i RV
 TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Mastergrad i kristendomskunnskap (120 studiepoeng)

Avhengig av hvilken studieretning en velger, kan en velge 10-25 studiepoeng med fordypningsemner. Fordypningsemnene er enten påbygningsstudium i forhold til et eller flere av de andre emnene i masterstudiet, eller fordypning i et nytt fagområde. Fordypningsemnene skal bidra til faglig fordypning og konsentrasjon i mastergradsstudiet.

Fordypningsemner kan hentes fra hele det teologiske fagfeltet. Masterstudenter kan etter godkjenning av fagrådsleder velge obligatoriske emner fra cand.theol.-planen som fordypningsemner.

Studenten kan fritt komponere sine fordypningsemner innenfor den rammen studiepoeng som står til rådighet for fordypningsemner.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå.

GT601-693 Fordypningsemner i GT og Hebraisk

NT601-693 Fordypningsemner i NT og Gresk

KH601-693 Fordypningsemner i KH og Latin

ST601-693 Fordypningsemner i ST

PT601-693 Fordypningsemner i PT

MV601-693 Fordypningsemner i MV

RV 01-693 Fordypningsemner i RV

TE601-693 Tverrfaglige fordypningsemner

Felles bestemmelser

Denne delplanen omfatter valgfrie fordypningsemner i Systematisk teologi, ST601-693.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Fordypningsemner i KH og Latin

Epokeemner

KH601 Oldkirken (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Formålet med studiet av denne epoken (ca 100-500) er å vinne innsikt i den periode av kirkens historie da de grunnleggende trekk ved gudstjeneste, sakramenter, dogme, skriftkanon og kirkeforfatning fikk sin form, og de "klassiske" svar ble gitt på hva det vil si å leve som en kristen (etikk og fromhetsliv). Det legges vekt både på historiens indrekirkelige side (gudstjeneste- og fromhetsliv), og på kirkens interaksjon med samfunn, kultur, og andre religioner i oldtiden. Samtidig vil både kontinuitet, endring og brudd i den historiske utvikling i perioden bli fokusert.

Hensikten med studiet dels er å vinne innsikt i kirke- og teologihistoriens kontekstualitet i oldtiden, dels å vinne innsikt i den allmennhistoriske horisont for studiet av øvrige fordypningsemner knyttet til epoken.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å drøfte hvor jødisk den tidlige kristendom var,
- innsikt i hva kristendommens omplantning fra et hovedsakelig jødisk til et allment-hellenistisk miljø betydde,
- god kunnskap om hvordan kristen tro ble profilert i forhold til hedensk religion og gresk-romersk filosofi,
- evne til å drøfte om den oldkirkelige utvikling av dogme, liturgi og kirkeforfatning kan sies å representere et "fall" i forhold til urkristendommen,
- god kunnskap om de viktigste forskjeller på antikk og middelalder,
- god kunnskap om de karakteristiske forskjeller på østkirkelig og vestkirkelig,
- innsikt i tenkning i samfunn og kirke om mennesket som kjønns- og familievesen, og i hvordan synet på kjønn og seksualitet utviklet seg,
- evne til å drøfte om og eventuelt hvordan oldtidens kirkelige arv fremdeles kan sies å være grunnleggende for vår tids kirke og kristendom.

LITTERATUR:

Chadwick, Henry: *The early Church*. Revised edition. London: Penguin Books, 1993.
Skarsaune, Oskar: *Og Ordet ble kjød : studier i oldkirkens teologi*. Oslo: Luther, 2001.
##Trengs ca 200 sider til##

Supplerende litteratur

Brown, Peter Robert Lamont: *The world of late antiquity : from Marcus Aurelius to Muhammad*. London: Thames and Hudson, 1971.
Frend, W. H. C.: *The rise of Christianity*. Philadelphia, Pa.: Fortress Press, 1985.
Kelly, J. N. D.: *Early Christian doctrines*. 5. rev. ed. London: Black, 1977.
Skarsaune, Oskar: *Fra Jerusalem til Rom og Bysants*. Oslo: Tano, 1987.

KH602 Middelalderen (10 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Mål og innhold

Studiet av epokeemnet Middelalderen gir oversikt over middelalderens allmenne historie og kirkehistorie. Dette utdypes ved studium av middelalderens teologi- og idéhistorie. Middelalderens teologi og fromhetsliv skal her søkes satt i forbindelse med den kultur- og idéhistoriske kontekst.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om de kontekstuelle vilkår, særlig av kultur- og idéhistorisk art, kirken og teologien virket under i middelalderen,
- innsikt i hvordan kirkens lære og fromhet ble utviklet i middelalderen,
- innsikt i hvordan den kristne kultur, lære og fromhet ble utformet i et nylig kristnet folk i middelalderens Norge,
- god kunnskap om den teologiske og kirkelige utvikling i vestkirken i middelalderen.

LITTERATUR

Bagge, Sverre: "Et utvalg" i *Da boken kom til Norge*. Oslo: Aschehoug, 2001, s. 15-161, 305-357.
Lynch, Joseph H.: "Et utvalg" i *The medieval church : a brief history*. London: Longman, 1992, s. 116-302.
Pelikan, Jaroslav: *The growth of medieval theology (600-1300)*. Chicago: The University of Chicago Press, 1978.

Supplerende litteratur

Colish, Marcia L.: *Medieval foundations of the Western intellectual tradition : 400-1400*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1997.

Le Goff, Jacques: *Medieval civilization 400-1500*. Oxford: Basil Blackwell, 1988.
Schumacher, Jan: *Kirken i middelaldersamfunnet*. Oslo: Tano, 1987.

KH603 Senmiddelalder og reformasjon (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Hensikten med studiet er dels å vinne innsikt i kirke- og teologihistoriens kontekst i senmiddelalder, reformasjon og tidlig nytid, dels å vinne innsikt i den allmennhistoriske horisont for studiet av de øvrige fordypningseminene fra epoken.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hvilke nye problemer og utfordringer av samfunnsmessig og idehistorisk art kirken i senmiddelalderen ble stilt overfor,
- innsikt i på hvilken måte senmiddelalderen er forutsetning for reformasjon og nytid,
- god kunnskap om hovedpunktene i Martin Luthers teologi,
- evne til å drøfte i hvilken grad romersk-katolsk tro og praksis gjennomgår endringer under motreformasjonen,
- god kunnskap om hovedmomentene i evangelisk-luthersk kristendomsforståelse og kirkereform,
- innsikt i de viktigste innbyrdes forskjeller innenfor protestantismen, og hvordan disse befester sitt særpreg i løpet av utviklingen frem mot ulike konfesjoner,
- evne til å drøfte i hvilken grad det lar seg gjøre å se på brytningene rundt kirke og teologi i senmiddelalderen og på reformasjonstiden som en del av en tidlig "modernisering" av europeisk samfunnsliv og mentalitet,
- evne til å drøfte i hvilken grad filosofi og vitenskap under senmiddelalder, renessanse og nytid representerer utfordringer som har betydning også for vår tids kirke og kristendom.

LITTERATUR

Lynch, Joseph H.: "Et utvalg" i *The medieval church : a brief history*. London ; New York: Longman, 1992, s. 303-345.

Pelikan, Jaroslav: *Reformation of church and dogma (1300-1700)*. Chicago: The University of Chicago Press, 1983.

Swanson, R. N.: *Religion and devotion in Europe, c. 1215-c. 1515*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.

Supplerende litteratur

Bossy, John: *Christianity in the West 1400-1700*. Oxford: Oxford University Press, 1985.
Duffy, Eamon: *The stripping of the altars : traditional religion in England, c.1400-c.1580*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1992.
Farge, Arlette og Natalie Zemon Davis: *Renaissance and Enlightenment paradoxes*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 1993.
Greer, Thomas H. og Gavin Lewis: "Part 3" i *A brief history of the Western world*. 8th. ed. Fort Worth, TX: Harcourt College Publishers, 2002, s. 317-443.
McGrath, Alister E.: *The intellectual origins of the European Reformation*. 2nd ed. Oxford: Blackwell, 2004.

KH604 Tidlig nytid (1600- og 1700-tallet) (10 studiepoeng) (utformes senere)

Temaemner Oldkirken

KH605 Gudstjeneste- og fromhetsliv – oldkirken (10 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH605 overlapper med følgende emner: KH606 5 studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Hensikten med studiet er å vinne grundig innsikt i oldkirkens fromhetsliv, med fokus på gudstjenestelivet (sakramenter, forkynnelse, bønn) og den monastiske fromhet. I dette fordypningsemnet er hovedvekten lagt på studium av utvalgte kildetekster.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hvordan den tidlige kirke overtar og modifierer jødiske gudstjeneste- og fromhetsformer,
- innsikt i hvordan oldkirken kontekstualiserte sin tro og sin gudstjeneste innenfor den allmenne gresk-romerske kultur,
- innsikt i hvilken rolle sakramentene spilte i oldkirkens fromhetsliv, og hvordan de ble forstått,

- innsikt i bakgrunnen for og ideén med den monastiske bevegelse i oldkirken.

KILDETEKSTER

- Ambrosius og Per Beskow: "Om sakramenten" i *Om sakramenten ; Om mysterierna*. Skellefteå: Artos, 2001, s. 41-78.
- Athanasius, Alexandrinus, Tomas Hägg og Samuel Rubenson: "Antonios liv" i *Antonios liv*. Skellefteå: Artos Bokförlag, 1991, s. 43-116.
- Augustinus, Aurelius og Daniel Thrap: "Enchiridion" i *Enchiridion : en kort Haandbog om Tro, Haab og Kjærlighed*. Christiania: Malling, 1884, s. 1-116.
- "Didache" i *De apostoliske fedre / redaktør Ernst Baasland, et al.* Oslo: Luther, 1984, s. 21-29.
- Hippolytus og Anders Ekenberg: "Den apostoliska traditionen" i *Den apostoliska traditionen*. Uppsala: Katolska Bokförlaget, 1994, s. 31-75.
- Melito og Oskar Skarsaune: "Om påsken" i *Om påsken : den eldste kristne påskepreken*. Oslo: Luther, 1997, s. 61-90.

LITTERATUR

- Bradshaw, Paul F.: *Early Christian worship : a basic introduction to ideas and practice*. London: SPCK, 1996.
- Gunnes, Erik: "Et utvalg" i *Klosterliv i Vesten : Augustins regel, Benedikts regel*. Oslo: Aschehoug, 1986, s. 9-39.

(Emnet må utvides med ca.275 sider som avtales med faglærer)

Supplerende litteratur

- Brown, Peter Robert Lamont: *The cult of the saints : its rise and function in Latin Christianity*. Chicago: University of Chicago Press, 1981.
- Dunn, Marilyn: *The emergence of monasticism : from the Desert Fathers to the early Middle Ages*. Oxford: Blackwell Publishers, 2000.
- Senn, Frank C.: "Et utvalg" i *Christian liturgy : Catholic and Evangelical*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1997, s. 53-172.

(Litteraturliste ikke ferdig)

KH606 Gudstjeneste- og fromhetsliv – oldkirken (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH606 overlapper med følgende emner: KH605 5 studiepoeng

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Mål og innhold

Hensikten med studiet er å vinne grundig innsikt i oldkirkens fromhetsliv, med fokus på gudstjenestelivet (sakramenter, forkynnelse, bønn) og den monastiske fromhet. I dette fordypningsemnet er hovedvekten lagt på studium av utvalgte kildetekster:

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hvordan den tidlige kirke overtar og modifierer jødiske gudstjeneste- og fromhetsformer,
- innsikt i hvordan oldkirken kontekstualiserte sin tro og sin gudstjeneste innenfor den allmenne gresk-romerske kultur,
- innsikt i hvilken rolle sakramentene spilte i oldkirkens fromhetsliv, og hvordan de ble forstått,
- innsikt i bakgrunnen for og ideén med den monastiske bevegelse i oldkirken.

KILDETEKSTER

Ca. 230 sider valgt blant følgende kildetekster:

Ambrosius og Per Beskow: "Om sakramenten" i *Om sakramenten ; Om mysterierna*. Skellefteå: Artos, 2001, s. 41-78.

Athanasius, Alexandrinus, Tomas Hägg og Samuel Rubenson: "Antonios liv" i *Antonios liv*. Skellefteå: Artos Bokforlaget, 1991, s. 43-116.

Augustinus, Aurelius og Daniel Thrap: "Enchiridion" i *Enchiridion : en kort Haandbog om Tro, Haab og Kjærlighed*. Christiania: Malling, 1884, s. 1-116.

"Didache" i *De apostoliske fedre / redaktør Ernst Baasland, et al.* Oslo: Luther, 1984, s. 21-29.

Hippolytus og Anders Ekenberg: "Den apostoliska traditionen" i *Den apostoliska traditionen*. Uppsala: Katolska Bokforlaget, 1994, s. 31-75.

Melito og Oskar Skarsaune: "Om påsken" i *Om påsken : den eldste kristne påskepreken*. Oslo: Luther, 1997, s. 61-90.

LITTERATUR

Bradshaw, Paul F.: *Early Christian worship : a basic introduction to ideas and practice*. London: SPCK, 1996.

Gunnes, Erik: "Et utvalg" i *Klosterliv i Vesten : Augustins regel, Benedikts regel*. Oslo: Aschehoug, 1986, s. 9-39.

Supplerende litteratur

Brown, Peter Robert Lamont: *The cult of the saints : its rise and function in Latin Christianity*. Chicago: University of Chicago Press, 1981.

Dunn, Marilyn: *The emergence of monasticism : from the Desert Fathers to the early Middle Ages*. Oxford: Blackwell Publishers, 2000.

Senn, Frank C.: "Et utvalg" i *Christian liturgy : Catholic and Evangelical*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1997, s. 53-172.

KH607 Kultur- og religionsmøte i oldkirken (10 studiepoeng)

Den kristne kirke og tro vokste frem i en dialog og konflikt med samtidens store kulturelle strømninger, jødiske som greske og orientalske. Dette fordypningsemnet vil gi god innsikt i

den tidlige kristendoms møte med den hellenistiske og orientalske kulturarven i antikken, og i dens dialog med jødedommen. Emnet studeres på grunnlag av kildetekster i oversettelse. Emnet har sperre mot KH608.

Vektingsreduksjon

KH607 overlapper med følgende emner: KH608 5 studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å drøfte om "kristendommens hellenisering" var det første eksempel på kontekstualisering og tverrkulturell misjon,
- innsikt i hvilken stilling oldkirken tok til fremmed religion og til filosofien,
- innsikt i hvordan den kristne teologi selv ble påvirket i møte med antikkens kultur,
- innsikt i på hvilken måte Augustins tenkning ble retningsgivende for middelalderens kirke.

OLDKIRKELIGE TEKSTER I OVERSETTELSE

Justin Martyrs *1 Apologi* kap. 1-31; *2 Apologi; Dialogen med Tryfon* kap. 1-26; 32-34; 40-42; 45-57; 61-64; 77-81; 83-84; 89-95; 118-125

Klemens av Aleksandrias *Protreptikos* kap. 1; 3-12;

Tertullians *Apologeticum*, utdrag (se nedenfor)

Augustin, *Om Guds by* utdrag (se nedenfor)

KILDETEKSTER

Alexandrinus, Clemens: "Protreptikos kap. 1; 3-12" i *Fathers of the second century*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1979, s. 171-174, 183-206.

Augustinus, Aurelius: "Bok 6,2-12; Bok 8,1-26" i *Om Guds stad*. Aarhus: Aarhus Universitetsforl., 2002, s. 319-337, 377-408.

Justinus, Martyr: "1. apologi kap. 1-31; 2. apologi; Dialogen med Tryfon kap. 1-26, 32-34, 40-42, 45-57, 61-64, 77-81, 83-84, 89-95, 118-125" i *The Apostolic Fathers with Justin Martyr and Irenæus*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1979, s. 163-173, 188-193, 194-207, 210-212, 214-216, 217-225, 227-230, 237-240, 240-241, 244-247, 258-262.

Tertullianus, Quintus Septimius Florens: "Utdrag fra "Apologeticum"" i *Fra oldkirken / redaktør Ivar Welle*. Oslo: Lutherstiftelsens forlag, 1930, s. 14-49.

LITTERATUR

- Chadwick, Henry: *Early Christian thought and the classical tradition : studies in Justin, Clement and Origen*. Oxford: Clarendon Press, 1966.
- Horbury, William: "Et utvalg" i *Jews and Christians in contact and controversy*. Edinburgh: T&T Clark, 1998, s. 67-110, 127-161.
- Sandnes, Karl Olav: *Med Homer i sekken : gresk utdanning som utfordring i den tidlige kirke*. Oslo, 2003.

Supplerende litteratur

- Lane Fox, Robin: *Pagans and Christians*. London: Viking, 1986.
- Nock, Arthur Darby: *Conversion : the old and the new in religion from Alexander the Great to Augustine of Hippo*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998.
- Skarsaune, Oskar: "Åpenbaring utenfor åpenbaringen?" i *Og Ordet ble kjød : studier i oldkirkens teologi*. Oslo: Luther, 2001, s. 137-159.
- Williams, A. Lukyn: "Et utvalg" i *Adversus Judaeos : a bird's-eye view of Christian apologiae until the renaissance*. Cambridge: Cambridge University Press, 1935, s. 3-140.

KH608 Kultur- og religionsmøte – oldkirken (5 studiepoeng)

Den kristne kirke og tro vokste frem i en dialog og konflikt med samtidens store kulturelle strømninger, jødiske som greske og orientalske. Dette fordypningsemnet vil gi god innsikt i den tidlige kristendoms møte med den hellenistiske og orientalske kulturarven i antikken, og i dens dialog med jødedommen. Emnet studeres på grunnlag av kildetekster i oversettelse.

Vektingsreduksjon

KH608 overlapper med følgende emner: KH607 5 studiepoeng

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å drøfte om "kristendommens hellenisering" var det første eksempel på kontekstualisering og tverrkulturell misjon,
- innsikt i hvilken stilling oldkirken tok til fremmed religion og til filosofien,
- innsikt i hvordan den kristne teologi selv ble påvirket i møte med antikkens kultur,
- innsikt i på hvilken måte Augustins tenkning ble retningsgivende for middelalderens kirke.

OLDKIRKELIGE TEKSTER I OVERSETTELSE

Studenten velger tekstutvalgene til tre av de følgende forfatterne:

Justin Martyrs *1 Apologi* kap. 1-31; *2 Apologi; Dialogen med Tryfon* kap. 1-26; 32-34; 40-42; 45-57; 61-64; 77-81; 83-84; 89-95; 118-125

Klemens av Aleksandrias *Protreptikos* kap. 1; 3-12;

Tertullians *Apologeticum*, utdrag (se nedenfor)

Augustin, *Om Guds by* utdrag (se nedenfor)

KILDETEKSTER

Studenten velger tre av de følgende forfatterne:

Alexandrinus, Clemens: "Protreptikos kap. 1; 3-12" i *Fathers of the second century*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1979, s. 171-174, 183-206.

Augustinus, Aurelius: "Bok 6,2-12; Bok 8,1-26" i *Om Guds stad*. Aarhus: Aarhus Universitetsforl., 2002, s. 319-337, 377-408.

Justinus, Martyr: "1. apologi kap. 1-31; 2. apologi; Dialogien med Tryfon kap. 1-26, 32-34, 40-42, 45-57, 61-64, 77-81, 83-84, 89-95, 118-125" i *The Apostolic Fathers with Justin Martyr and Irenæus*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1979, s. 163-173, 188-193, 194-207, 210-212, 214-216, 217-225, 227-230, 237-240, 240-241, 244-247, 258-262.

Tertullianus, Quintus Septimius Florens: "Utdrag fra "Apologeticum"" i *Fra oldkirken* / redaktør Ivar Welle. Oslo: Lutherstiftelsens forlag, 1930, s. 14-49.

LITTERATUR

Chadwick, Henry: *Early Christian thought and the classical tradition : studies in Justin, Clement and Origen*. Oxford: Clarendon Press, 1966.

Horbury, William: "Et utvalg" i *Jews and Christians in contact and controversy*. Edinburgh: T&T Clark, 1998, s. 67-110, 127-161.

Supplerende litteratur

Lane Fox, Robin: *Pagans and Christians*. London: Viking, 1986.

Nock, Arthur Darby: *Conversion : the old and the new in religion from Alexander the Great to Augustine of Hippo*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998.

Skarsaune, Oskar: "Åpenbaring utenfor åpenbaringen?" i *Og Ordet ble kjød : studier i oldkirkens teologi*. Oslo: Luther, 2001, s. 137-159.

Williams, A. Lukyn: "Et utvalg" i *Adversus Judaeos : a bird's-eye view of Christian apologiae until the renaissance*. Cambridge: Cambridge University Press, 1935, s. 3-140.

Temaemner Middelalderen og Latin

LA151 Middelalderlatin (10 studiepoeng)

Dette er et tilbud til alle studenter som ønsker å erverve seg et elementært grunnlag for å kunne forstå latinske tekster fra middelalderen ved hjelp av oversettelser, tilegne seg kunnskap om de enkelte tekstenes brukssammenheng, skaffe seg en oversikt over latinens betydning i middelalderens litteratur, samt tilegne seg kjennskap til et omfang av de mest sentrale latinske termer knyttet til kirkerommet og dets inventar, liturgi og klosterliv.

Emnets studiekrav

Studentene skal

- innlevere tre skriftlige arbeider med et omfang på ca. 2000 ord til godkjenning hos faglærer
- avlegge en 4-timers skriftlig prøve

Vurdering

For å bestå LA151 må studentene oppfylle studiekravene. Emnet vurderes med karakter. Karakteren settes på grunnlag av den skriftelige prøven og to av de innleverte arbeidene (studentene velger selv hvilke to). Prøven og de to arbeidene teller 1/3 hver.

Hjelpemidler

Ingen

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til anvendelsen av latin i ulike litterære genrer gjennom et studium av et tekstutvalg med hjelp av oversettelser;
- elementær kunnskap i latinsk grammatikk;
- kjennskap til den latinske bibeloversettelsen [Vulgata], dens tilblivelse og betydning; elementær kjennskap til prinsipper for tekstkritikk;
- elementær kunnskap om latinens historie og kirkelige betydning i middelalderen frem til renessansen.

LITTERATUR

Eitrem, S., Danielsen, B., Kraggerud, E.: *Latinsk grammatikk*, 1996. Aschehoug.

Janson, T: *Latin. Kulturen, historien, språket.*, 2002. Wahlström & Widstrand.

Schumacher, J.H.: *An Elementary Course in Medieval Latin*, 2003. Unipub forlag.

Schumacher, J.H.: *Kirkehistorisk latinleksikon. Begreper fra middelalderens kirke- og klosterliv.*, 2002. Spartacus.

KH625 Keltisk og angelsaksisk kristendom fram til ca. år 1000. (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Hensikten med fordypningsemnet ” Keltisk og angelsaksisk kristendom fram til ca. år 1000” er å vinne grundig innsikt i to av de mest særegne uttrykk for vestlig, latinsk katolisisme i tidlig middelalder, og en sentral kulturell horisont for kristningen av Skandinavia. Gjennom studier av hagiografiske, liturgiske og poetiske tekster skal fokus settes på gudstjenesteliv og monastisk kultur, samt fremveksten av en særegen folkelig religion i tilknytning til kirkene på de britiske øyer.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i forholdet mellom det stedege og det katolske i keltisk og angelsaksisk kristendom, samt i den nyere diskusjonen knyttet til anvendelsen av begrepet ”mikrokristenhet”(P. Brown) på disse tradisjonene,
- innsikt i hvorledes kristen diktning innenfor de to tradisjonene viderefører førkristne kulturelle verdier samtidig som den bearbeider nytt, kristent tradisjonsgods,
- innsikt i monastisk teologi og spiritualitet i henholdsvis keltisk og angelsaksisk tradisjon, dens innhold og betydning, samt dens forhold til ”folkelig religion”,

KILDETEKSTER

Ved siden av tekstene i CAVILL, P: Anglo-Saxon Christianity, London: Harper Collins 1999 (s. 147-200), skal følgende tekster studeres:

”Patrick’s Declaration of the Great Works of God” og ”Patrick’s Letter to the Soldiers” i: DAVIES, O., O’LOUGHLIN, T. (eds): Celtic Sprituality. New York: Paulist Press 1999 s. 67-89.

”The Life of St. Brigit by Cogitosus”, i: Celtic Sprituality, s. 122-139.

”The Voyage of St. Brendan”, i: Celtic Sprituality s. 155-190

”The Rule for Monks by Columbanus”, i: Celtic Sprituality s. 246-256.

”Irish Poems”, i: Celtic Sprituality s. 259-265

”The Tract on the Mass in the Stowe Missal” / ”Two Eucharistic Chants from the Stowe Missal”, i: Celtic Sprituality s. 311-318.

”An Old Irish Homily”/”The Cambrai Homily”/”Three Sunday Cathecheses”, i: Celtic Sprituality s. 366-375.

”Blickling Homily XVII: The Dedication of St. Michael’s Church”, i: BOENIG, R.(ed): Anglo-Saxon Sprituality. Selected Writings. New York: The Paulist Press 2000 s. 71-77.

Aelfric: ”On the Sacrifice of Easter”, i: Anglo-Saxon Sprituality s 124-133

Wulfstan: ”On the False Gods”/”On the Sevenfold Gifts of the Spirit”, i: Anglo-Saxon Sprituality s. 134-140.

”Guthlac A”, i: Anglo-Saxon Sprituality s. 194-216.

”Advent Lyrics”, i: Anglo-Saxon Sprituality s. 217-229.

”Abbed Benedict Biscops Liv av Beda Venerabilis”, i: SCHUMACHER, J.: Helgener fra vest. Fire helgenvitaer fra Irland, England og Orknøyene. Oslo: Luther Forlag 1997, s. 58-77.

LITTERATUR

BROWN, P.: The Rise of Western Christendom. 2nd ed. Oxford: Blackwell Publishing 2003, s. 1-34; 321-379 [”Introduction” + kap. 14-16]

CAVILL, P: Anglo-Saxon Christianity, London: Harper Collins 1999, (200 s.)

- O'LOUGHLIN, T.: Journey on the Edges: The Celtic Tradition, London: Darton, Longman & Todd 2000 (150 s.)
- MEYVAERT, P.: "Bede and the church paintings at Wearmouth-Jarrow", i: Anglo-Saxon England 8 (1979) s. 63-77.
- SHARPE, R.: "Some problems concerning the organization of the Church in Early Medieval Ireland" i: Peritia, 3 (1984) s. 230-270.
- REKDAL, J.E.: "The Irish Ideal of Pilgrimage", i: HÄRDELIN, A. (ed), In Quest of the Kingdom: Ten papers on Medieval Monastic Spirituality, Stockholm: Almqvist & Wiksell 1991 [Bibliotheca Theologiae Practicae 48] s. 9-26

SUPPLERENDE LITTERATUR

- BLAIR, J.: The Anglo-Saxon Age. A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press 1984..
- DUNN, M.: The Emergence of Monasticism. From the Desert Fathers to the Early Middle Ages, Oxford: Blackwell 2000.
- GRAHAM-CAMPBELL, J (ed): Vikingenes verden, Oslo: Grøndahl & Dreyers Forlag 1997.
- JOLLY, K.L.: Popular Religion in Late Saxon England. Elf Charms in Context. Chapel Hill og London: The University of North Carolina Press, 1996.
- LAPIDGE, M. et al (eds): The Blackwell Encyclopedia of Anglo-Saxon England Oxford: Blackwell 1999.
- O'LOUGHLIN, T.: Celtic Theology. London og New York: Continuum 2000.
- PELIKAN, J.: The Growth of Medieval Theology (600-1300) [The Christian Tradition 3] Chicago og London: The University of Chicago Press 1978.
- WARD, B.: High King of Heaven. Aspects of Early English Spirituality, London: Mowbray 1999.

KH609 Gudstjeneste- og fromhetsliv – middelalder (10 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH609 overlapper med følgende emner: KH610 5 studiepoeng

Emnets studiekraav

Se felles studiekraav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Hensikten med studiet er å vinne grundig innsikt i middelalderens fromhetsliv, med fokus på gudstjenestelivet (sakramenter, forkynnelse, bønn) og den monastiske fromhet. I dette fordypningsemnet er hovedvekten lagt på studium av utvalgte kildetekster:

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hvilken rolle sakramentene spilte i middelalderens fromhetsliv,
- innsikt i sammenhengen mellom prekenen og Kristi sakramentale nærvær i messen,
- innsikt i hvilken innflytelse den monastiske bevegelse og den monastiske teologi fikk i senantikken og middelalderen,
- innsikt i hva som særmerker den monastiske teologi i forhold til den skolastiske.

KILDETEKSTER

Beda, Venerabilis: "Bedas påskepreken" i *Homilies on the Gospels*, bind 2. Kalamazoo, Mich.: Cistercian Publ., 1991, s. ikke oppgitt.

Bernardus, Claraevallensis: "Prekener over Høysangen, nr. 1 og 7" i *Bernard of Clairvaux : selected works* / redaktør G. R. Evans. New York: Paulist Press, 1987, s. 210-215, 231-236.

"Corpus Christi-offisiet, Pange lingua, Lov Herren, Lauda Sion, (452-455 og 524f)" i *Lov Herren : katolsk salmebok*. Oslo: St. Olav forl., 2000, s. ikke oppgitt.

Gunnes, Erik: "Benedikts regel" i *Klosterliv i Vesten : Augustins regel, Benedikts regel*. Oslo: Aschehoug, 1986, s. 55-102.

Gunnes, Erik og Astrid Salvesen: "Epifani I og Kirkevigsel I: "Stavkirkeprekenen"" i *Gammelnorsk homiliebok*. Oslo: Universitetsforlaget, 1971, s. 68-71, 100-104.

Julian of, Norwich: "Et utvalg" i *Visjoner av Guds kjærlighet*. Oslo: Luther, 2000, s. 37-86.

"Kirkevigslingspreken fra Vadstena" i *Gudstjeneste og fromhetsliv - middelalderen : kopisamling for valgmenne 2*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2002, s. ikke oppgitt.

"Messens canon" i *Messeboken = Missale Romanum latin og norsk*. Oslo: Oslo katolske bispedømme, 1961, s. 437-480.

Radbertus og Ratramnus: "Debatten om Kristi legeme og blod" i *Early medieval theology* / redaktør Allen Cabaniss, et al. London: SCM Press, 1957, s. 94-147.

Thomas, Aquinas: "Pars III, Questio 76, 1-5 og 83,1 (om nattverden)" i *St. Thomas Aquinas Summa Theologica*, bind 5. Westminster, Md.: Christian Classics, 1948, s. 2449-2453, 2506.

LITTERATUR

Leclercq, Jean, Bernard McGinn og John Meyendorff: "Et utvalg" i *Origins to the twelfth century*. London: Routledge & Kegan Paul, 1986, s. 113-131, 163-176, 177-228.

Helander, Sven: "The liturgical profile in medieval Sweden" i *The Liturgy of the medieval church* / redaktør E. Ann Matter, et al. Kalamazoo, Mich.: Western Michigan University, 2001, s. 145-185.

"Från "bibelutläggande homilia" till "tematisk predikan" : en filologisk-litterär studie" i *Predikohistoriska perspektiv : studiar tillägnade Åke Andrén* / redaktør Alf Härdelin. Älvsjö: SkeabVerbum, 1982, s. 133-182.

Härdelin, Alf: "Predikningar -inte bara predikan" i *Vadstena klostets bibliotek : ny katalog och nya forskningsmöjligheter* / redaktør Alf Härdelin, et al. Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 1990, s. 93-105.

(Emnet må utvides med ca.275 sider som avtales med faglærer)

Supplerende litteratur

- Lawrence, C. H.: *Medieval monasticism : forms of religious life in Western Europe in the Middle Ages*. 3rd. ed. Harlow: Longman, 2001.
- Leclercq, Jean: *The love of learning and the desire for God : a study of monastic culture*. 3rd. ed. New York: Fordham University Press, 1982.
- Macy, Gary: *Treasures from the storeroom : medieval religion and the eucharist*. Collegeville, Minn.: Liturgical Press, 1999.
- Southern, R. W.: *Saint Anselm : a portrait in a landscape*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

(Litteraturliste ikke ferdig)

KH610 Gudstjeneste- og fromhetsliv – middelalder (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH610 overlapper med følgende emner: KH609 5 studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Hensikten med studiet er å vinne grundig innsikt i middelalderens fromhetsliv, med fokus på gudstjenestelivet (sakramenter, forkynnelse, bønn) og den monastiske fromhet. I dette fordypningsemnet er hovedvekten lagt på studium av utvalgte kildetekster:

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hvilken rolle sakramentene spilte i middelalderens fromhetsliv,
- innsikt i sammenhengen mellom prekenen og Kristi sakramentale nærvær i messen,
- innsikt i hvilken innflytelse den monastiske bevegelse og den monastiske teologi fikk i senantikken og middelalderen,
- innsikt i hva som særmerker den monastiske teologi i forhold til den skolastiske.

KILDETEKSTER

Beda, Venerabilis: "Bedas påskepreken" i *Homilies on the Gospels*, bind 2. Kalamazoo, Mich.: Cistercian Publ., 1991, s. ikke oppgitt.

- Bernardus, Claraevallensis: "Prekener over Høysangen, nr. 1 og 7" i *Bernard of Clairvaux : selected works* / redaktør G. R. Evans. New York: Paulist Press, 1987, s. 210-215, 231-236.
- "Corpus Christi-offisiet, Pange lingua, Lov Herren, Lauda Sion, (452-455 og 524f)" i *Lov Herren : katolsk salmebok*. Oslo: St. Olav forl., 2000, s. ikke oppgitt.
- Gunnes, Erik: "Benedikts regel" i *Klosterliv i Vesten : Augustins regel, Benedikts regel*. Oslo: Aschehoug, 1986, s. 55-102.
- Gunnes, Erik og Astrid Salvesen: "Epifani I og Kirkevigsels I: "Stavkirkeprekenen"" i *Gammelnorsk homiliebok*. Oslo: Universitetsforlaget, 1971, s. 68-71, 100-104.
- Julian of, Norwich: "Et utvalg" i *Visjoner av Guds kjærlighet*. Oslo: Luther, 2000, s. 37-86.
- "Kirkevigselspreken fra Vadstena" i *Gudstjeneste og fromhetsliv - middelalderen : kopisamling for valgmenne 2*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2002, s. ikke oppgitt.
- "Messens canon" i *Messeboken = Missale Romanum latin og norsk*. Oslo: Oslo katolske bispedømme, 1961, s. 437-480.
- Radbertus og Ratramnus: "Debatten om Kristi legeme og blod" i *Early medieval theology* / redaktør Allen Cabaniss, et al. London: SCM Press, 1957, s. 94-147.
- Thomas, Aquinas: "Pars III, Questio 76, 1-5 og 83,1 (om nattverden)" i *St. Thomas Aquinas Summa Theologica*, bind 5. Westminster, Md.: Christian Classics, 1948, s. 2449-2453, 2506.

LITTERATUR

- Leclercq, Jean, Bernard McGinn og John Meyendorff: "Et utvalg" i *Origins to the twelfth century*. London: Routledge & Kegan Paul, 1986, s. 113-131, 163-176, 177-228.
- Helander, Sven: "The liturgical profile in medieval Sweden" i *The Liturgy of the medieval church* / redaktør E. Ann Matter, et al. Kalamazoo, Mich.: Western Michigan University, 2001, s. 145-185.
- Härdelin, Alf: "Predikningar -inte bara predikan" i *Vadstena klostets bibliotek : ny katalog och nya forskningsmuligheter* / redaktør Alf Härdelin, et al. Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 1990, s. 93-105.
- "Från "bibelutläggande homilia" till "tematisk predikan" : en filologisk-litterär studie" i *Predikohistoriska perspektiv : studier tillägnade Åke Andrén* / redaktør Alf Härdelin. Älvsjö: SkeabVerbum, 1982, s. 133-182.

Supplerende litteratur

- Lawrence, C. H.: *Medieval monasticism : forms of religious life in Western Europe in the Middle Ages*. 3rd. ed. Harlow: Longman, 2001.
- Leclercq, Jean: *The love of learning and the desire for God : a study of monastic culture*. 3rd. ed. New York: Fordham University Press, 1982.
- Macy, Gary: *Treasures from the storeroom : medieval religion and the eucharist*. Collegeville, Minn.: Liturgical Press, 1999.
- Southern, R. W.: *Saint Anselm : a portrait in a landscape*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

KH611 Kultur- og religionsmøte – middelalder (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Hensikten med studiet er å vinne grundig innsikt i kirkens møte med islam og jødedommen, og i kirkens møte med den germanske verden i middelalderen. Studiet vil også gi innsikt i kristendommens dialoger med jødedom og islam. I dette fordypningsemnet er hovedvekten lagt på studium av utvalgte kildetekster:

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hovedelementene i kristendommens «germanisering» i tidlig middelalder,
- innsikt i hvilke teologiske kategorier kirken plasserte Islam i, og i hovedlinjene i debatten mellom kristne og muslimer
- innsikt i hvilke nye utfordringer fra Islam og jødedommen kirken ble stilt overfor i middelalderen, og i hvilke nye svar som ble gitt,
- evne til å drøfte hvordan den skolastiske teologi kan forstås som kirkens svar på nye utfordringer.

KILDETEKSTER

Alkuin: "Preken til nylig omvendte saksiske stammer" i *Nytt lys på middelalderen* / redaktør Jørgen Haavardsholm. Oslo: Syppress forl., 1997, s. 56-65.

Beda, Venerabilis: "En kopi av pave Gregors brev til Mellitus, som var på vei til Britannia" i *Anglernes kirkes historie*. Oslo: Aschehoug, 1979, s. 51-52.

Nestor: "Historien om Vladimirs omvendelse og dåp" i *Beretningen om de svundne år : Nestors krønike* / redaktør Gunnar Svane. Højbjerg: Wormianum, 1983, s. 77-112.

"Råd fra biskop Daniel av Winchester til Bonifatius om hedningemisjonen" i *Møtet mellom hedendom og kristendom i Norge* / redaktør Hans-Emil Lidén. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 51-57.

og enten

Nachmanides: "Disputten med Pablo Christiani i Barcelona 1263" i *Judaism on trial : Jewish-Christian disputations in the Middle Ages* / redaktør Hyam Maccoby. London: Littman Library, 1982, s. 102-146.

eller

Timotheus, 1: "Dialogen med khalifen Mahdi" i *The early Christian-Muslim dialogue : a collection of documents from the first three Islamic centuries, 632-900 A.D. : translations with commentary* / redaktør N. A. Newman. Hatfield, Pa.: Interdisciplinary Biblical Research Institute, 1993, s. 169-267.

LITTERATUR

Wood, Ian: "Et utvalg" i *The missionary life : saints and the evangelisation of Europe, 400-1050*. New York: Longman, 2001, s. 1-141.

og enten

Burman, Thomas E.: "Et utvalg" i *Religious polemic and the intellectual history of the Mozarabs, c. 1050-1200*. Leiden: Brill, 1994, s. 13-89.

eller

Lasker, Daniel J.: "Et utvalg" i *Jewish philosophical polemics against christianity in the Middle Ages*. New York: Ktav Publishing House, 1977, s. 45-134.

Skarsaune, Oskar: "Is Christianity monotheistic? Patristic perspectives on a Jewish/Christian debate" i *Historica, theologica et philosophica, critica et philologica* / redaktør Elizabeth A. Livingstone, 1997, s. 340-363.

Supplerende litteratur

Colish, Marcia L.: "Et utvalg" i *Medieval foundations of the Western intellectual tradition : 400-1400*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1997, s. 129-172.

Jolly, Karen Louise: *Popular religion in late Saxon England : elf charms in context*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1996.

Jolly, Karen Louise: *Tradition & diversity : Christianity in a world context to 1500*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, 1997.

Muldoon, James, red. *Varieties of religious conversion in the Middle Ages*. Gainesville, Fla.: University Press of Florida, 1997.

Trautner-Kromann, Hanne: *Skjold og sværd : jødisk polemik mod kristendommen og de kristne i Frankrig og Spanien fra 1100-1500*. København: Museum Tusculanums Forlag, 1990.

Willi-Plein, Ina og Thomas Willi: *Glaubensdolch und Messiasbeweis : die Begegnung von Judentum, Christentum und Islam im 13. Jahrhundert in Spanien*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1980.

Temaemner Senmiddelalder og Reformasjon

KH613 Teologi og fromhetsliv – i senmiddelalder og reformasjon (15 studiepoeng)

I dette emnet studeres europeisk og norsk teologi og fromhetsliv i senmiddelalder og reformasjon. Stoffet er delt i to delemner, europeisk (8 poeng) og norsk (7 poeng) teologi og fromhetsliv. Problemstillingene som studeres er felles for begge delemnene.

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (15 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (15 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål

Studenten skal ha

- innsikt i hvordan de tradisjonelle former for kirke- og fromhetsliv i senmiddelalderen søkte å gi et samlet uttrykk for et liv i tro, håp og kjærlighet,
- innsikt i hvordan skikker og tradisjoner for religiøst liv spilte en avgjørende rolle for utformingen av kirkerommet og inndelingen av årets rytme,
- innsikt i hvordan fromhetsformer påvirkes av almene sosiale og kulturelle endringer i samfunnet,
- innsikt i hvordan teologisk pluralisme og permanent kritikk av fromhetens former og teologiske forutsetninger under senmiddelalderen leder til oppgjør med deler av tradisjonen,
- innsikt i hvordan de ulike konfesjonene, innbefattet den romersk-katolske, søkte å trekke praktisk teologiske konsekvenser av de teologiske brytningene under 1500-tallet i retning av fromhetsliv og kirkeliv,
- evne til å drøfte hvordan historien i denne epoken kan bidra til en kritisk og konstruktiv forståelse av forholdet mellom teologi og fromhet i dag.

Delemner

A. EUROPEISK TEOLOGI OG FROMHETSLIV

KILDETEKSTER

Julian of, Norwich: *Visjoner av Guds kjærlighet*. Oslo: Luther, 2000.

Luther, Martin: "Den tyske messen" i *Verker i utvalg* / redaktør Inge Lønning, et al., bind 5. Oslo: Gyldendal, 1982, s. 7-39.

Luther, Martin: "The German Mass and Order of Service 1526" i *Luther's works* / redaktør Helmut T. Lehmann, et al., bind 53. Philadelphia: Fortress Press, 1965, s. 51-90.

Luther, Martin: "On translating" i *Luther's works* / redaktør Helmut T. Lehmann, et al., bind 35. Philadelphia: Fortress Press, 1960, s. 177-202.

Luther, Martin: "An Order of Mass and Communion for the Church at Wittenberg 1523 (Formula Missae)" i *Luther's works* / redaktør Helmut T. Lehmann, et al., bind 53. Philadelphia: Fortress Press, 1965, s. 17-40.

Luther, Martin: "Von Dolmetschen und Fürbitte der Heiligen (WA 30 II. 632-646) = Om å tolke og om de helliges forbønn" i *Levende Luther : et utvalg* / redaktør Inge Lønning. Oslo: Land og Kirke, 1967, s. 87-108.

Müntzer, Thomas: "Et utvalg" i *The collected works of Thomas Müntzer* / redaktør Peter Matheson. Edinburgh: T. & T. Clark, 1988, s. 162-182.

"Preface" i *The Book of Common Prayer*. Standard ed. Cambridge: Cambridge University Press, s. ikke angitt.

"The translators to the reader" i *The Bible : authorized King James Version* / redaktør Robert Carroll, et al. Oxford: Oxford University Press, 1997, s. LIII-LXIX.

LITTERATUR

Lynch, Joseph H.: "Et utvalg" i *The medieval church : a brief history*. London: Longman, 1992, s. 256-345.

Ozment, Steven: *Protestants : the birth of a Revolution*. London: Fontana Press, 1993.

Sykes, Norman: "The religion of protestants" i *The West from the Reformation to the present day* / redaktør S. L. Greenslade. Cambridge: Cambridge University Press, 1975, s. 175-198.

Supplerende litteratur

- Bossy, John: *Christianity in the West 1400-1700*. Oxford: Oxford University Press, 1985.
Cameron, Euan: *The European Reformation*. Oxford: Clarendon Press, 1991.
Duffy, Eamon: *The stripping of the altars : traditional religion in England, c.1400-c.1580*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1992.
Hillerbrand, Hans J., red. *The Oxford encyclopedia of the Reformation*. Bind 1-4. New York: Oxford University Press, 1996.
Oakley, Francis: "Kap. 5-6" i *The Western church in the later Middle Ages*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1979, s. 213-312.
Scribner, Robert W. og C. Scott Dixon: *The German Reformation*. 2nd. ed. Basingstoke, Hampshire ; New York: Palgrave Macmillan, 2003.

B. NORSK TEOLOGI OG FROMHETSLIV

KILDETEKSTER

"Tekstutvalg fra norsk kirkehistorie": et utdrag hentet **fra**: Jørgensen T., I. Montgomery og J. Schumacher (red): *Gjør døren høy: Kirken i Norge i tusen år*, Oslo: Aschehoug 1995. (ca 120 sider):

- Innledning 121

I. Liturgi og gudstjeneste.

- Utdrag fra messens canon fra Missale Nidrosiense. 127
- Forklaring av messa og alle tidebøner. 131
- Ordningen for høymesse etter Danmarks og Norgis Kirkeritual 1685 139
- Ordningen for dåp etter Palladius' Alterbog (1556) 143
- Inngangs- og utgangsbønnene ("klokkerbønnene") 146
- "Om Børne Sang udi Kirckerne" fra utkast til Norsk Kirkeordinans (1604) 147
- En salme fra Hans Thomissøns salmebok. 151
- En salme av Thomas Kingo: "Over Kedron Jesus træder" 154
- To sanger av Petter Dass. 158
- En salme av Dorothe Engelbretsdatter 165

II. Preken, lære, bekjennelse.

- En preken til Kristi Åpenbaringsdag fra "Gammelnorsk Homiliebok" 169
- Om å tolke bibeltekster: et utdrag fra Kongespeilet. 174
- Peder Palladius til sokneprester i Norge, "om katekismen". 177
- Utdrag fra Utkastet til norsk kirkeordinans 1604. 179
- Superintendent Jørgen Erikssøn : Jona Prophetis skjøne Historia [utdrag] 184
- Lauritz Nielssøn : " den christelige Bekjendelse om Herrens Vej . . "(1605) 188
- Biskop Ludvig Hanssøn Munthes (1644) : om trolldom og hekser. 190

III. Fromhetsliv .

- Hyrdebrev fra erkebiskop Arne Vade (1346 - 1349) 209
- Utdrag fra "Lilja". 220
- Reformasjonen kommer til Hamar: Utdrag fra "Hamarkrøniken"(1553). 224
- Religiøse folkeviser. 230
- Niels Lauritzsøn Arctander: Om Kristi nadverd (1611) . 237
- Utdrag fra Johann Gerhard: "Hellige meditasjoner"(1606) 238
- Lewis Bayley : utdrag fra "Praxis pietatis" (1646) 241
- Edvard Edvardtzen (d. 1695): Om å skue Gud. 244

IV. Kirke - stat - folk.

- Kong Sverre: Talen mot bispane (ca. 1199) 271
- Kong Håkon Sverressons forliksbrev til biskopene (1202). 276

- Utdrag fra Kongespeilet : "om de to Guds hus på jorden". 278
- Utdrag fra kongens håndfesting 1513 og 1559. 282
- Utdrag fra Kirkeordinansen av 1537 283
- Christian III's brev til Eske Bille av 17. juni 1537 289
- Geble Pederssons brev til Christian III av 28. juni 1539 291
- Brev fra Johannes Bugenhagen og Martin Luther til Christian III 292
- Torbjørn Olavssons kallsbrev fra kongen, 6. januar 1546. 293
- Torbjørn Olavsson til domkapitlet, 20. desember 1547. 295

LITTERATUR

- Bagge, Sverre: "Hellig tro og rette seder" i *Mennesket i middelalderens Norge : tanker, tro og holdninger 1000-1300*. Oslo: Aschehoug, 2000, s. 75-146.
- "Et utvalg" i *Bibelen i Norge* / redaktør Magne Sæbø, et al. Oslo: Det Norske Bibelselskap, 1991, s. 21-51, 55-72, 73-98, 115-138, 139-167, 169-191,.
- Fæhn, Helge: "Et utvalg" i *Gudstjenestelivet i Den norske kirke : fra reformasjonstiden til våre dager*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 23-84, 164-178.
- Nielsen, E.A.: "Kingos passion" i *Hymnologiske meddelelser : tidsskrift om salmer* 16, nr. 1 (1987), s. 3-41.
- "Tekstutvalg fra norsk kirkehistorie" i *Gjør døren høy : kirken i Norge 1000 år* / redaktør Jan Schumacher, et al. Oslo: Aschehoug : I samarbeid med Kyrkja i Noreg 1000 år, 1995, s. se nedenfor.

Supplerende litteratur

- Ellingsen, Terje: *Reformasjonen i Norge : da kirken valgte kurs*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1997.
- Wisløff, Carl Fr: "Et utvalg" i *Norsk kirkehistorie*, bind 1. Oslo: Lutherstiftelsen, 1966, s. 368-501.
- Aarflot, Andreas: "Et utvalg" i *Norsk kirkehistorie*, bind 2. Oslo: Lutherstiftelsen, 1967, s. 13-95.

KH614 Teologi og fromhetsliv – europeisk (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hvordan de tradisjonelle former for kirke- og fromhetsliv i senmiddelalderen søkte å gi et samlet uttrykk for et liv i tro, håp og kjærlighet,

- innsikt i hvordan skikker og tradisjoner for religiøst liv spilte en avgjørende rolle for utformingen av kirkerommet og inndelingen av årets rytme,
- innsikt i hvordan fromhetsformer påvirkes av almene sosiale og kulturelle endringer i samfunnet,
- innsikt i hvordan teologisk pluralisme og permanent kritikk av fromhetens former og teologiske forutsetninger under senmiddelalderen leder til oppgjør med deler av tradisjonen,
- innsikt i hvordan de ulike konfesjonene, innbefattet den romersk-katolske, søkte å trekke praktisk teologiske konsekvenser av de teologiske brytningene under 1500-tallet i retning av fromhetsliv og kirkeliv,
- evne til å drøfte hvordan historien i denne epoken kan bidra til en kritisk og konstruktiv forståelse av forholdet mellom teologi og fromhet i dag.

KILDETEKSTER

- Julian of, Norwich: *Visjoner av Guds kjærlighet*. Oslo: Luther, 2000.
- Luther, Martin: "Den tyske messen" i *Verker i utvalg* / redaktør Inge Lønning, et al., bind 5. Oslo: Gyldendal, 1982, s. 7-39.
- Luther, Martin: "The German Mass and Order of Service 1526" i *Luther's works* / redaktør Helmut T. Lehmann, et al., bind 53. Philadelphia: Fortress Press, 1965, s. 51-90.
- Luther, Martin: "On translating" i *Luther's works* / redaktør Helmut T. Lehmann, et al., bind 35. Philadelphia: Fortress Press, 1960, s. 177-202.
- Luther, Martin: "An Order of Mass and Communion for the Church at Wittenberg 1523 (Formula Missae)" i *Luther's works* / redaktør Helmut T. Lehmann, et al., bind 53. Philadelphia: Fortress Press, 1965, s. 17-40.
- Luther, Martin: "Von Dolmetschen und Fürbitte der Heiligen (WA 30 II. 632-646) = Om å tolke og om de helliges forbønn" i *Levende Luther : et utvalg* / redaktør Inge Lønning. Oslo: Land og Kirke, 1967, s. 87-108.
- Müntzer, Thomas: "Et utvalg" i *The collected works of Thomas Müntzer* / redaktør Peter Matheson. Edinburgh: T. & T. Clark, 1988, s. 162-182.
- "Preface" i *The Book of Common Prayer*. Standard ed. Cambridge: Cambridge University Press, s. ikke angitt.
- "The translators to the reader" i *The Bible : authorized King James Version* / redaktør Robert Carroll, et al. Oxford: Oxford University Press, 1997, s. LIII-LXIX.

LITTERATUR

- Lynch, Joseph H.: "Et utvalg" i *The medieval church : a brief history*. London: Longman, 1992, s. 256-345.
- Ozment, Steven: *Protestants : the birth of a Revolution*. London: Fontana Press, 1993.
- Sykes, Norman: "The religion of protestants" i *The West from the Reformation to the present day* / redaktør S. L. Greenslade. Cambridge: Cambridge University Press, 1975, s. 175-198.

(Emnet må utvides med ca.80 sider som avtales med faglærer)

Supplerende litteratur

- Bossy, John: *Christianity in the West 1400-1700*. Oxford: Oxford University Press, 1985.
- Cameron, Euan: *The European Reformation*. Oxford: Clarendon Press, 1991.

- Duffy, Eamon: *The stripping of the altars : traditional religion in England, c.1400-c.1580*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1992.
- Hillerbrand, Hans J., red. *The Oxford encyclopedia of the Reformation*. Bind 1-4. New York: Oxford University Press, 1996.
- Oakley, Francis: "Kap. 5-6" i *The Western church in the later Middle Ages*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1979, s. 213-312.
- Scribner, Robert W. og C. Scott Dixon: *The German Reformation*. 2nd. ed. Basingstoke, Hampshire ; New York: Palgrave Macmillan, 2003.

KH615 Teologi og fromhetsliv – norsk senmiddelalder og reformasjon (5 studiepoeng)

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hvordan de tradisjonelle former for kirke- og fromhetsliv i senmiddelalderen søkte å gi et samlet uttrykk for et liv i tro, håp og kjærlighet,
- innsikt i hvordan skikker og tradisjoner for religiøst liv spilte en avgjørende rolle for utformingen av kirkerommet og inndelingen av årets rytme,
- innsikt i hvordan fromhetsformer påvirkes av almene sosiale og kulturelle endringer i samfunnet,
- innsikt i hvordan teologisk pluralisme og permanent kritikk av fromhetens former og teologiske forutsetninger under senmiddelalderen leder til oppgjør med deler av tradisjonen,
- innsikt i hvordan de ulike konfesjonene, innbefattet den romersk-katolske, søkte å trekke praktisk teologiske konsekvenser av de teologiske brytningene under 1500-tallet i retning av fromhetsliv og kirkeliv,
- evne til å drøfte hvordan historien i denne epoken kan bidra til en kritisk og konstruktiv forståelse av forholdet mellom teologi og fromhet i dag.

KILDETEKSTER

”Tekstutvalg fra norsk kirkehistorie”: et utdrag hentet fra: Jørgensen T., I. Montgomery og J. Schumacher (red): *Gjør døren høy: Kirken i Norge i tusen år*, Oslo: Aschehoug 1995. (ca 120 sider):

- Innledning 121

I. Liturgi og gudstjeneste.

- Utdrag fra messens canon fra Missale Nidrosiense. 127

- Forklaring av messa og alle tidebøner. 131
- Ordningen for høymesse etter Danmarks og Norgis Kirkeritual 1685 139
- Ordningen for dåp etter Palladius' Alterbog (1556) 143
- Inngangs- og utgangsbønnene ("klokkerbønnene") 146
- "Om Børne Sang udi Kirckerne" fra utkast til Norsk Kirkeordinans (1604) 147
- En salme fra Hans Thomissøns salmebok. 151
- En salme av Thomas Kingo: "Over Kedron Jesus træder" 154
- To sanger av Petter Dass. 158
- En salme av Dorothe Engelbretsdatter 165

II. Preken, lære, bekjennelse.

- En preken til Kristi Åpenbaringsdag fra "Gammelnorsk Homiliebok" 169
- Om å tolke bibeltekster: et utdrag fra Kongespeilet. 174
- Peder Palladius til sokneprester i Norge, "om katekismen". 177
- Utdrag fra Utkastet til norsk kirkeordinans 1604. 179
- Superintendent Jørgen Erikssøn : Jona Prophetis skjøne Historia [utdrag] 184
- Lauritz Nielssøn : " den christelige Bekjendelse om Herrens Vej . . "(1605) 188
- Biskop Ludvig Hanssøn Munthes (1644) : om trolldom og hekser. 190

III. Fromhetsliv .

- Hyrdebrev fra erkebiskop Arne Vade (1346 - 1349) 209
- Utdrag fra "Lilja". 220
- Reformasjonen kommer til Hamar: Utdrag fra "Hamarkrøniken"(1553). 224
- Religiøse folkeviser. 230
- Niels Lauritzsøn Arctander: Om Kristi nadverd (1611) . 237
- Utdrag fra Johann Gerhard: "Hellige meditasjoner"(1606) 238
- Lewis Bayley : utdrag fra "Praxis pietatis" (1646) 241
- Edvard Edvardtzen (d. 1695): Om å skue Gud. 244

IV. Kirke - stat - folk.

- Kong Sverre: Talen mot bispane (ca. 1199) 271
- Kong Håkon Sverressons forliksbrev til biskopene (1202). 276
- Utdrag fra Kongespeilet : "om de to Guds hus på jorden". 278
- Utdrag fra kongens håndfesting 1513 og 1559. 282
- Utdrag fra Kirkeordinansen av 1537 283
- Christian III's brev til Eske Bille av 17. juni 1537 289
- Geble Pederssøns brev til Christian III av 28. juni 1539 291
- Brev fra Johannes Bugenhagen og Martin Luther til Christian III 292
- Torbjørn Olavssøns kallsbrev fra kongen, 6. januar 1546. 293
- Torbjørn Olavsson til domkapitlet, 20. desember 1547. 295

LITTERATUR

- Bagge, Sverre: "Hellig tro og rette seder" i *Mennesket i middelalderens Norge : tanker, tro og holdninger 1000-1300*. Oslo: Aschehoug, 2000, s. 75-146.
- "Et utvalg" i *Bibelen i Norge* / redaktør Magne Sæbø, et al. Oslo: Det Norske Bibelselskap, 1991, s. 21-51, 55-72, 73-98, 115-138, 139-167, 169-191,.
- Fæhn, Helge: "Et utvalg" i *Gudstjenestelivet i Den norske kirke : fra reformasjonstiden til våre dager*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 23-84, 164-178.
- Nielsen, E.A.: "Kingos passion" i *Hymnologiske meddelelser : tidsskrift om salmer* 16, nr. 1 (1987), s. 3-41.

"Tekstutvalg fra norsk kirkehistorie" i *Gjør døren høy : kirken i Norge 1000 år* / redaktør Jan Schumacher, et al. Oslo: Aschehoug : I samarbeid med Kyrkja i Noreg 1000 år, 1995, s. se nedenfor.

Supplerende litteratur

Ellingsen, Terje: *Reformasjonen i Norge : da kirken valgte kurs*. Kristiansand: Høyskoleforl., 1997.

Wisløff, Carl Fr: "Et utvalg" i *Norsk kirkehistorie*, bind 1. Oslo: Lutherstiftelsen, 1966, s. 368-501.

Aarflot, Andreas: "Et utvalg" i *Norsk kirkehistorie*, bind 2. Oslo: Lutherstiftelsen, 1967, s. 13-95.

KH616 Kristendommen i møte med en ny tid - renessanse og humanisme (10 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i renessansens betydning for formidling av "klassiske" verdier,
- innsikt i hvordan humanismen ønsket å reformere kirke- og fromhetsliv,
- innsikt i hvilken virkning striden mellom Luther og Erasmus fikk for den lutherske læretradisjon,
- innsikt i hvordan «det reformatoriske» kommer til uttrykk i Melanchthons *Loci communes*?

KILDETEKSTER

Erasmus, Roterodamus og Einar Grimm: *Fortrolige samtaler : i utvalg*. Oslo: Aschehoug, 1983.

Erasmus, Roterodamus, Martin Luther og Ernst F. Winter: *Discourse on free will*. New York: Continuum, 1993.

Melanchthon, Philipp: "Loci communes" i *Melanchthon and Bucer* / redaktør Wilhelm Pauck. Philadelphia: The Westminster Press, 1969, s. ikke angitt.

LITTERATUR

Burke, Peter: *The Renaissance*. 2nd. ed. Basingstoke: Macmillan, 1997.

McConica, James: *Erasmus*. Oxford: Oxford University Press, 1991.

McGrath, Alister E.: "Et utvalg" i *The intellectual origins of the European Reformation*. 2nd ed. Oxford: Blackwell, 2004, s. 34-66.

"Et utvalg" i *Philip Melanchthon : then and now (1497-1997)* / redaktør Scott H. Hendrix, et al. Columbia, S.C.: Lutheran Theological Southern Seminary, 1999, s. 9-55.

Supplerende litteratur

Eisenstein, Elizabeth: *The printing revolution in early modern Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

Wengert, Timothy J.: *Human freedom, Christian righteousness : Philip Melanchthon's exegetical dispute with Erasmus of Rotterdam*. New York ; Oxford: Oxford University Press, 1998.

KH617 Kristendommen i møte med en ny tid - en ny verden og et nytt verdensbilde (5 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hvordan kirken og teologien ble utfordret av de vitenskapelige landevinningene på 1600-tallet,
- innsikt i på hvilken måte fremveksten av den moderne vitenskap på 1500- og 1600-tallet hører med til teologihistorien,
- innsikt i hvordan de reformatoriske bevegelser bidro til den vitenskapelige revolusjonen.

KILDETEKSTER

Bacon, Francis: "Appendix 4: Idols of the mind" i *The essays* / redaktør John Pitcher. London: Penguin, 1985, s. 277-285.

Descartes, René: "Fortalen og meditasjon 4 og 5" i *Meditasjoner over filosofiens grunnlag og andre tekster*. Oslo: Aschehoug, 1992, s. ikke angitt.

LITTERATUR

Brooke, John Hedley: "Et utvalg" i *Science and religion : some historical perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991, s. 1-151.

Henry, John: *The scientific revolution and the origins of modern science*. 2nd. ed. Houndmills: Palgrave, 2001.

Supplerende litteratur

Funkenstein, Amos: *Theology and the scientific imagination from the Middle Ages to the seventeenth century*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1986.

Iserloh, Erwin, Joseph Glazik og Hubert Jedin: "The springtime of missions in the early modern period" i *Reformation and counter reformation*. London: Burns & Oates, 1980, s. 575-614.

Wright, A. D.: "New problems of catholic expansion" i *The Counter-Reformation : Catholic Europe and the non-Christian world*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1982, s. 121-146.

KH618 Teologer og kirkereformatorer – Martin Luther og Jean Calvin (10 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH618 overlapper med følgende emner: KH619 5 studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

MÅL

Studentene skal ha

- innsikt i forholdet mellom Luthers og Calvins reformatoriske gjerning og andre samtidige program for reform av kirken,
- innsikt i de teologiske hovedpunktene i Luthers og Calvins reformatoriske hovedskrifter,
- evne til å drøfte på hvilken måte henholdsvis Luthers og Calvins utvikling inngår i historien om reformasjonen på 1500-tallet,
- evne til å drøfte hvilke utfordringer Luthers og Calvins tenkning rommer for vår tids teologi og kirkeliv.

KILDETEKSTER

Calvin, Jean: "The testimony of the spirit necessary to give full authority to scripture og Regeneration by faith" i *Institutes of the christian religion*. 2nd ed. Chicago: Encyclopædia Britannica, 1990, s. 18-21, 279-294.

Luther, Martin: "Skriftet til den kristne adel og Traktat om den kristne frihet" i *Verker i utvalg* / redaktør Inge Lønning, et al., bind 2. Oslo: Gyldendal, 1979, s. 7-88, 192-234.

LITTERATUR

McGrath, Alister E.: *A life of John Calvin : a study in the shaping of Western culture*. Oxford: Basil Blackwell, 1990.
Oberman, Heiko Augustinus: *Luther : man between God and the Devil*. New Haven: Yale University Press, 1989.

Supplerende litteratur

Classen, A. og T.A. Settle: "Women in Martin Luther's life and theology" i *German studies review* 14 (1991), s. 231-260.
Lohse, Bernhard: *Martin Luther : an introduction to his life and work*. Edinburgh: Clark, 1987.
Spitz, Lewis William: *The renaissance and reformation movements*. Rev. ed. Bind 2. St. Louis: Concordia Publishing House, 1987.

KH619 Martin Luther - teolog og kirkereformator (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH619 overlapper med følgende emner: KH618 5 studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

MÅL

Studentene skal ha

- innsikt i forholdet mellom Martin Luthers reformatoriske gjerning og andre samtidige program for reform av kirken,
- innsikt i de teologiske hovedpunktene i Luthers reformatoriske hovedskrifter,
- evne til å drøfte på hvilken måte Luthers egen utvikling inngår i historien om reformasjonen på 1500-tallet,
- evne til å drøfte hvilke utfordringer Luthers tenkning rommer for vår tids teologi og kirkeliv.

KILDETEKSTER

Luther, Martin: "Skriftet til den kristne adel og Traktat om den kristne frihet" i *Verker i utvalg* / redaktør Inge Lønning, et al., bind 2. Oslo: Gyldendal, 1979, s. 7-88, 192-234.

LITTERATUR

Oberman, Heiko Augustinus: *Luther : man between God and the Devil*. New Haven: Yale University Press, 1989.

Supplerende litteratur

Classen, A. og T.A. Settle: "Women in Martin Luther's life and theology" i *German studies review* 14 (1991), s. 231-260.

Lohse, Bernhard: *Martin Luther : an introduction to his life and work*. Edinburgh: Clark, 1987.

Temaemner Nytiden

KH620 Kirke og stat, sekularisering og modernitet (10 studiepoeng)

Emnet er organisert i to delemner: A. Kirken og den moderne stat og B. Sekularisering og modernitet som historiske prosesser. Dette historiske emnet kan med fordel studeres sammen med det religionssosiologiske fordypningsemnet PT601 *Religionens rolle i det moderne samfunn* (10 studiepoeng).

Vektingsreduksjon

KH620 overlapper med følgende emner:	KH621	5 Studiepoeng
	KH622	5 Studiepoeng

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Delemner

A. KIRKEN OG DEN MODERNE STAT

Kirken møter det moderne bl.a. gjennom utviklingen av den moderne stat fra 1600-tallet av. I denne delen av fordypningsemnet er målet å gi innsikt i dette møte, som utløste både konflikt og samspill. Den moderne stat, for alvor introdusert med enevoldsstyret på 1600-tallet, opptrer med sitt maktmonopol i forskjellige ideologiske innfatninger, så vel ved demokrati som ved ulike totalitære systemer. Det kan utløse dype konflikter mellom kirke og stat. Men vi kjenner også samspillet mellom dem, ikke minst fra vår egen statskirkeordning, der det moderne demokrati og Den norske kirke inngår i en (spenningsfylt) syntese. Studiet vil være konsentrert om utviklingen av den norske statskirkeordningen og kirkens kamp med nazismen under kirkekamp i mellomkrigstiden. I dette delemnet er hovedvekten lagt på studium av utvalgte kildetekster.

MÅL

Studentene skal ha

- innsikt i og evne til og drøfte hvorfor statskirkesystem og lutherdom ble knyttet så nært sammen,
- innsikt i og evne til å drøfte hvordan kirken møtte den moderne utvikling av det liberale demokrati, og hvordan ble kirken selv demokratisert,
- god kunnskap om hvordan kirkene opptrådte som «bekjennelseskirker» i konflikter med den totalitære stat,
- innsikt i og evne til å drøfte hvordan det bibelske krav om lydighet mot øvrigheten oppfattes i møte med den moderne stat.

KILDETEKSTER

"Artikel 28: om den kirkelige magt" i *Confessio Augustana* / redaktør Leif Grane. København: Gad, 1981, s. 208-215.

Austad, Torleiv: "Kirkens grunn" i *Kirkens grunn : analyse av en kirkelig bekjennelse fra okkupasjonstiden 1940-45*. Oslo: Luther, 1974, s. 26-32.

"Den norske grunnloven 1814 §§1, 2, 15, 16, 21, 85, 93, 100" i *Grunnloven vår : 1814 til 2001*. 14. utg. / redaktør Mads T. Andenæs. Oslo: Universitetsforlaget, 2001, s. ikke angitt.

"Fortale til "Kong Christian den femtes norske lov" og NL 1-1-1, 2-1-1" i *Kong Christian den Femtes Norske Lov : 15de april 1687 : med Kongeloven 1665*. Oslo: Universitetsforlaget, 1982, s. 11-14, 67.[KH620A KH621]

"Innst. O nr. 46 (1995-96)" i *Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen om 1. lov om Den norske kyrkja (kyrkjelova) og 2. lov om kyrkjegardar, kremasjon og gravferd (gravferdlova) : Ot.prp. nr. 64 for 1994-95*. Oslo: Komiteen, 1996, s. 1-27.

"Kirkeloven 1996 §§ 1-4, 17-27" i *Lovsamling for Den norske kirke : lover, forskrifter, regler, ordninger og bestemmelser*. 5. rev. utg. Oslo: Kirkerådet, 2003, s. 17-18, 22-25.

"Kongebrevet til kirkeordinansen" i *Kirkeordinansen 1537/39 : Det danske Udkast til Kirkeordinansen (1537)* / redaktør Martin Schwarz Lausten. København: Akademisk Forlag, 1989, s. 150-156.

"Kongeloven 1665, §§ I-VI" i *Kong Christian den Femtes Norske Lov : 15de april 1687 : med Kongeloven 1665*. Oslo: Universitetsforlaget, 1982, s. 287-288.

"Konventikkelplakaten 1741 og Rescript mot kvekerne, baptister etc...1745" i *Samling af alle giældende Forordninger, Rescripter, Resolutioner og Collegial Breve for begge Rigerne, samt de Steder af Danske og Norske Lov, saavelsom Kirke Ritualen der angaae Religionen, Geistligheden, Kirker, Skoler, Hospitaler og Fattige, samt Bøger og Almanakker*. 2. forøg. Udg. / redaktør Laurids Fogtman, et al., bind 1. København: Gyldendal, 1809, s. 19f., 149ff., 22ff.

Luther, Martin: "Instructions for the visitors of parish pastors in electoral saxony, preface" i *Luther's works* / redaktør Helmut T. Lehmann, et al., bind 40. Philadelphia: Fortress Press, 1958, s. 269-273.

Rygnestad, Knut: "Dissenterloven 1845" i *Dissentarspørsmålet i Noreg frå 1845 til 1891 : lovgjeving og administrativ praksis*. Oslo: Lutherstiftelsen, 1955, s. 13-16.

Wisløff, Carl Fr: "Til christendommens venner i vort land" i *Politikk og kristendom : en studie omkring oppropet "Til Christendommens Venner i vort Land" (Januar 1883)*. Bergen: Lunde, 1961, s. 209-212.

LITTERATUR

Oftestad, Bernt T.: *Den norske statsreligionen : fra øvrighetskirke til demokratisk statskirke*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 1998.

B. SEKULARISERING OG MODERNITET FRA SLUTTEN AV 1700-TALLET OG FRAM TIL VÅR TID

1700- og 1800-tallet stilte kirke og teologi overfor sterke utfordringer. Vi knytter dem gjerne til begreper som sekularisering og modernitetens gjennombrudd. Utvikling av ikke-religiøse verdensanskuelser som nytiden brakte med seg, nådde et toppunkt på 1800-tallet da positivisme, darwinisme og etter hvert forskjellige utgaver av sosialisme kom til å forme kultur og samfunn, ikke minst universitetsliv og vitenskap. I dette delemnet vil vi ta for oss hvordan kirke og teologi erfarte og forsøkte å møte disse utfordringer, samtidig som vi søker å danne oss et bilde av hvordan denne prosess kan tolkes som uttrykk for sekularisering og modernitetens gjennombrudd.

MÅL

Studentene skal ha

- god kunnskap om hvilke ideologiske motbevegelser kirken kom til å møte under 1800-tallet og fremover,
- god kunnskap om ulike sekulariseringsbegreper og gjøre rede for sekularisering som historisk prosess,
- innsikt i og evne til å drøfte hvilke(n) ny(e) funksjon(er) religionen får i det moderne samfunn,
- innsikt i og evne til å drøfte hvordan kirkehistorien skal tolke moderniseringsprosessen.

LITTERATUR

Breistein, Ingunn Folkestad: "Modernitetens følger : en vurdering av noen sekulariseringsteorier, med frikirkelige sideblikk" i *Tidsskrift for kirke - religion - samfunn* 15, nr. 1 (2002), s. 25-42.

Chaves, Mark: "Secularization as declining religious authority" i *Social forces : an international journal of social research associated with the Southern Sociological Society* (1994), s. 749-774.

Gilje, Nils: "Haugebevegelsen og sekulariseringens dialektikk" i *Arv og utfordring : menneske og samfunn i den kristne moraltradisjon* / redaktør Trygve Wyller, et al. Oslo: Universitetsforlaget, 1995, s. 215-229.

Haanes, Vidar L.: "Frikirkeligheten og lavkirkeligheten i møte med det moderne gjennombrudd i Norge" i *Frikirkelighet, lavkirkelighet, arbeiderbevegelse og det moderne Norge (1880-1920)*. Oslo: Frikirkerådet, 2002, s. 7-16.

Rémond, René: *Religion and society in modern Europe*. Malden, Mass.: Blackwell Publishers, 1999.

Sanders, Hanne: "Et utvalg" i *Bondevækkelse og sekularisering : en protestantisk folkelig kultur i Danmark og Sverige 1820-1850*. Stockholm: Stads- och kommunhistoriska institutet Stockholms universitet, 1995, s. 13-28, 311-323.

Strandbakken, Pål: "Hans Nielsen Hauge og kapitalismens ånd" i *Sosiologi i dag* (1995), s. 31-47.

Thorkildsen, Dag: "Hanne Sanders: Bondevækkelse og sekularisering. (anm.)" i *Historisk tidsskrift* 76 (1997), s. 536-543.

KH621 Kirken og den moderne stat (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH621 overlapper med følgende emner: KH620 5 Studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Se emnebeskrivelsen for KH607, delemne A.

KH622 Sekularisering og modernitet fra slutten av 1700-tallet og fram mot vår tid (5 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH622 overlapper med følgende emner: KH620 5 Studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Se emnebeskrivelsen for KH607, delemne B.

Dette historiske emnet kan med fordel studeres sammen med det religionssosiologiske fordypningsemnet PT601 *Religionens rolle i det moderne samfunn* (10 studiepoeng).

KH623 Kvinnernes plass og rolle i nyere norsk kirkehistorie (10 studiepoeng)

Vektingsreduksjon

KH623 overlapper med følgende emner: KH624 5 Studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (10 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

I løpet av 1880-årene ble kvinnesak et offentlig debatt-tema og en politisk kampsak, og kvinnesynet var et kjernepunkt i konfrontasjonene med kirkens menn. Men hva foregikk egentlig i kirke- og organisasjonsliv med hensyn til kvinnesyn og kvinners rolle? Hvilke endringer skjedde, og hvordan bidro kvinnene selv til endringsprosessene? Vi tar for oss utviklingen fra Haugebevegelsen frem til Stortingsdebatten om kvinnelige prester i 1938. Og selvsagt skal vi stifte bekjentskap med kvinner som gjorde seg gjeldende og var kjent i egen samtid, som f.eks. Henriette Gislesen, Gustava Kielland, Bolette Gjør, Rikke Nissen, Cathinka Guldborg, Aasta Hansteen, Henny Dons m.fl. Hva stod de egentlig for, i hvilke sammenhenger gjorde de seg gjeldende, og hvordan var deres forhold til kvinnesak? I dette emnet er hovedvekten lagt på studium av utvalgte kildetekster:

Studenten skal ha

- evne til å drøfte hvorfor kvinner er så usynlige i kirkehistorien,
- innsikt i kvinners rolle i kirke og organisasjon i perioden 1800-1940,
- innsikt i hvilke sammenhenger kvinnene gjorde seg gjeldende i og på hvilke måter,
- innsikt i kirkens kvinnesyn,
- innsikt i hvordan kirken møtte den allmenne moderniseringen av kvinnesynet,
- innsikt i hvilken rolle kvinnene spilte i kristelige sammenhenger i denne moderniseringen og hvilket kvinnesyn de forfektet.

KILDETEKSTER

- Blom, J.G.: "Om Kvindens Deltagelse i Ordets Forkyndelse" i *Luthersk Kirketidende* (1888), s. 443-460.
- Dons, Henny: *Den kristne kvinne og hedningemisjonen : en historisk oversikt*. Oslo: Lutherstiftelsen, 1925.
- Franson, F.: *Eders døtre skulle profetere*. Kristiania: Bibelkvindehjemmets forlag, 1890.
- Gislesen, Henriette: *En Moders veiledende Ord til sin Datter*. 6. Opl. Christiania: Dybwad, 1883.
- Gjør, Bolette: *Missionsbarnet*. Stavanger: Det Norske missionsselskab, 1922.
- Hansteen, Aasta: *Kvinden skabt i Guds billede*. 2. forøgede udg. Kristiania: Steen, 1903.
- Sundt, Karen: *Kvinden i det private og offentlige Liv : et praktisk Indlæg i Kvindespørgsmaalet*. Laurvik: M. Andersens forlag, 1890.

LITTERATUR

- Furseth, Inger: "Kvinnernes betydning i Haugebevegelsen" i *Til debatt : innlegg ved norske Historiedagar 1996* / redaktør Øyvind Bjørnson, et al. Bergen: Historisk institutt, Universitetet i Bergen, 1998, s. 161-174.
- Hagemann, Gro: "De stummes leir? : 1800-1900" i *Med kjønnsperspektiv på norsk historie : fra vikingtid til 2000-årsskiftet* / redaktør Ida Blom, et al. Oslo: Cappelen, 1999, s. 135-226.
- Hauge, Astri: "Evangeliske bevegelser 1700-1900" i *Kvinnernes kulturhistorie* / redaktør Kari Vogt, et al., bind 2. Oslo: Universitetsforlaget, 1985, s. 139-144.
- Kielland, Gustava: "Kapittel 14" i *Erindringer fra mitt liv*. Oslo: IKO, 1996, s. 184-190.
- "Kvinnen i kirkens historie" i *Fra kirkens kvinneside : en utredning om kirken og kvinnen*. Oslo: Andaktsbokselskapet, 1979, s. 84-147.
- Lein, Bente Nilsen: "Aasta Hansteen som feministisk teologisk tenker" i *Kirke og kultur* 85 (1980), s. 200-215.
- Predelli, Line Nyhagen: "Emansipasjon av kvinner hjemme og ute : misjonsfeminisme og dens mottakelse blant misjonsbevegelse og kvinnebevegelse" i *Kvinneforskning* 22, nr. 3-4 (1998), s. 37-51.
- Predelli, Line Nyhagen: "Norske misjonskvinner forsøk på å eksportere vestlig feminitet til Madagaskar" i *Norsk tidsskrift for misjon* 53, nr. 3 (1999), s. 209-228.
- Skeie, Karina Hestad: "Misjonærkonens usynlige misjonsarbeid" i *Norsk tidsskrift for misjon* 53, nr. 3 (1999), s. 191-208.
- Slettum, Marit: "Kvinner valgbarhet til generalforsamlingen i Norsk Luthersk Misjonssamband" i *Ung teologi* 18, nr. 1 (1985), s. 37-54.
- Tjelle, Kristin Fjelde: "Misjonskvinneforeningsbevegelsen i Norge" i *Norsk tidsskrift for misjon* 53, nr. 3 (1999), s. 175-190.

Supplerende litteratur

- Ebbell, Clara Thue: *Cathinka Guldberg : banebryter*. Oslo: Lutherstiftelsens forlag, 1940.
- Ebbell, Clara Thue: *På frammarsj : Bolette Gjør, misjonsvennen*. Oslo: Lutherstiftelsen, 1946.
- Lein, Bente Nilsen: *Kirken i felttog mot kvinnefrigjøring : kirkens holdning til den borgerlige kvinnebevegelsen i 1880-årene*. Oslo: Universitetsforlaget, 1981.
- Martinsen, Kari: *Freidige og uforsagte diakonisser : et omsorgsyrke vokser fram, 1860-1905*. Oslo: Aschehoug, 1984.
- Martinsen, Kari: "Organisering av omsorg : diakonisser i Norge" i *Kvinnernes kulturhistorie* / redaktør Kari Vogt, et al., bind 2. Oslo: Universitetsforlaget, 1985, s. 131-134.

- Nome, John: *Det Norske misjonsselskaps historie i hundre år*. Bind 1-2. Stavanger: Det Norske misjonsselskap, 1943.
- Norderval, Kristin Molland: *Mot strømmen : kvinnelige teologer i Norge før og nå*. Oslo: Land og kirke/Gyldendal, 1982.
- Norseth, Kristin: *-at sette sig imod vilde være som at stoppe elven : gi en redegjørelse og en tolkning av debatten rundt vedtaket...* Oslo: [Forfatteren], 1997.

KH624 Kvinnenes plass og rolle i nyere norsk kirkehistorie (5 studiepoeng)

(345 sider etter revisjon 24.05.2004)

Vektingsreduksjon

KH624 overlapper med følgende emner: KH623 5 Studiepoeng

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Vurdering

Se felles bestemmelser om vurdering for fordypningsemner (5 studiepoeng)

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

I løpet av 1880-årene ble kvinnesak et offentlig debatt-tema og en politisk kampsak, og kvinnesynet var et kjernepunkt i konfrontasjonene med kirkens menn. Men hva foregikk egentlig i kirke- og organisasjonsliv med hensyn til kvinnesyn og kvinners rolle? Hvilke endringer skjedde, og hvordan bidro kvinnene selv til endringsprosessene? Vi tar for oss utviklingen fra Haugebevegelsen frem til Stortingsdebatten om kvinnelige prester i 1938. Og selvsagt skal vi stifte bekjentskap med kvinner som gjorde seg gjeldende og var kjent i egen samtid, som f.eks.: Henriette Gislesen, Gustava Kielland, Bolette Gjør, Rikke Nissen, Cathinka Guldborg, Aasta Hansteen, Henny Dons m.fl. Hva stod de egentlig for, i hvilke sammenhenger gjorde de seg gjeldende, og hvordan var deres forhold til kvinnesak? I dette emnet er hovedvekten lagt på studium av utvalgte kildetekster:

Studenten skal ha

- evne til å drøfte hvorfor kvinner er så usynlige i kirkehistorien,
- innsikt i kvinners rolle i kirke og organisasjon i perioden 1800-1940,
- innsikt i hvilke sammenhenger kvinnene gjorde seg gjeldende i og på hvilke måter,
- innsikt i kirkens kvinnesyn,
- innsikt i hvordan kirken møtte den allmenne moderniseringen av kvinnesynet,
- innsikt i hvilken rolle kvinnene spilte i kristelige sammenhenger i denne moderniseringen og hvilket kvinnesyn de forfektet.

KILDETEKSTER

- Blom, J.G.: "Om Kvindens Deltagelse i Ordets Forkyndelse" i *Luthersk Kirketidende* (1888), s. 443-460.
- Franson, F.: *Eders døtre skulle profetere*. Kristiania: Bibelkvindehjemmets forlag, 1890.
- Hansteen, Aasta: *Kvinden skabt i Guds billede*. 2. forøgede udg. Kristiania: Steen, 1903.

LITTERATUR

- Furseth, Inger: "Kvinnerenes betydning i Haugebevegelsen" i *Til debatt : innlegg ved norske Historiedagar 1996* / redaktør Øyvind Bjørnson, et al. Bergen: Historisk institutt, Universitetet i Bergen, 1998, s. 161-174.
- Hagemann, Gro: "De stummes leir? : 1800-1900" i *Med kjønnsperspektiv på norsk historie : fra vikingtid til 2000-årsskiftet* / redaktør Ida Blom, et al. Oslo: Cappelen, 1999, s. 135-226.
- Hauge, Astri: "Evangeliske bevegelser 1700-1900" i *Kvinnerenes kulturhistorie* / redaktør Kari Vogt, et al., bind 2. Oslo: Universitetsforlaget, 1985, s. 139-144.
- "Kvinnen i kirkens historie", i: *Fra kirkens kvinneside* (Aud Holter, red.), Oslo 1979, s.84-147. (63 sider)
- Lein, Bente Nilsen: "Aasta Hansteen som feministisk teologisk tenker" i *Kirke og kultur* 85 (1980), s. 200-215.
- Predelli, Line Nyhagen: "Emansipasjon av kvinner hjemme og ute : misjonsfeminisme og dens mottakelse blant misjonsbevegelse og kvinnebevegelse" i *Kvinneforskning* 22, nr. 3-4 (1998), s. 37-51.
- Tjelle, Kristin Fjelde: "Misjonskvinneforeningsbevegelsen i Norge" i *Norsk tidsskrift for misjon* 53, nr. 3 (1999), s. 175-190.

Supplerende litteratur

- Ebbell, Clara Thue: *Cathinka Guldberg : banebryter*. Oslo: Lutherstiftelsens forlag, 1940.
- Ebbell, Clara Thue: *På frammarsj : Bolette Gjør, misjonsvennen*. Oslo: Lutherstiftelsen, 1946.
- Lein, Bente Nilsen: *Kirken i felttog mot kvinnefrigjøring : kirkens holdning til den borgerlige kvinnebevegelsen i 1880-årene*. Oslo: Universitetsforlaget, 1981.
- Martinsen, Kari: *Freidige og uforsagte diakonisser : et omsorgsykke vokser fram, 1860-1905*. Oslo: Aschehoug, 1984.
- Martinsen, Kari: "Organisering av omsorg : diakonisser i Norge" i *Kvinnerenes kulturhistorie* / redaktør Kari Vogt, et al., bind 2. Oslo: Universitetsforlaget, 1985, s. 131-134.
- Nome, John: *Det Norske misjonsselskaps historie i hundre år*. Bind 1-2. Stavanger: Det Norske misjonsselskap, 1943.
- Norderval, Kristin Molland: *Mot strømmen : kvinnelige teologer i Norge før og nå*. Oslo: Land og kirke/Gyldendal, 1982.
- Norseth, Kristin: *-at sette sig imod vilde være som at stoppe elven : gi en redegjørelse og en tolkning av debatten rundt vedtaket...* Oslo: [Forfatteren], 1997.

Studieturer

KH690 Studieturer i KH (5 studiepoeng)

Emnets studiekraav

Studenten skal

- delta på den forberedende undervisning og på studiereisen
- levere en oppgave på inntil 7-10 sider om emne oppgitt av lærer
- delta i evalueringen av turen

Vurdering

For å bestå KH690 må studenten oppfylle studiekraavene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven.

Mål og innhold

Studieturene går til sentrale kirkehistoriske steder eller områder, særlig til slike hvor materielle kilder kan studeres på stedet.

LITTERATUR

Et samlet pensum på om lag 200 sider.

Åpne fordypningsemner

Studenter som velger åpent fordypningsemne må få disse godkjent av faglærer. Emnet kan ha følgende omfang. Pensumlitteraturen må ha et omfang på 70 sider per studiepoeng. Følgende varianter finnes:

KH691 Åpent fordypningsemne i KH (5 studiepoeng)

KH692 Åpent fordypningsemne i KH (10 studiepoeng)

KH693 Åpent fordypningsemne i KH (15 studiepoeng)